कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका परिषद्, बोर्ड, संस्थान,
कम्पनी र समितिहरूको

परिचयात्मक विवरण

(आ.व.२०६८/२०६९)

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा
सिंहदरबार, काठमाडौं
आषाढ, २०६९

कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका
परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुको

परिचयात्मक विवरण

आ.व. २०६८/२०६९

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा

सिंहदरवार काठमाडौं

आषाढ, २०६९

प्रकाशकः
नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
अनुमगन तथा मूल्यांकन महाशाखा
सिंहदरवार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं. : ४२११९१५
फ्याक्स् नं. ९७७-१-४२११८३९
ईमेलः me_moac@yahoo.com

आषाढ, २०६९

छपाईः ५०० प्रति

मुद्रकः पुष्पाञ्जलि छापाखाना
अनामनगर, काठमाडौं
फोन नं. ४२६१७५१

मन्तव्य

कृषि क्षेत्रको विकासको लागि कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गत विभिन्न समयमा विभिन्न प्रकृतिका परिषद्, बोर्ड,संस्थान, कम्पनी र समितिहरु स्थापना भई संचालनमारहेका छन् । यी संस्थाहरुले आम जनताले उपभोग गर्ने अत्यावश्यकीय वस्तु तथा सेवा उपलब्ध गराउनुको साथै अनुसन्धानात्मक, प्रबर्द्धनात्मक एवं नियमनकारी कार्य सम्पादन गर्दै आएका छन् । यस मन्त्रालय मार्फत कृषि क्षेत्रको लागि उपलब्ध श्रोत र साधनको आधारमा प्राथमिकता प्रदान गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने शिलशिलामा मन्त्रालय र अन्तर्गतका विभागका अलावा परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुले उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्दै आईरहेका छन् । साथै सरकारका नीति तथा कार्यक्रमहरु जस्तैः बजेट वक्तव्य तत्काल राहत, सुशासन कार्ययोजना, आर्थिक सम्बृद्धिको कार्ययोजना आदिको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समेत यी निकायहरुबाट प्राप्त सहयोग प्रशंसनीय छ ।

यस मन्त्रालयको अनुगमन तथा मूल्यांकन महाशाखाबाट यिनै परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुको बारेमा विस्तृत जानकारी समेटिएको जानकारीमूलक प्रकाशन यहाँहरुमाझ ल्याउन गरेको प्रयास अत्यन्त प्रशंसनीय छ । यसबाट सेवाग्राहीहरुलाई मन्त्रालय अन्तर्गतका परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुबाट सेवा लिन महत्वपूर्ण सहयोग मिल्नेछ र समन्वयात्मक ढङ्गले कार्य अघि बढाउन सहज हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

यो प्रकाशन तयार पार्ने क्रममा आवश्यक तथ्यांक एवं जानकारी उपलब्ध गराई प्रकाशनलाई पूर्णता प्रदान गर्न सहयोग गर्ने सवै निकायहरु धन्यवादका पात्र छन् । साथै प्रकाशनलाई यो रुपमा ल्याउने अनुगमन तथा मूल्यांकन महाशाखाका प्रमुख सहित प्रतिवेदन तयारीमा संलग्न सवैलाई धेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु । धन्यवाद् !

कृषि विकास मन्त्रालय
सिंहदरवार
आषाढ, २०६९

(नाथु प्रसाद चौधरी)
सचिव

भूमिका

कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गत विभिन्न समयदेखि विभिन्न प्रकृतिका १२ वटा परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरु गठन भइ संचालनमा रहेका छन् । यस्ता संस्थाहरु विभिन्न उद्देश्यका साथ स्थापना भएकोमा यी संस्थाहरुले आफ्नो स्थापना पश्चात सरकारको दायित्वमा पर्ने धेरै किसिमका महत्वपूर्ण कार्यहरु सम्पादन गर्दै आएका छन् ।

यी परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुले सरकारका नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्‍याउनुको अलावा कृषिसंग सरोकारवाला विषयगत संस्थाहरुको क्षमता अभिबृद्धि एवं बजार प्रबर्द्धन गर्ने, रोजगारीका अवसरहरु श्रृजना गर्ने, अनुसन्धान एवं प्रविधि प्रसार गरी कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरणमा टेवा पुऱ्याउने कार्यमा उल्लेखनिय योगदान दिदै आएका छन् । समग्रमा यी संस्थाहरुले सरकारको दायित्वमा पर्ने भूमिका निर्वाह गर्न सकारात्मक सहयोग गरेको पाईएको छ ।

यी संस्थाहरुको भूमिका अहम् हुँदाहुँदै पनि यस्ता संस्थाहरु कहिले गठन भए र कसरी संचालित छन् भन्ने यथार्थ विवरण सेवाग्राहीहरुले सहज रुपमा पाउन नसकेको हालको अवस्था छ । संस्थाहरुको कार्य प्रकृति कस्तो छ र यस्ता संस्थाहरुबाट सेवाग्राहीले के कस्तो सेवा पाउँछन् भन्ने सम्बन्धमा समेत स्पष्टता नभएको परिप्रेक्ष्य छ । साथै, यी संस्थाहरुले कहाँ कहाँबाट सेवा प्रदान गर्दछन् र तिनीहरुबाट सेवा लिन के कस्तो प्रकृया पुरा गर्नुपर्छ भन्ने समेत थाहा पाउन मेहनत गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

यसै सन्दर्भलाई दृष्टिगत गरी कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुको बारेमा जानकारीहरु समेटिएको प्रकाशन यहाँहरु माझ ल्याउने प्रयास गरीएको हो । यस मन्त्रालयबाट परिषद्, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी र समितिहरुको बारेमा जानकारीमूलक विवरण संलग्न गरी प्रकाशनको रुपमा ल्याउन गरीएको यो पहिलो प्रयास हो । यथासक्य छिटो प्रकाशन गर्ने कोशिसको बाबजूद यी निकायहरुमा सम्बन्धित पदाधिकारीहरुको फेरबदलले पनि यस प्रकाशन छपाई गर्ने कार्य केही ढिलो हुन गएको छ । तथापि यस प्रकाशनमा अधिकभन्दा अधिक जानकारी समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । पहिलो प्रयास भएकोले केही कमी कमजोरी निश्चयनै हुन सक्छन्, त्यसैले यस प्रकाशनलाई आगामी वर्षहरूमा अझ बढी उपयोगी बनाउन समग्र पाठकहरूबाट रचनात्मक प्रतिकृया एवं सुझावहरूको अपेक्षा राखेको छु ।

यस प्रकाशनले आम सेवाग्राहीहरुलाई यी संस्थाहरुबाट सेवा लिन सहज हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । साथै, सम्बन्धित योजनाविद्, अनुसन्धानकर्ता, कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने निकाय लगायत कृषि विकाससंग जानकारी राख्न चाहने सबैका लागि यो प्रकाशन उपयोगी हुनसक्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा, यस प्रकाशनको लागि आवश्यक विवरण एवं तथ्यांकहरू संकलन, विश्लेषण र लेखन कार्यमा सक्रिय रुपले लाग्नुभएका यस महाशाखाका वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ श्री रामबाबु अधिकारी र कृषि अर्थविज्ञ श्री भोजराज सापकोटालाई विशेष धन्यवाद् दिन चाहन्छु । साथै प्रकाशन तयारका लागि सामाग्री संकलन कार्यमा जुट्नुहुने कृषि अर्थविज्ञ त्रय श्री बुद्धिनाथ भट्टराई, श्रीमती मीना कँडेल र श्री जयेन्द्र मान सुल्यालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

(आनन्द रत्न बज्राचार्य)
सह-सचिव
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा

कृषि विकास मन्त्रालय
सिंहदरवार
आषाढ, २०६९

विषय सूची

क्र. सं.	विषय	पेज नं.
क.	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	
	१. परिचय	१
	२. संगठनात्मक स्वरुप	१
	३. परिषद् र यसको कार्यकारी समितिको पदाधिकारीहरु	३
	४. बजेट रकम र श्रोत	५
	५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण	८
	६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु	८
	७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु	१६
	८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना	१६
ख.	नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्	२३
	१. परिचय	२३
	२. संगठनात्मक स्वरुप	२४
	३. परिषद् र यसको कार्यकारी समितिको पदाधिकारीहरु	२४
	४. बजेट रकम र श्रोत	२५
	५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण	२६
	६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु	२६
	७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु	२६
	८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना	२६
ग.	दुग्ध विकास संस्थान	२७
	१. परिचय	२७
	२. संगठनात्मक स्वरुप	३०
	३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु	३१
	४. बजेट रकम र श्रोत	३१
	५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण	३२
	६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु	३३
	७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु	३३
	८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना	३५

घ. कृषि सामग्री कं.लि. ३६
१. परिचय ३६
२. संगठनात्मक स्वरुप ३८
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ३९
४. बजेट रकम र श्रोत ३९
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ४०
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ४१
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु ४२
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ४२

ङ. राष्ट्रिय बीउ बिजन कं. लि. ४३
१. परिचय ४३
२. संगठनात्मक स्वरुप ४४
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ४५
४. बजेट रकम र श्रोत ४६
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ४६
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ४८
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु ४८
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ५१

च. राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड ५२
१. परिचय ५२
२. संगठनात्मक स्वरुप ५३
३. कार्यकारी समितिको पदाधिकारीहरु ५६
४. बजेट रकम र श्रोत ५७
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ५७
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ५७
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु ५७
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ५७

छ. राष्ट्रिय चिया तथा कफि विकास बोर्ड ५८
१. परिचय ५८
२. संगठनात्मक स्वरुप ५९
३. बोर्डको पदाधिकारीहरु ६०
४. बजेट रकम र श्रोत ६१
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ६२
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ६३
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु ६३
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ६४

ज. कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समिति ६५
१. परिचय ६५
२. संगठनात्मक स्वरुप ६८
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ६९
४. बजेट रकम र श्रोत ७१
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ७१
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ७१
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु ७३
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ७९

झ. कपास विकास समिति ८०
१. परिचय ८०
२. संगठनात्मक स्वरुप ८२
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ८३
४. बजेट रकम र श्रोत ८४
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ८५
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ८५
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु ८६
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ८७

ञ. पशु आहारा उत्पादन विकास समिति ८८
१. परिचय ८८
२. संगठनात्मक स्वरुप ८९

३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ९०
४. बजेट रकम र श्रोत ९१
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ९१
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ९१
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु ९१
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ९२

ट. चन्द्रडाँगी बीउ बिजन तथा दुग्ध उत्पादन विकास समिति ९३
१. परिचय ९३
२. संगठनात्मक स्वरुप ९४
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु ९४
४. बजेट रकम र श्रोत ९५
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण ९५
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु ९५
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु ९५
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना ९८

ठ. नेपाल उखु तथा चिनी विकास समिति ९९
१. परिचय ९९
२. संगठनात्मक स्वरुप १००
३. संचालक समितिको पदाधिकारीहरु १००
४. बजेट रकम र श्रोत १०२
५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण १०२
६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरु १०२
७. हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धिहरु १०२
८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना १०२

क) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्

१. परिचय

पृष्ठभूमि

नेपालमा कृषि अनुसन्धान सन् १९५० को दशकबाट शुरु भएको हो। शुरुका वर्षहरुमा देशका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा कृषि फार्महरुको स्थापना र ललितपुरको खुमलटारमा विषयगत महाशाखाहरु स्थापना भए। सन् १९७२ मा धान, मकै, गहुँ, उखु र आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रमहरु स्थापना भए। सन् १९८० को दशकमा आएर कृषिको विकासको लागि स्वायत्त कृषि अनुसन्धान संस्थाको आवश्यकता महसुस भयो र सन् १९८७ मा कृषि विभागअन्तर्गत राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान तथा सेवा केन्द्र (National Agricultural Research and Service Centre) को रुपमा अनुसन्धानसम्बद्ध निकायहरुको पुनर्गठन भयो। सन् १९९१ मा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन, २०४८ लागु भई कृषि मन्त्रालयलाई सम्पर्क मन्त्रालय तोकी नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् एक स्वायत्त संस्थाको रुपमा स्थापना भयो।

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदले बाली, बागवानी, पशुपन्छी र मत्स्य आदिको अध्ययन र अनुसन्धानबाट प्रविधिको विकास गरी सरोकारवाला निकायहरुलाई हस्तान्तरण गर्दै आइरहेको छ। कृषकलाई आवश्यक पर्ने रोग, कीरा, माटोसँग सम्बन्धित समस्याहरुको पहिचान गरी आवश्यक परामर्श दिने र गुणस्तरीय स्रोत बीउ, बेर्ना तथा वस्तु उत्पादन कार्यक्रमहरु पनि परिषद्अर्न्तगत संचालन हुँदै आईरहेको छ।

दृष्टिकोण

निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा परिणत गरी दीगो जीविकोपार्जनको लागि उपयुक्त प्रविधिको विकास एवं विस्तार गर्न तथा खाद्य सुरक्षा र गरीबी निवारणमा टेवा पुऱ्याउन राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवाला संस्थाहरुबीच समन्वय र सहकार्यको माध्यमबाट राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान प्रणालीलाई सुदृढ गर्ने।

उद्धेश्य

- कृषिसम्बन्धी उच्चस्तरीय अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने, गराउने।
- कृषि उत्पादन एवं गुणस्तर बढाउनको लागि कृषि क्षेत्रका समस्याहरुको निराकरणका उपायहरु पत्ता लगाई आवश्यक प्रविधि, ज्ञान तथा सीपहरुको खोजपूर्ण अध्ययन गर्ने।
- राष्ट्रिय कृषि नीतिको तर्जुमाको लागि नेपाल सरकारलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने।

नीति तथा कार्यनीतिहरु

कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याई गरीबी घटाउन र खाद्य सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउन अनुसन्धानमूलक सेवा तथा प्रविधि विकास कार्यलाई सुदृढ र विस्तार गर्ने।

(क) उच्च गुणस्तरीय उत्पादन सामग्री (श्रोत बीउ, बेर्ना, वस्तु, भुरा) र स्थान विशेष प्रविधिको लागि विभिन्न क्षेत्रमा रहेका कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरुलाई स्रोत केन्द्रको रुपमा सुदृढ गर्ने।

(ख) वाह्य अनुसन्धान कार्यक्रममार्फत कृषक र कृषि प्रसारकर्मीहरुको सहभागितामा नयाँ नयाँ प्रविधिहरुको प्रमाणीकरण र हस्तान्तरण प्रक्रिया प्रभावकारी बनाउने।

(ग) गरीब, दलित र जनजातीमुखी अनुसन्धान कार्यक्रमहरुलाई बढावा दिने।

दिगो कृषि उत्पादन वृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउन उपयुक्त प्रविधिहरुको विकास गर्ने ।

(क) विभिन्न कृषि बाली तथा बागवानीको जातीय विकास तथा पशुपन्क्षी र माछाको नश्ल सुधार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

(ख) रोग, कीरा, परजिवी नियन्त्रण र माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापनसम्बन्धी अनुसन्धान कार्यक्रमहरुलाई विशेष जोड दिने ।

(ग) जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणको लागि अनुकूलन प्रविधि विकासमा जोड दिने ।

(घ) युवा जनशक्तिलाई कृषि पेशामा आकर्षित गर्न तथा उच्च लागत खर्च घटाउन कृषि यान्त्रिकिकरण प्रविधिको विकास तथा उपयोगमा बढावा दिने ।

(घ) कृषि जैविक विविधता तथा पर्यावरण संरक्षण, सम्वर्द्धन र उपयोगमा महत्व राख्ने अनुसन्धान कार्यक्रमहरुलाई विशेष प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गर्ने ।

(ङ) प्रविधि विकासमा तीब्रता ल्याउन र कृषिलाई आधुनिकिकरण गर्न जैविक प्रविधिको विकास तथा उपयोगमा विशेष जोड दिने ।

कृषिजन्य उद्योग एवं व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्दै आन्तरिक बजार विकासको साथै निर्यात प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक अनुसन्धानमूलक सेवा प्रदान र प्रविधि विकास गर्ने ।

(क) व्यावसायिक कृषिका लागि आवश्यक प्रविधि एकीकृत प्याकेजको रुपमा विकास गर्ने ।

(ख) कृषि तथा कृषिजन्य वस्तुलाई उत्पादनोपरान्त मूल्य अभिवृद्धि तथा विविधिकरण गर्ने प्रविधिको विकासमा जोड दिने ।

(ग) कृषिजन्य उद्योगलाई उपयुक्त बाली, बागवानी, पशुपन्क्षी, मत्स्य आदिको विकास र तिनका लागि आवश्यक प्रविधि विकास कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिने ।

(घ) उच्च मुल्य पर्ने वस्तुहरुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि आवश्यक प्रविधिहरुको विकासमा विशेष जोड दिने ।

(ङ) व्यावसायिक कृषि प्रवर्द्धनको लागि सामाजिक आर्थिक नीति र बजार व्यवस्थासम्बन्धी अनुसन्धान गर्ने ।

विद्यमान संरचना तथा जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने ।

(क) परिषद् र कृषिसम्बन्धी अध्ययन संस्थाहरु/विश्व विद्यालयहरुको संयुक्त तत्वावधानमा गुणस्तरीय जनशक्तिको विकास गर्ने । साथै परिषद्अन्तर्गत मानित विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने ।

(ख) नयां विकसित प्रविधिहरुको विस्तार गर्न विषय विशेषज्ञहरुलाई अद्यावधिक तालिम प्रदान गर्ने ।

(ग) विभिन्न राष्ट्रका कृषि अनुसन्धान संस्थाहरु र अर्न्तराष्ट्रिय सस्थाहरुसँग भएका द्विपक्षीय सम्झौताअनुसार वैज्ञानिक तथा प्राविधिज्ञहरुको आदान प्रदान कार्यक्रम गर्ने ।

परिषद्को जिम्मेवारी र कार्य क्षेत्र

परिषद्को उद्देश्यअनुसारका अनुसन्धान केन्द्र, कार्यक्रम तथा महाशाखा/इकाईहरु र सरोकारवाला अन्य राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरुसमेतको सहभागितामा निम्न क्षेत्रहरुमा कार्यक्रमहरु संचालन गरी प्रविधि विकास गर्ने कार्य भइरहेको छ ।

- बाली अनुसन्धान कार्यक्रम
- बागवानी अनुसन्धान कार्यक्रम
- पशुपन्छी अनुसन्धान कार्यक्रम
- मत्स्य अनुसन्धान कार्यक्रम
- बाह्य अनुसन्धान कार्यक्रम
- मल्टिसेक्टरल अनुसन्धान कार्यक्रम

२. संगठनात्मक स्वरुप

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्मा परिषद् र कार्यकारी समिति गरी दुई तहका निर्णायक अंग रहेका छन्। यसको साथै परिषद्को कार्यक्रम संचालनको लागि काठमाडौंको सिंहदरबारप्लाजामा अवस्थित मुख्य कार्यालयको अतिरिक्त देशका विभिन्न भौगोलिक स्थानहरुमा १५ वटा वस्तुगत अनुसन्धान कार्यक्रमहरु, ४ वटा क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरु, १३ वटा कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरु, खुमलटारमा २ वटा राष्ट्रिय अनुसन्धान प्रतिष्ठानहरु र सोसँग सम्बद्ध १६ वटा विषयगत महाशाखा/इकाईहरु, खुमलटारमै राष्ट्रिय कृषि आनुवंशिक स्रोत केन्द्र र ५ वटा क्रसकटिङ् महाशाखा/इकाईहरु गरी कुल ५६ वटा कार्यालयहरु स्थापित छन् । कृषि अनुसन्धानबाट प्राप्त उन्नत प्रविधि कृषककै थलोमा प्रमाणिकरण गर्न तथा प्रविधि विस्तारको लागि ४८ वटा वाह्य अनुसन्धान स्थलमा कार्यक्रम संचालन हुँदै आएको छ। चारवटै क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्रअन्तर्गत एक–एकवटा नमुना प्रविधि गाउँ (Model Technology Village) को स्थापना गरी सहभागितामूलक अनुसन्धान कार्य पनि गर्दै आएको छ। साथै राष्ट्रिय कृषि आनुवंशिक स्रोत केन्द्र (जीन बैंक) स्थापना भई स्थानीय बाली तथा जैविक वस्तुहरुको संरक्षण सम्वर्द्धन गर्ने कार्यको शुरुवात भएको छ।

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को संगठनात्मक संरचना

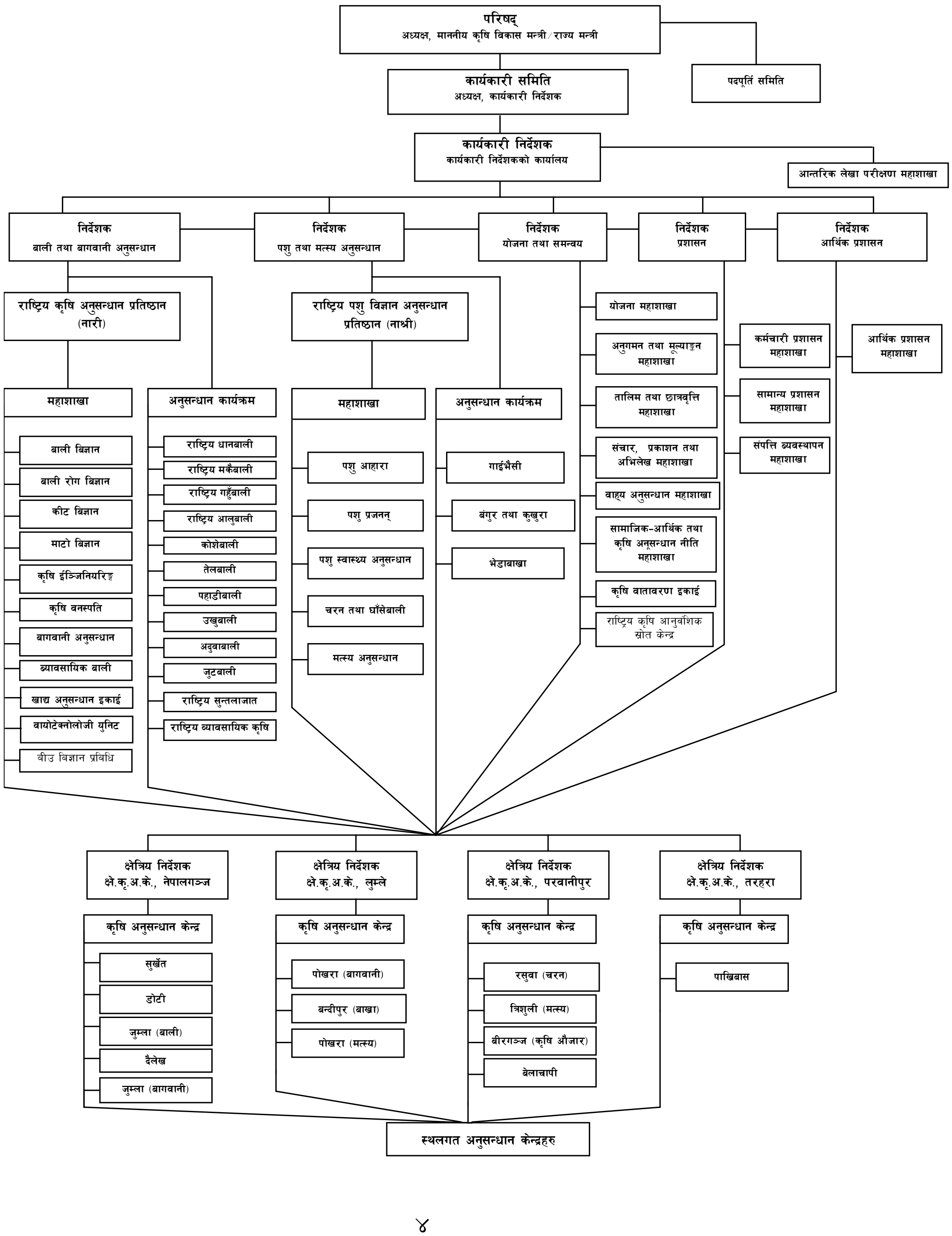

परिषद्को उद्देश्य अनुरुप कार्य सम्पादनको लागि निम्नानुसारको जनशक्तिको व्यवस्था गरिएको छ।

पदको नाम	परिषद्को स्विकृत दरबन्दी	कार्यरत कर्मचारी संख्या	करार/अस्थाथी कर्मचारी
वैज्ञानिक	४०६	२४३	
प्राविधिक अधिकृत	४०८	२९५	
प्राविधिक	६००	३६५	
लेखा	७०	६१	
प्रशासन	३३९	२४५	१ (कानुनी सल्लाहकार)
कुल जम्मा	**१८२३**	**१२४९**	**१**

३. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् र यसको कार्यकारी समितिको पदाधिकारीहरू

३.१ परिषद् (Council) को वहालवाला पदाधिकारीको नामावली:

क्र. सं.	पद	वहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्वर	कैफियत
१	अध्यक्ष, पदेन	मा. कृषि मन्त्री वा राज्य मन्त्री		कृषि विकास मन्त्रालय	४२११९२९	
२	सदस्य, पदेन	सदस्य, राष्ट्रिय योजना आयोग (कृषि क्षेत्र हेर्ने)		राष्ट्रिय योजना आयोग	४२११५६७	
३	सदस्य, पदेन	श्री नाथु प्रसाद चौधरी सचिव, कृषि विकास मन्त्रालय	२०६८।०४।८	कृषि विकास मन्त्रालय	४२११८०८	
४	सदस्य, पदेन	श्री कृष्णहरि वांस्कोटा सचिव, अर्थ मन्त्रालय	२०६८।०२।४	अर्थ मन्त्रालय	४२१११६१	
५	सदस्य, पदेन	डा. नविनकुमार घिमिरे, सचिव, वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय	२०६८।१०।२३	वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय	४२११५६७	
६	सदस्य, पदेन	डा. केशव भट्टराई, सचिव, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	२०६६।०५।२६	विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	४२११८६०	
७	सदस्य, पदेन	प्रा. डा. प्रकाशचन्द्र अधिकारी, सचिव, नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान	२०६७।०९।२७	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान, खुमलटार	५५४७७२१	
८	सदस्य, पदेन	प्रा. डा. सुन्दर मान श्रेष्ठ, डीन, कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान, रामपुर	०६४।०४।२९	कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान, रामपुर	०५६-५८१००२ ५५३१८११ ४३३३९०२	
९	सदस्य, मनोनित	श्री चौधरी नागेन्द्र राय यादव	०६८।०४।१० (२ वर्ष	सह प्रध्यापक कृषि तथा पशु	९८४५०५०९०७	कृषि अनुसन्धानको

क्र. सं.	पद	वहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्वर	कैफियत
			अवधि)	विज्ञान अध्ययन संस्थान, रामपुर		क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याइ सम्वन्धित संस्थामा कार्यरत वैज्ञानिकहरु मध्येबाट नेपाल सरकारद्धारा मनोनित २ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
१०	सदस्य, मनोनित	श्री परशुराम लाल कर्ण	२०६८।९।२८ (२ वर्ष अवधि)	जनकपुधाम-८, धनुषा	९७२१५२९५४६	
११	सदस्य, मनोनित	डा. भारतेन्दु मिश्र	२०६८।४।२६ (२ वर्ष अवधि)	पिपरा गा.वि.स.-९, महोत्तरी	९८५११३१७२७	प्रतिष्ठित व्यावसायिक कृषक वा परिषदको सेवाबाट निवृत्त वैज्ञानिकहरु मध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनित २ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
१२	सदस्य, मनोनित	श्री चित्त रन्जन यादव	२०६८।४।२६ (२ वर्ष अवधि)	ईनरुवा न.पा.-७, सुनसरी	९८४२४३८२९८	
१३	सदस्य, मनोनित	श्री सन्तोष चन्द्र कुंवर	२०६९।१।६ (२ वर्ष अवधि)	ओखरबोट मार्ग, नयाँ वानेश्वर, काठमाडौं	९८५१०२६०२२	कृषि क्षेत्रमा संलग्न उद्यमीहरु मध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनित १ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
१४	सदस्य, मनोनित	श्री उपेन्द्र प्रसाद शाह कषि अनुसन्धानको क्षेत्रमा गैह्र सरकारी संधरसंस्थामा संलग्न प्रतिनिधि	०६८।०४।१० (२ वर्ष अवधि)	गम्हरिया प्रवाह गा.वि.स. ८ सप्तरी	९८१५७९२६०८ ९८०४७३४७२२९	कृषि अनुसन्धानको क्षेत्रमा गैर सरकारी संघ संस्थामा संलग्न व्यक्तिहरु मध्येबाट नेपाल

क्र. सं.	पद	वहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्वर	कैफियत
						सरकारद्धारा मनोनित १ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
१५	सदस्य, मनोनित	नवल किशोर यादव परिषद्मा कार्यरत अनुभवी कृषि वैज्ञानिक	०६८।०४।१० (२ वर्ष अवधि)	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् सिंहदरवार प्लाजा	९८५१०३५०८५	परिषद्मा कार्यरत अनुभवी कृषि वैज्ञानिकहरु मध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनीत १ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
१६	सदस्य सचिव	डा. दिल बहादुर गुरुङ्ग कार्यकारी निर्देशक	२०६८।८।२६ (४ वर्ष अवधि)	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् सिंहदरवार प्लाजा	४२५६८०७ ९८५११०२९२५	म.प.को निर्णयानुसार नियुक्ती

३.२ कार्यकारी समितिका हाल वाहालवाला पदाधिकारीको नामावली:

क. सं.	पद	वहालवाला पदाधिकारीको नाम	वहाल मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्वर	कैफियत
१	अध्यक्ष	डा. दिल वहादुर गुरुङ कार्यकारी निर्देशक	२०६८।०२।२३	नेपाल कृषि अनुसनधान परिषद् सिंहदरवारप्लाजा	४२५६८०७ ९८५११०२९२५	१
२	सदस्य			कृषि विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार	४२११६६५	१
३	सदस्य	श्री भवकृष्ण भट्टराई, सह-सचिव, रा.यो.आ.	२०६६।०७६	संस्थान समन्वय महाशाखा, रा.यो.आ. सिंहदरवार	४२१११४७	१
४	सदस्य	डा. श्याम किशोर साह महा- निर्देशक, कृषि विभाग	२०६६।०५।१९	कृषि विभाग, हरिहरभवन	५५२१३२३	१
५	सदस्य	डा. नरबहादुर रजवार महा- निर्देशक, पशु सेवा विभाग	२०६८।०७।०८	पशु सेवा विभाग, हरिहरभवन	५५२१६१०	१

क्र. सं.	पद	वहालवाला पदाधिकारीको नाम	वहाल मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्वर	कैफियत
६	सदस्य	श्री तोयम राय उप-महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभाग	२०६७।१०।१०	आन्तरिक राजस्व विभाग, ववरमहल	४४२२११२	१
७	सदस्य	परिषद्को क्षेत्रीय स्तरको कार्यालय प्रमुखहरु मध्येबाट	-	-	-	२
८	सदस्य	टेक वहादुर गुरुङ्ग, निर्देशक, ने.कृ.अ.प.	२०६८।०९।१९	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	२४६२४४०	२

नोटः पदेन सदस्य भए- १, मनोनित भए- २ भनि कैफियत महलमा उल्लेख गरिएको ।

४. बजेट रकम र श्रोत

(रु. हजारमा)

आ.व.	आफ्नै स्रोत	नेपाल सरकार	अन्य स्रोत (अनुदान)	जम्मा	कैफियत
२०६४।६५	_	३८३५००	४१०००	४२४५००	
२०६५।६६	_	५०७ ६००	२४००	५१००००	
२०६६।६७	_	५६००००	_	५६००००	
२०६७।६८	_	९८००००	_	९८००००	
२०६८।६९	_	१०६००००	_	१०६००००	

५. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अर्न्तगतका निकाय र कार्यालयको विवरण

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ-मेल
१	राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान प्रतिष्ठान	विषयगत महाशाखा अन्तर्गतका बाली तथा बागवानी अनुसन्धान कार्यक्रमको समन्वय	खुमलटार, ललितपुर	डा. निरन्जन प्रसाद अधिकारी	५५२५७०३	५५४०८१३	www.narc.gov.np
२	बाली विज्ञान महाशाखा	बालीसम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ उत्पादन	खुमलटार, ललितपुर	डा. जगतदेवी रंजित	५५२३१४३ ५५२७७४८		agronomydivision@ gmail.com
३	बाली रोग विज्ञान महाशाखा	बाली बिरुवामा लाग्ने रोग व्यवस्थापन र च्याउखेती सम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. वैद्यनाथ महतो	५५२३१४३ ५५३२६७२		www.plantpatho-narc.gov.np ppd @narc.gov.np

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
		तथा च्याउको बीउ उत्पादन					
४	कीट विज्ञान महाशाखा	बाली बिरुवामा लाग्ने कीराव्यवस्थापन र मौरीपालन सम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. श्रीबाबा प्रधान	५५२११४१ ५५३६२२४		ento@narc.gov.np
५	माटो विज्ञान महाशाखा	माटोको उर्वराशक्ति बढाउन प्रविधि विकास र राइजोवियम कल्चर उत्पादन	खुमलटार, ललितपुर	सुरेन्द्र प्रसाद श्रीवास्तव	५५२११४९ ५५२३११६		ssd@narc.gov.np
६	कृषि वनस्पति महाशाखा	विभिन्न बालीको प्रजनन् तथा जातीय विकाससम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा.शम्भु प्रसाद खतिवडा	५५२१६१४ ५५२१६१५		shambhukhatiwada @ gmail.com
७	कृषि इन्जिनियरिङ्ग महाशाखा	कृषि यान्त्रिकिकरण तथा सिँचाईसम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	गणेश साह	५५२१३५१ ५५२१३०७		aednarc@ wlink.com.np
८	व्यावसायिक बाली अनुसन्धान महाशाखा	चिया तथा कफी जस्ता व्यावसायिक बालीका खेती सम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	प्रदीप कुमार यादव	५५४५९२१		ccd@narc.com.np
९	बागवानी अनुसन्धान महाशाखा	फलफूल, तरकारी र पुष्पको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. कृष्ण प्रसाद पौडेल	५५४१९४४		hrd@narc.gov.np
१०	बीउ विज्ञान तथा प्रविधि अनुसन्धान शाखा	बीउ बिजनसम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ उत्पादन कार्यको समन्वय	खुमलटार, ललितपुर	डा. ज्वाला बज्राचार्य	५५२३०४०		seedtech@wlink. com.np
११	बायोटेक्नोलोजी युनिट	कृषिसम्बन्धी जैविक प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. विन्देश्वर साह	५५३९६५८		biotech@narc.gov.np http://biotech-narc.gov.np
१२	खाद्य अनुसन्धान इकाई	खाद्य परिकार तथा खाद्य प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	मान बहादुर श्रेष्ठ	५५४४४५९		shrestham6@hotmail.com
१३	वाह्य	कृषकको थलोमा	खुमलटार,	डा.	५५४०८१७	५५२७६९५	outreachdivision@ yahoo.com

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
	अनुसन्धान महाशाखा	सहभागितामूलक परीक्षण तथा समन्वय	ललितपुर	मीननाथ पौडेल			
१४	सामाजिक आर्थिक तथा कृषि अनुसन्धान नीति महाशाखा	कृषकको सामाजिक आर्थिक तथा कृषिसम्बन्धी नीति अनुसन्धान	खुमलटार, ललितपुर	डा. देवेन्द्र गौचन	५५४०८१८		sarpod@narc.gov.np
१५	संचार, प्रकासन तथा अभिलेख महाशाखा	अनुसन्धानबाट प्राप्त भएका प्रविधिहरुको प्रसार, प्रकाशन तथा अभिलेख राख्ने	खुमलटार, ललितपुर	विष्णुहरि अधिकारी	५५२३०४१	५५२११९७	cpdd@narc.gov.np cpdd@narc.org.np
१६	राष्ट्रिय कृषि आनुवंशिक स्रोत केन्द्र	कृषि बाली, वस्तु तथा जैविक स्रोतका गुणहरुको पहिचान र तिनका दीर्घकालीन संरक्षण तथा सर्म्वद्धन	खुमलटार, ललितपुर	मदनराज भट्ट	५००३१२५	५००३३३१	nagrc2010@yahoo.com
१७	कृषि वातावरण इकाई	वातावरण अनुकूलन कृषि प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. आनन्द कुमार गौतम	५५३५९८१		env.narc@gmail.com
१८	राष्ट्रिय पशु विज्ञान अनुसन्धान प्रतिष्ठान	विषयगत महाशाखा अन्तर्गतका पशुपन्छी तथा मत्स्य अनुसन्धान कार्यक्रमको समन्वय	खुमलटार, ललितपुर	डा. भोजराज जोशी	५५४९३००	५५२४०४०	nasri@narc.gov.np bhoj.joshi@yahoo.com
१९	पशु प्रजनन् महाशाखा	पशुपन्छीप्रजनन् तथा नश्ल सुधारसम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. प्रकाश कुमार पोखरेल	५५२३१६० ५५४०५११	५५३२९२२	pkpokharel@gmail.com
२०	पशु आहारा महाशाखा	पशु आहारा तथा पोषणसम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	पुलकित मण्डल	५५३२९३९		aand@narc.gov.np
२१	पशु स्वास्थ्य अनुसन्धान महाशाखा	पशुपन्छीमा लाग्ने रोग व्यवस्थापन तथा भ्याक्सिन उत्पादनसम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	डा. रामपुकार ठाकुर	५५५१८५५ ५५५१२९२		vetresearchdivision@gmail.com

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
२२	चरन तथा घाँसेबाली अनुसन्धान महाशाखा	भुईं घाँस तथा डाले घाँससम्बन्धी प्रविधि विकास	खुमलटार, ललितपुर	दिनेश परियार	५५४२९०३ ५५२३०३८		pfrd1@wlink.com.np
२३	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा	मत्स्यपालन, प्रजनन् तथा रोगसम्बन्धी प्रविधि विकास	गोदावरी	सुरेशकुमार वाग्ले	५५८०१५५ ५५६०५६३	५५६०१४६	frd@wlink.com.np pradhannita@ yahoo.com
२४	राष्ट्रिय धानबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	धानबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	हर्दिनाथ, धनुषा	सुर्यनारायण साह	०४१- ६२८०९५ ६२०८८४		nrrpjnk@yahoo.com sah_surya@ yahoo.com
२५	राष्ट्रिय मकैबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	मकैबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	रामपुर, चितवन	डा. केशववावु कोइराला	०५६- ५९१००१		nmrp2012@ gmail.com
२६	राष्ट्रिय गहुँबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	गहुँबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	भैरहवा, रुपन्देही	जन्मेजय त्रिपाठी	०७१- ५२०६६२ ५२२१९६		nwrp.bhairahawa@ gmail.com
२७	राष्ट्रिय सुन्तलाजात अनुसन्धान कार्यक्रम	सुन्तलाजातका फलफूलको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बेर्ना उत्पादन	पारीपात्ले, धनकुटा	डा. पुरुषोत्तम प्रसाद खतिवडा	०२६-५२००५		ncrpdhankuta@gma il.com
२८	राष्ट्रिय व्यावसायिक कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	उच्च मूल्यका तथा व्यावसायिक बालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	पाख्रिबास, धनकुटा	राम नारायण चौधरी	०२६- ५४०३८१		arspakh@gmail.com
२९	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	आलुबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	खुमलटार	बुद्धिप्रकाश शर्मा	५५२२११४		prp@narc.org.np
३०	कोशेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	मुसुरो, रहर, चना, भटमास लगायतका दालबाली को जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	रामपुर, चितवन	डा. रेणुका श्रेष्ठ	०५६- ५९१००९		nglrp_rampur@ hotmail. com

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
३१	पहाडीबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	जौ, कोदो, फापरलगायतका पहाडी बालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	काभ्रे, दोलखा	भानुभक्त पोखरेल	०४९-६९००३७		hcrpkabre@gmail.com
३२	तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	तोरी, रायो, बदाम, तिललगायतका तेलहन बालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	नवलपुर, सर्लाही	रेवति रमण चौधरी	०५६-५७०००२		norp_nawalpur@yahoo.com
३३	अदुवा बाली अनुसन्धान कार्यक्रम	अदुवा तथा बेसार बालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	कपुरकोट, सल्यान	गोविन्द के.सी.	०८८-६३०११४		kc.govindkc@gmail.com
३४	जुटबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	जुट तथा रेशाबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	इटहरी, सुनसरी	वहुरी प्रसाद चौधरी	०२५-५८१०१८		juteitahari@yahoo.com
३५	उखुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम	उखुबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ उत्पादन	जीतपुर, वारा	कैलाश प्रसाद भुडेर	०५१-६९०४८९		srpnarc@rediffmail.com
३६	भेडा तथा वाखा अनुसन्धान कार्यक्रम	उच्च पहाडी भेगका भेँडाबाखाको नश्लसुधार र पालनसम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत वस्तु उत्पादन	गुठिचौर, जुम्ला	लुमानिधि पाण्डे	०८७-५२०१४०		pandey_luma@yahoo.com
३७	गाई भैंसी अनुसन्धान कार्यक्रम	गाई भैंसीको नश्लसुधार तथा पालनसम्बन्धी प्रविधि विकास र स्रोत वस्तु उत्पादन	खुमलटार	डा. चेतराज उप्रेती	५५२१४२३		crupreti55@gmail.com
३८	बंगुर तथा कुखुरा अनुसन्धान कार्यक्रम	बंगुर तथा कुखुराको नश्लसुधार तथा पालनसम्बन्धी	खुमलटार	डा. सुवर्णमान प्रधान	५५२१६५०		sarp@narc.gov.np

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
		प्रविधि विकास र स्रोत वस्तु उत्पादन					
३९	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, तरहरा	पुर्वाञ्चल क्षेत्र खासगरी तराई भेगको लागि उपयुक्त कृषि प्रविधिको विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना/वस्तु/भुरा उत्पादन	तरहरा, सुनसरी	वेदानन्द चौधरी	०१५-४७६४६२ ४७५५७८	४७६४६२	rars.narc@gmail.com
४०	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखिबास	पूर्वी पहाडी भेगको लागि उपयुक्त कृषि प्रविधिको विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना/वस्तु उत्पादन	पाखिबास	राम नारायण चौधरी	०२६-६२०५०३ ६२०५०४	५४०३८१	arspakh@gmail.com
४१	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, परवानीपुर, वारा	मध्यमाञ्चल क्षेत्र खासगरी तराई भेगको लागि उपयुक्त कृषि प्रविधिको विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना/वस्तु/भुरा उत्पादन	परवानीपुर, वारा	अनिसुर रहमान अन्सारी	०५१-६२०३७६ ६२०३७९		rarspar@yahoo.com
४२	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, बेलाचापी	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्रको लागि उपयुक्त बाली तथा बागवानी प्रविधिको विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	बेलाचापी, धनुषा	पुर्णेन्दुशेखर शर्मा	०४१-५४००२३		arsblcp@yahoo.com
४३	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (चरन), धुन्चे	उच्च पहाडी भेगको लागि भुईं तथा डाले घाँसबालीको जातीय तथा खेती प्रविधि विकास र स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	रसुवा, धुन्चे	वीरेन्द्र खनाल	०१०-५४०१३७ ५४०१३८	०१०-५४०१३७ ५४०१३८	bkhanal2008@hotmail.com
४४	कृषि अनुसन्धान केन्द्र	नदीनालामा मत्स्य उत्पादन तथा चिसोपानीमा	त्रिशुली, नुवाकोट	गोपालप्रसाद लम्साल	०१०-५६०२२६	०१०-	lamsal_gopal@yahoo.com

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ–मेल
	(मत्स्य), त्रिशुली	मत्स्यपालन सम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत भुरा उत्पादन					
४५	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (कृषि औजार), रानीघाट	कृषि औजार विकास तथा कृषि औजार प्रयोग सम्बन्धी प्रविधि विकास	रानीघाट, पर्सा	सचिन मिश्र	०५१-५२२२३०		aircranighat@gmail.com
४६	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, लुम्ले, कास्की	पश्चिमी पहाडी भेगको लागि उपयुक्त कृषि प्रविधिको विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना/वस्तु उत्पादन	लुम्ले, कास्की	यमराज पाण्डे	०६१-६२२१७४ ६२२३९९	५२२६५३	rarslumle@gmail.com yrajpandey@yahoo.com
४७	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (मत्स्य), पोखरा	ताल तथा रिजर भ्वायरमा मत्स्यपालन प्रविधिको विकास तथा स्रोत भुरा उत्पादन	वेगनास, कास्की	जयदेव विष्ट	०६१–५६००८९ ०६१–४६२००४	५२२८५३	jdbista@yahoo.com
४८	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (बागवानी), मालेपाटन	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्रको लागि उपयुक्त बागवानी सम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	मालेपाटन, कास्की	राम बहादुर के.सी.	०६१-५२०२२० ५२०३८५		aspar@yahoo.com
४९	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (बाखा), बन्दिपुर	बाखाको नश्लसुधार तथा पालनसमबन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत वस्तु उत्पादन	बन्दिपुर, तनहुँ	राम प्रसाद घिमिरे	०६५-६२०१६२		arsgoat@rediffmail.com ramghimire.narc@gmail.com
५०	क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा	मध्य तथा सुदुर पशिचमाञ्चल क्षेत्र खासगरी तराई तथा भित्री मधेशको लागि उपयुक्त कृषि प्रविधि विकास	खजुरा, बाँके	देवकान्त चौधरी	०८१-६२१२२६ ६२१२२७		rars.khajura@rediffmail.com

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	मुख्य कार्यहरू/ प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेभसाईट तथा इ-मेल
		तथा स्रोत बीउ/बेर्ना/वस्तु उत्पादन					
५१	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (बाली), जुम्ला	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्र खासगरी उच्च पहाडी भेगको लागि उपयुक्त बाली प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ उत्पादन	विजयनग, जुम्ला	रामबहादुर भुजेल	०८७-५२००२३ ९१०१५९		rbbhujel@yahoo.com
५२	कृषि अनुसन्धान केन्द्र (बागवानी), जुम्ला	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्र खासगरी उच्च पहाडी भेगको लागि उपयुक्त फलफूल तथा तरकारी खेती प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	राजकिोट, जुम्ला	गिरिधारी सुवेदी	०८७-६९००२७ ६९०३४९		girisubedi2003@yahoo.com
५३	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, दैलेख	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्र खासगरी मध्य पश्चिमाञ्चलको पहाडी भेगको लागि बाली तथा बागवानी सम्बन्धी प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	किमुगाउँ, दैलेख	डा. तुलबहादुर पुन	०८९-६९०३८६	४२०१५६	arsdailekh@ntc.net.np anil.pokhrel@hotmail.com
५४	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, डोटी	सुदुर पश्चिमी पहाडको लागि उपयुक्त बाली तथा बागवानी प्रविधि विकास तथा स्रोत बीउ/बेर्ना उत्पादन	भागेतडा, डोटी	हरिकुमार प्रसाईं	०९४-४४०१६२		arsdoti@gmail.com
५५	कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत	केन्द्रको प्रभाव क्षेत्रको लागि बाली तथा बागवानी प्रविधि बिकास तथा स्रोत बीउ/बेना उत्पादन	दशरथपुर, सुर्खेत	डा. ताराबहादुर घिमिरे	०८३-६२०१२३		arsskt@yahoo.com tbghimire2009@gmail.com

नोटः जिल्ला स्तरसम्मको कार्यालयको विवरण राखिएको ।

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र. सं	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृया (सम्पर्क गर्ने स्थान)	कैफियत
१	माटो जाँच, प्राविधिक सल्लाह सुझाव	कृषक, संस्था तथा उद्यमी	लाग्ने (माटो जाँच)	माटो विज्ञान महाशाखा, खमलटार	
२	विभिन्न बाली बिरुवामा लाग्ने रोग पहिचान, प्राविधिक सल्लाह सुझाव	कृषक, संस्था तथा उद्यमी	नलाग्ने	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
३	विभिन्न बाली बिरुवामा लाग्ने कीराको पहिचान, प्राविधिक सल्लाह सुझाव	कृषक, संस्था तथा उद्यमी	नलाग्ने	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
४	विभिन्न बालीहरुको स्रोत बीउ उत्पादन तथा बिक्री	राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी, विभाग, गैरसरकारी संस्था, कृषक	लाग्ने	बाली विशेष अनुसन्धान कार्यक्रमहरु, कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरु, बाली विज्ञान महाशाखा	
५	कुखुराको चल्ला उत्पादन तथा बिक्री	कृषक	लाग्ने	बंगुर तथा कुखुरा अनुसन्धान कार्यक्रम, कृषि अनुसन्धान केन्द्र (पाखिबास, परवानीपुर, तरहरा)	
६	बंगुरको पाठापाठी उत्पादन तथा बिक्री	कृषक	लाग्ने	बंगुर तथा कुखुरा अनुसन्धान कार्यक्रम, कृषि अनुसन्धान केन्द्र (पाखिबास, तरहरा)	
७	बेर्ना तथा बिरुवा उत्पादन तथा बिक्री	कृषक	लाग्ने	कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरु	
८	माछाको भुरा उत्पादन तथा बिक्री	कृषक	लाग्ने	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा (गोदावरी) कृषि अनुसन्धान केन्द्रहरु (तरहरा, परवानीपुर, त्रिशुली, बेगनास)	
९	च्याउको बीउ उत्पादन तथा बिक्री	कृषक, संस्था तथा उद्यमी	लाग्ने	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	
१०	राईजावियम कल्चर (जैविक मल) उत्पादन तथा बिक्री	कृषक, सहकारी संस्था	लाग्ने	माटो विज्ञान महाशाखा खुमलटार	

७. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू

७.१ बाली अनुसन्धान (Crop Research)

धानबाली

- हालसम्म वर्षे धानका ५५ र चैते एवं अगौटे धानका १३ गरी कुल ६८ वटा धानका जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिश भएका छन् । तीमध्ये विगत ५ वर्षमा चैते धानमा तरहरा-१ र हर्दिनाथ-२, वर्षे धानमा लल्का बासमती, घैया-१, खुमल-१०, खुमल-१३, बर्षे-२०१४, सुख्खा धान-

१, सुख्खा धान-२, सुख्खा धान-३, स्वर्ण सब-१, सम्बा मसुली सब-१ र बर्षे-१०२७ धानका जातहरु सिफारिस भएका छन् । सुख्खाग्रस्त असिंचित क्षेत्रको लागि सुख्खा सहनसक्ने सुख्खा धान १, सुख्खा धान २, सुख्खा धान ३ तथा बाढी प्रभावित क्षेत्रको लागि डुबान सहनसक्ने स्वर्णसब १ र संबा मन्सुली सब १ हालसालै सिफारिस भएका हुन् ।

- बोरो अथवा हिउँदे धानखेती (सिमसार क्षेत्र) को लागि DR-1, DN-5-2-3 र BRRI-29 जातका धानहरु छनौट गरी सिफारिस गरिएका छन् ।

मकैबाली

- मकैमा हाईब्रिडसहित हालसम्म २३ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् । तीमध्ये विगत ५ वर्षमा मनकामना-४ (पहेंलो), मनकामना-५, मनकामना-६ र पोषिलो मकै-१ - गुणस्तरीय प्रोटिनयुक्त सेतो) गरी ४ वटा जातहरु सिफारिस भएका हुन् ।
- सिफारिस जातहरुमध्ये गणेश १, देउती, मनकामना ३ र मनकामना ५ टर्सिकम लिफ ब्लाइट (*Exserohilum turcicum*) रोग र गणेश १ र देउती मेडिस लिफ स्पट (*Bipolaris maydis*) रोग सहन सक्ने जातहरु हुन् ।
- उच्च पहाडी क्षेत्रमा केही वर्ष यता प्रकोपको रुपमा फैलिएको ध्वांसे थेग्ले रोग (*Cercospora zea-maydis*) सहन सक्ने जातहरुमा गणेश १, मनकामना ३, मनकामना १ र देउती जातहरु सिफारिस भएका छन् र एकीकृत बाली संरक्षण प्रविधि समेतको सिफारिस भई सकेका छन् ।
- कृषकहरुको सहभागितामा समुदायमा आधारित बीज वृद्धि कार्यक्रमअन्तरगत प्रमाणित वीउ तथा मूल वीउ उत्पादन कार्यक्रम सफलतापूर्वक संचालन गरिँदै आएको छ ।

गहुँबाली

- सिन्दुरे रोग अवरोधक तथा रोग सहनसक्ने जातसहित हालसम्म ३२ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि प्याकेजको सिफारिश गरिएको छ । तीमध्ये विगत ५ वर्षमा विजय, आदित्य, नेपाल ९७१ र डब्ल्यु. के. १२०४ गरी ४ जातहरु सिफारिस भएका हुन् ।
- पहेंलो सिन्दुरे *(Puccinia striiformis)* अवरोधक जातहरुमा डब्ल्यु. के. १२०४, गौतम र पासाङ्गल्हामु छन् भने अफ्रिकाको युगाण्डाबाट फैलिई एशियाको इरानसम्म आइपुगिसकेको विनाशकारी Ug99 प्रजातिको कालो सिन्दुरे रोग नेपालमा कुनै पनि बेला भित्रिनसक्ने भएकोले सो रोगबाट बच्न रोगअवरोधक जात 'विजय' सिफारिस भएको छ ।

दलहनबाली

- दलहन बालीमा हालसम्म मुसुरो बालीको १०, चनाको ८, भटमासको ८, रहरको २, मासको १, मुङ्गको १ र बोडीको ४ गरी जम्मा ३४ जात र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् । तीमध्ये विगत ५ वर्षमा मुसुरोको महेश्वर भारती र सगुन, चनाको तारा र अवरोधी तथा बोडीको मालेपाटन १ सिफारिस भएका हुन् ।
- मुसुरोको ओइलाउने (*Fusarium oxysporum* f. sp. *lentis*), डढुवा (*Stemphylium botryosum*) र जरा सड्ने (*Fusarium solani/Rhizoctonia solani*) रोगहरुको लागि रोग कम लाग्ने तथा रोग सहन सक्ने जातहरुमा शिखर, सीमल, महेश्वर भारती, खजुरा २ को पहिचान भएका छन् ।

- मुसुरोको खजुरा २ जात पश्चिम पहाडमा मकै र धानबाली प्रणालीको लागि उत्कृष्ट सावित भएको छ ।

तेलहनबाली

- तेलबालीमा तोरीको ६, बदामको ६, रायोको २, तिलको १ र झुसे तिलको २ गरी जम्मा १७ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् ।
- तोरीमा लाग्ने अल्टरनेरिया रोग (*Alternaria brassicae*) र लाही कीरा कम लाग्ने Acc No. 8257, ICJ 9704 र मोरङ तोरी सिफारिसको क्रममा छन् ।

पहाडीबाली

- पहाडीबालीमा कोदोको ३ र जौबालीको ५ गरी जम्मा ८ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् ।
- फापरमा IR 13 सिफारिसको क्रममा छ भने मिठे फापरको लागि GF 5063 र Acc 2244 तथा तिते फापरको लागि Acc 2227 र Sample 6-1 पहिचान भएका छन् ।

७.२ बागवानी अनुसन्धान (Horticulture Research)

आलुबाली

- परिषद्को स्थापनापश्चात हालसम्म कुफ्रिज्योती, कुफ्रीसिन्दुरी, डिजिरे, खुमल सेतो-१, खुमल रातो-२, जनकदेव, खुमल लक्ष्मी र आई.पि. वाई-८ गरी ८ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् । साथै व्यावसायिक खेतीको लागि कार्डिनल र एन.पि.आई. १०६ पनि सिफारिस भएका छन् ।
- आलुबालीको डढुवा रोग (*Phytophthora infestans*) अवरोधक जातहरुको विकास भई सिफारिसको क्रममा छन् ।
- बियाँबाट गरिने आलुखेती प्रविधिको विकासको साथै त्यस्को लागि HPSII/67 जातको आलु सिफारिस गरिएको छ ।
- तन्तु प्रसारण (Tissue culture) प्रविधिबाट भाईरस रोगमुक्त स्वस्थ बीउ आलु (Pre-basic seed) उत्पादन भईरहेको छ ।

तरकारीबाली

- गोलभेंडा, काउली, बन्दा, मूला, रायोको साग, प्याज, केराउ, खुर्सानी, काँक्रो, फर्सिलगायत २१ वटा तरकारी बालीका ३९ जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन् ।
- काउली समुहका तरकारी बालीका जरामा लाग्ने गाँठे रोग क्लब रुट (*Plasmodiophora brassicae*) रोगको व्यवस्थापन गर्न नेविजिन (Flusulfamide) नामक विषादि प्रभावकारी पाइएको छ । साथै *Trichoderma* ढुसीको प्रयोगबाट पनि यो रोगको जैविक नियन्त्रण गर्न सकिने पाइएको छ ।

- 'सृजना' नामको वर्णसंकर (हाइब्रिड) गोलभेडाको विकास गरी खेतीको लागि सिफारिस भएको छ। यो हाइब्रिडले ओईलाउने रोग (*Ralstonia solanacearum*) र डढुवा रोग (*Phytophthora infestans*) सहन सक्छ।
- गोलभैँडाको जरामा गाँठा बनाउने जुकाजन्य रोग (*Meliodogyne* spp.) व्यवस्थापन गर्न गोलभेंडालाई जंगली भण्टा (Solanum Sisymbrifolium) मा कलमी गर्ने प्रविधिको सफलतापूर्वक परीक्षण गरी कृषकमाझ पुऱ्याइएको छ।

मसलाबाली

- अदुवाबालीमा कपुरकोट १ जात सिफारिस भएको छ।
- अलैंचीको भाइरसजन्य (छिर्के, फुर्के) रोगमुक्त बेर्नाहरु उत्पादन गर्न तन्तु प्रसारण प्रविधि (Tissue culture) को साथै बीउबाट रोगमुक्त बिरुवाहरु उत्पादन गर्ने प्रविधिको विकास भएको छ।

फलफूल

- बढी उत्पादन दिने NCRP-49, वर्षैभरी उत्पादन दिने NCRP-53 र क्यान्कर (Citrus canker) रोग सहनसक्ने NCRP-55 जातका कागती तराईको लागि सिफारिस भएका छन्।
- नेपालको ८०० देखि १००० मिटरसम्मको उचाईमा हुनसक्ने अगौटे जातको सुन्तला 'ओकित्चुवासे' सिफारिस भएको छ। यस्को बोट सानो हुने, फलमा दाना नहुने र यो भाद्रको तेश्रो हप्तादेखि नै पाक्न थाल्छ।
- बढी उत्पादन दिने जुनारको चाँडो पाक्ने जातमा (कार्तिक-मंसीर) 'वासिङ्गटन नेभल' र ढिलो पाक्ने (चैत्र-वैशाख) जातमा 'भ्यालेन्सीया' खेतीको लागि सिफारिस गरिएको छ।
- करीब २० वर्ष अघिदेखि नेपालका पूर्वी पहाडमा जुनार तथा निबुवामा देखिँदै आएका औंसा (Fruit fly) चाइनिज सिट्रस फ्लाई (*Bactocera minax*) प्रजातिको हो भनि पहिचान भई सकेकोले त्यसको नियन्त्रणको लागि फेरोमेनको प्रयोग नभई प्रोटिनयुक्त चारो (Protein bait) को प्रयोग गर्न सिफारिस गरिएको छ।
- स्याउमा लाग्ने भुवादार लाही (woolly aphid) कीरालाई *Aphelinus mali* नामको परजीवी कीराको प्रयोगद्वारा सफलतापूर्वक नियन्त्रण गर्न सकिने नतिजा अनुसन्धानबाट देखिएको छ।

औद्योगिकबाली

- औद्योगिक बालीमा उखुको ४, जुटको २, कपासको १ गरी जम्मा ७ वटा जातहरु र तिनका खेती प्रविधि सिफारिस भएका छन्।
- जुट काटेपछि कम लागतमा बढी गुणस्तरीय रेशा निकाल्ने प्रशोधन प्रविधि विकास गरिएको छ।
- सबैभन्दा कम क्याफिन (१.१३%) पाईने 'क्याटुरा एमेरेलो' जातको कफी सिफारिस गरिएको छ।
- कफीको बोक्रा छोडाउन (Coffee pulping) हातले चलाउने, बिजुलीबाट चलाउने र साइकल रोलर टाइप गरी ३ किसिमका कफी पल्पर मेशीनको विकास गरिएको छ।

पुष्पबाली

- ग्लाडियोलस जातको फूलको कोपिला नफक्रँदै तर हल्का रंगमा परिणत हुन थाल्नासाथ फूल टिप्ने गरेमा फूल र गानो दुवैको उत्पादन पनि राम्रो हुने पाइएको छ।

- ग्लाडियोलस फूलको गानोको सुषुप्तावस्था हटाउन गानोलाई रोप्नुभन्दा पहिले ३ दिनसम्म दैनिक एक घण्टा धुवाँ दिई रोप्दा रोपेको ६८ दिनमा फूल फूल्न थाल्ने पाइएको छ ।
- कार्नेसन फूलको डाँठसहितको झुप्पालाई सिल्भर थायोसल्फाइडको ०.२ मिलिमिटरको घोलमा राख्दा फूललाई दश दिनसम्म ताजै राख्न सकिने पाइएको छ ।

७.३ पशु अनुसन्धान (Livestock Research)

गाई भैंसी

- गाईवस्तुको आहारामा Urea Molasses Mineral Block (UMMB) समावेश गरी खुवाउँदा दुध र चिल्लो पदार्थको उत्पादनमा क्रमशः १५ र ८ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुनुका साथै लवणहरु (Minerals) को कमिका कारणले गाईबस्तुमा हुने बाँझोपनमा करीब २५ प्रतिशतले कमी आएको पाईएको छ । ग्रामीण डेरी कृषकले यस प्रविधिबाट सरदर रु ११।- प्रति दिन प्रति पशु थप आम्दानी गर्न सक्ने अनुसन्धानबाट प्रमाणित भएको छ ।
- गाई र भैंसीमा ब्याउनु भन्दा दुई महिनाअघिदेखि थप आहारा दिइने प्रविधि (Steaming-up) प्रयोगबाट दुधको उत्पादनमा उल्लेखनिय वृद्धि हुने अनुसन्धानबाट प्रमाणित भएको छ ।

भैंडा बाखा

- बाखालाई विभिन्न डाले घाँस दिई गरिएको अनुसन्धानबाट बाखीले काभ्रो तथा बोका/खसीले खन्यौको घाँस बढी मन पराउने गरेको पाइएको छ ।
- बाखाको आहारामा ३०० ग्राम स्टाइलो (Stylo) घाँस प्रति दिनको दरले दिँदा दैनिक शारीरिक वृद्धिमा राम्रो प्रभाव परेको पाइएको छ ।
- बाखालाई सुख्खा पराल युरियाको झोलमा भिजाएर कुल आहारको ५० प्रतिशत (सुख्खा पदार्थको आधारमा) दिँदा दैनिक ४१ ग्रामसम्म शारीरिक वृद्धि भएको पाइएको छ ।
- बाखामा आनुवंशिक सुधारको लागि बोर जातको बाखाको वीर्य (semen) बाट कृत्रिम गर्भाधान -(Artificial Insemination) गराउँदा २५ प्रतिशत सफलता प्राप्त भएको छ ।

बंगुर तथा कुखुरा

- बंगुरको शारीरिक वृद्धि गर्न पोषिलो मकै (Quality Protein Maize) मा आधारित दाना खुवाइएमा बंगुरमा शारीरिक वृद्धिदर एवं Feed Conversion Ratio (FCR) बढी भएको नतिजा पाइएको छ ।
- पाखिबास कालो बंगुरको विकासले मासुको आपूर्तिमा वृद्धि आउनुका साथै कृषकहरुको आयस्तरमा समेत सुधार ल्याएको छ ।
- हप्तामा एकपटक ब्रोइलर कुखुराको दानामा सिस्नोको धुलो ३-५ प्रतिशतको दरले मिसाएर दिँदा कुखुराको शारीरिक वृद्धि दर बढ्नुका साथै New Castle रोग सहनसक्ने क्षमता वृद्धि भएको पाइएको छ ।

चरन तथा घाँसेबाली

- तराई र मध्य पहाडको लागि उपयुक्त र चार पटकसम्म काट्नसकिने कामधेनु र नेत्र नामका जै घाँसका दुईवटा जातहरु उन्मोचन गरिएका छन् र तिनका बीउ उत्पादन कार्यक्रम संचालन गरिँदै आइएको छ ।
- हरियो घाँस उत्पादनसम्बन्धी गरिएको अनुसन्धानअनुसार राई घाँस+कक्सफुट्+सेतो क्लोभर मिसाएर गरिएको खेतीको उत्पादन राई घाँस+सेतो क्लोभर र कक्सफुट्+सेतो क्लोभरभन्दा राम्रो पाइएको छ । यो प्रविधि उच्च पहाडी क्षेत्रमा चरन सुधार एवं विकासका लागि उपयुक्त छ । यस प्रविधिबाट हरियो घाँसको उत्पादन सरदर २३.३ मे.टन/हे. र राई घाँसको बीउ उत्पादन १.१ मे.टन/हे. गर्न सकिन्छ ।

७.४ मत्स्य अनुसन्धान (Fishery Research)

- ट्राउट माछा खेती प्रविधिको विकास र विस्तार भई देशका ७ वटा पहाडी जिल्लामा ३६ वटा ट्राउट माछाका निजी फार्म स्थापना बाट आ. व. २०६५।६६ मा ५५ मे. टन माछा उत्पादन भएको थियो । उच्च पहाडी र मध्य पहाडी भेगका ५४ जिल्लामा चिसो पानीका स्रोत भएका तथा सीमान्त (भिरालो पाखा) जमिनलाई मत्स्य पालनमा उपयोग गरी पहाडी समुदायको आय आर्जनमा ट्राउट माछा खेती प्रविधिले उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्ने देखिन्छ ।
- ट्राउट माछाको प्रजनन् तथा भुरा उत्पादन प्रविधि निजी क्षेत्रमा हस्तान्तरण गरी निजी क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको छ । आ. व. ०६५।६६ मा सहभागितामूलक ट्राउट प्रजनन् तथा भुरा उत्पादन कार्यक्रमबाट निजी क्षेत्रमा ८ वटा भुरा उत्पादन फार्महरु स्थापित भएका थिए जसबाट कुल भुराको मागको ७५ प्रतिशत (३,९५,०००) आपूर्ति भएको थियो ।
- ट्राउट माछापालनको लागि विकसित भएका प्रविधिहरुको प्रयोग भई रसुवा तथा नुवाकोट जिल्लामा संचालन भएका "एक गाउँ एक उत्पादन" कार्यक्रमअन्तर्गत ट्राउट पालन सरकारी-निजी क्षेत्रको साझेदारीको एउटा उत्कृष्ट नमुनाको रुपमा विस्तार भैरहेको छ ।
- न्यानो आवहवा भएका तराई क्षेत्रका जलाशयहरुको उत्पादकत्व बढाई राष्ट्रिय मत्स्य उत्पादनमा टेवा पुऱ्याउनको लागि सघन खेती प्रणालीको विकास गर्न टिलापिया माछाको सफल प्रजनन् र खेती गर्ने प्रविधिको विकास भएको छ । यस प्रविधिको विस्तारबाट पूर्वी तराईका जिल्लाहरुमा कृषकस्तरमा टिलापिया माछाको उत्पादन ६.० मे. टन प्रति हेक्टर रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत उत्पादनको तुलनामा ६७ प्रतिशतले बढी छ ।
- उच्चमूल्य पर्ने प्राउन माछा नेपालमा ठूलो परिमाणमा थाइल्याण्ड तथा भारतबाट आयात हुने गरेकोमा नेपालमै पहिलो पटक सफा पानीमा विभिन्न लवणहरुको मिश्रण तयार गरी नियन्त्रित अवस्थामा यी माछाको प्रजनन् गर्ने प्रविधिको विकास गरी वार्षिक एक लाखसम्म भुरा उत्पादन गर्न थालिएको छ ।
- साथै कार्प जातका माछासँग प्राउन माछा पाल्ने प्रविधिको विकास भएको छ । यस प्रविधिको प्रयोगबाट कृषकहरुले प्रति हेक्टर प्रति वर्ष ४०० के. जी. प्राउनको अतिरिक्त उत्पादन प्राप्त गर्न सफल भएका छन् ।
- विपन्न समुदायलाई लक्षित गरी मागुर माछा (African catfish) लाई स-साना खाल्डोमा पाल्ने प्रविधिको विकास गरिएको छ । तराईका केही जिल्लाहरुमा कृषकहरुले यस प्रविधिको उपयोगबाट १०-१५ के.जी. प्रतिवर्ग मिटर मागुर माछाको उत्पादन लिइरहेका छन् ।

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा नाम	:	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरबारप्लाजा, काठमाडौं
फोन नम्बर	:	४२५६८३७, ४२६२५०४, ४२६२५८५, ४२६२५६७, ४२६२४४०, ४२६२५७०
फयाक्स नम्बर	:	(९७७-१) ४२६२५००
वेव साइट	:	http:/www.narc.gov.np
इ-मेल	:	ednarc@ntc.net.np, pcdnarc@ntc.net.np, chdnarc@ntc.net.np, livefish@ntc.net.np, fadnarc@ntc.net.np
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम	:	डा. यज्ञ गजाधर खड्का
फोन नम्बर	:	४२६२५०४
प्रवक्ता/सूचना अधिकारीको नाम	:	डा. यज्ञ गजाधर खड्का
सम्पर्क फोन नम्वर	:	४२६२५६७
गुनासो सुन्नेको नाम	:	डा. दिलबहादुर गुरुङ्ग
सम्पर्क फोन नम्बर	:	४२५६८३७

ख) नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्

१. परिचय

पृष्ठभूमि

पशु चिकित्सा व्यवसायलाई प्रभावकारी बनाई व्यवस्थित गराउन, वैज्ञानिक ढंगले परिचालन गर्न तथा पशु चिकित्सकहरुको योग्यता अनुसार नाम दर्ता गर्ने समेतको व्यवस्था गर्न नेपाल पशु चिकित्सा परिषद् ऐन, २०५५ बमोजिम एक अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित संस्थाको रुपमा बि.सं. २०५६ सालमा यो परिषद्को स्थापना भएको हो । यस परिषद्ले पशु चिकित्सा व्यवसायलाई सुव्यवस्थित, स्तरीय, मर्यादापूर्ण र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, कार्ययोजना तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने, पशु चिकित्सकहरुको योग्यता निर्धारण गरी नाम दर्ता तथा नियमन गर्ने, दर्तावाल पशु चिकित्सकहरुले पालन गर्नु पर्ने आचारसंहिता तयार गरी लागू गर्ने, पशु चिकित्सा शिक्षा दिने शिक्षण संस्था र त्यस्ता संस्थाहरुले प्रदान गरेका प्रमाणपत्र तथा उपाधिहरुलाई मान्यता दिने तथा पशु स्वास्थ्यसंग सम्वन्धित विषयमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिने समेतका प्रमुख कार्यहरु सम्पादन गर्ने गर्दछ ।

यस परिषद्मा नेपाल सरकारबाट मनोनित “क” श्रेणीको दर्तावाल पशु चिकित्सक अध्यक्ष, दर्तावाल पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट निर्वाचित २ जना उपाध्यक्ष तथा ५ जना सदस्य, कम्तिमा “ख” श्रेणीको दर्तावाल पशु चिकित्सकबाट दुई जना मनोनित सदस्य र नेपाल भेटेरिनरी एशोसिएसनका अध्यक्ष एक जना सदस्य समेत जम्मा ११ जना दर्तावाल पशु चिकित्सकहरु पदाधिकारी रहने गरी परिषद्को गठन गरिएको छ । परिषद्को प्रशासनीक प्रमुखको रुपमा नेपाल सरकारबाट “क” श्रेणीको दर्तावाल पशु चिकित्सकलाई रजिष्ट्रारको पदमा नियुक्त गर्ने प्रावधान रहेको छ ।

यस परिषद्ले आ.ब. २०६७६८ को अन्त सम्म ६२३ जना स्थायी, १३ जना विशेषज्ञ र २५ जना गैर नेपाली पशु चिकित्सकको नाम दर्ता गरी नियमन गर्ने गरेको छभने भेटेरिनरी स्नातक उत्पादन गर्ने शिक्षण संस्थाको न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी मान्यता दिने र नियमन गर्ने गरेको छ। परिषद्को भौतिक, प्राज्ञिक, कानूनी, आर्थिक, प्रशासनिक तथा प्राविधिक पक्षमा समयसापेक्ष रुपमा सुदृढिकरण गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य र मान्यता अनुरुप नेपालको आधिकारिक भेटेरिनरी स्टाचुटरी वडिको रुपमा संचालित हुने गरी प्रथम रणनैतिक योजना (२००९-२०१३) लागू गरी निर्दिष्ट उद्देश्य हाँसिल गर्न यो परिषद् अग्रसर रहेको छ ।

दृष्टिकोण

भेटेरिनरीयनलाई दर्ता एवं नियमन गरी गुणस्तरीय भेटेरिनरी सेवा मार्फत पशु स्वास्थ्य, पशु कल्याण तथा भेटेरिनरी जनस्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने ।

उद्देश्य

पशु चिकित्सा व्यवसायलाई प्रभावकारी बनाई व्यवस्थित गराउन, वैज्ञानिक ढंगले परिचालन गर्न तथा पशु चिकित्सकहरुको योग्यता अनुसार नाम दर्ता गर्ने समेतको व्यवस्था गर्नु यस परिषद्को प्रमुख उद्देश्य रहेको छ ।

रणनीति

नेपाल पशु चिकित्सा परिषद् ऐन, २०५५ बमोजिम परिषद्को उद्देश्य हाँसिलगर्न यस परिषद्ले आफ्ना कृयाकलापहरुलाई योजनाबद्ध रुपमा तर्जुमा गरी बार्षिक कार्यक्रममा समावेस गरी कार्यान्यिन गर्ने गरेको

छ। हाल परिषद्को प्रथम पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना (२००९–२०१३) अनुसार कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्ने गरिएको छ। यस रणनीतिक योजनाका प्रमुख पक्षहरुमा नेपालको भेटेरिनरी स्टाचुटरी बडीलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप स्तरोन्नती गर्न ऐन नियममा परिमार्जन गर्ने, परिषद्को आन्तरीक कार्यक्षमतामा सुधार ल्याउन विनियमावलीहरुको व्यवस्था गर्ने, परिषद्संग सम्बन्धीत मौजुदा कानूनलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने, भेटेरिनरी शिक्षण संस्थाका न्यूनतम मापदण्ड समय सापेक्ष रुपमा परिमार्जन गर्ने, दर्तावाल पशु चिकित्सकको आचार संहिता अध्यावधिक गर्ने, कानून उल्लंघन भएको अवस्थामा कारवाही गर्ने, भेटेरिनरी सेवा सम्बन्धमा सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिने, गुणस्तरीय भेटेरिनरी सेवाको प्रत्याभूति दिन भेटेरिनरी सेवामा संलग्न परिषद्मा दर्तावाल जनशक्तिलाई निरन्तर शिक्षाको व्यवस्था गर्ने, श्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने गरी तर्जुमा गरिएको यस रणनीतिक योजना अनुसार कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्ने गरिएको छ।
परिषद्का कार्यहरु छिटो छरितो रुपमा सम्पन्न गर्न परिषद्ले विभिन्न विषय समितिहरु गठन गरी कार्य सम्पादन गर्ने गरेको छ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

पशु चिकित्सकहरुको नाम दर्ता गर्ने, भेटेरिनरी शिक्षण संस्थाहरुको नियमन गर्ने, सरकारलाई आवश्यकतानुसार सल्लाह दिने, भेटेरिनरी सेवासंग सम्बन्धित ऐन नियमहरुको मस्यौदा तयार गर्ने आदि।

२. संगठनात्मक स्वरूप

यस परिषद्मा नेपाल सरकारबाट मनोनित १ जना अध्यक्ष र २ जना सदस्य, दर्तावाल पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट निर्वाचित २ जना उपाध्यक्ष र ५ जना सदस्य र नेपाल भेटेरिनरी एशोसिएसनका अध्यक्ष समेत जम्मा ११ जना दर्तावाल पशु चिकित्सकहरु पदाधिकारी रहने गरी परिषद्को गठन गरिएको छ।

३. परिषद्का हाल वहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र.सं.	पद	बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१	अध्यक्ष	डा. शुभ नारायण महतो	२०६५।९।२९	त्रिपुरेश्वर	९८५१०८८२३०	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट नेपाल सरकार म.प.बाट मनोनयन
२	उपाध्यक्ष	डा. वैकुण्ठ पराजुली	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८५११०६२०३	निर्वाचित
३	उपाध्यक्ष	डा. शारदा भट्टराई	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८५५०५६९२५	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
४	सदस्य (मनोनीत)	डा. प्रभाकर पाठक (२०६८।७।६ सम्म)	२०६६।५।७	त्रिपुरेश्वर	९८४१२२७१९२	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट विभागीय मन्त्रीस्तरबाट मनोनयन

क्र. सं.	पद	बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
५	सदस्य (मनोनीत)	डा. सदानन्द देव	२०६६।५।७	त्रिपुरेश्वर	९८५२०२४१३१	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट विभागीय मन्त्रीस्तरबाट मनोनयन
६	सदस्य	डा. श्याम किशोर शाहा	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८४५०२६३५०	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
७	सदस्य	डा. कृष्ण काफ्ले	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८४५०५६७३४	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
८	सदस्य	डा. होम वहादुर वस्नेत	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८५५०५९२६८	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
९	सदस्य	डा. पुर्णिमा मानन्धर	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८४१२४४८८४	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
१०	सदस्य	डा. कृष्ण वहादुर श्रेष्ठ	२०६५।१०।८	त्रिपुरेश्वर	९८४१३३७३६२	दर्तावाला पशु चिकित्सकहरु मध्येबाट परिषद्ले निर्वाचनद्धारा छनौट
११	सदस्य (पदेन)	डा. विमल कुमार निर्मल	२०६८।१२।१८	त्रिपुरेश्वर	९८४६३३६१११	अध्यक्ष , ने.भे.ए.

हाल कार्यरत परिषद्का रजिष्ट्रार डा. नारायण प्रसाद घिमिरे, सम्पर्क नम्बर : ९८४१३३६३९९

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

आ.व.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/६५		१०,००,०००।०	०	१०,००,०००।०	
२०६५/६६		१५,००,०००।०	०	१५,००,०००।०	
२०६६/६७		१७,००,०००।०	८,४०,०००।०	२५,४०,०००।०	
२०६७/६८		१९,६०,०००।०	३,००,०००।०	२२,६०,०००।०	
२०६८/६९		२२,००,०००।०	०	२२,००,०००।०	

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

नेपाल पशु चिकित्सा परिषद् अन्तगर्तका अन्य कुनै निकाय/कार्यालयहरु रहेका छैनन् ।

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र. सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१.	नाम दर्ता गर्ने	पशु चिकित्सक	लाग्ने	समिति मार्फत परिषद्मा पेश हुने	
२.	नियमन गर्ने	भेटेरिनरी शिक्षण संस्था	नलाग्ने	समिति मार्फत अनुगमन गरी प्रतिवेदन परिषद्मा पेश गरीने ।	

७. परिषद् स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मूख्य–मूख्य उपलब्धिहरू

७.१ पशु चिकित्सा व्यवसायलाई सुव्यवस्थित, स्तरीय, मर्यादापूर्ण र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, कार्ययोजना तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गरेको ।

७.२ पशु चिकित्सकहरुको योग्यता निर्धारण गरी नाम दर्ता तथा नियमन गर्ने गरेको ।

७.३ दर्तावाल पशु चिकित्सकहरुले पालन गर्नु पर्ने आचारसंहिता तयार गरी लागू गरेको ।

७.४ पशु चिकित्सा शिक्षा दिने शिक्षण संस्था र त्यस्ता संस्थाहरुले प्रदान गरेका प्रमाणपत्र तथा उपाधिहरुलाई मान्यता दिने कार्य गरेको ।

७.५ पशु स्वास्थ्यसंग सम्वन्धित विषयमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिने समेतका प्रमुख कार्यहरु सम्पादन गर्ने गरेको ।

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना	: नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्, भेटेरिनरी कम्प्लेक्स, त्रिपुरेश्वर ।
फोन नम्बर	: ४२५९१४४/४२६१२१०
फ्याक्स नम्बर	: ४२५९१४४
वेब साईट	: www.nvc.com.np
ईमेल	: info@nvc.com.np
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम	: डा. नारायण प्रसाद घिमिरे
	प्रवक्ता/सूचना अकिारीको नाम तथा
सम्पर्क फोन नम्बर	: डा. नारायण प्रसाद घिमिरे
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम र	
सम्पर्क फोन नम्बर	: डा. नारायण प्रसाद घिमिरे,
	मो.नं ९८४१३३६३९९

ग) दुग्ध विकास संस्थान

१. परिचय

पृष्ठभूमि

नेपाल सरकार कृषि विभाग अन्तर्गत रहेको तत्कालिन दुग्ध विकास वोर्डले वि.सं २००९ मा टुसाल, काभ्रेपलान्चोक र खरिपाटी, भक्तपुरमा १/१ गोटा दुग्ध संकलन केन्द्र साथै लाङ्गटाङ्ग, रसुवामा एक याक चीज केन्द्र स्थापना संगसंगै दुग्ध विकासको इतिहासको थालनी गरेको पाइन्छ। तत्पश्चात वि.स. २०१०/११ मा काठमाडौंको भोटाहिटीमा दुग्धशाला स्थापना गरी दुग्ध प्रशोधन कार्यको थालनी भएको हो। वि.सं २०१३ मा थोदुङ्ग, रामेछापमा थप एक याक चीज केन्द्रको स्थापना साथै भोटाहीटी स्थित दुग्धशालाको दुग्ध प्रशोधन क्षमता धेरै न्यून भएकोले २०१३ फागुण २९ गते ५०० लि. प्रति घण्टा दूध प्रशोधन क्षमताको मेशिन जडान गरी लैनचौर (हाल दुग्ध विकास संस्थान, केन्द्रिय कार्यालय) मा केन्द्रिय दुग्धशाला स्थापना भएको हो। वि.सं २०१७ मा पूनः पिके, सोलुखुम्वुमा थप १ याक चीज केन्द्रको स्थापना भएको हो। वि.सं २०२६ सालमा दुग्ध विकास वोर्डबाट उल्लेखित २ दुग्ध संकलन केन्द्र र ३ याक चीज केन्द्र साथै लैनचौर स्थित दुग्धशाला दुग्ध विकास संस्थानलाई हस्तान्तरण गरिएको थियो। यसको लगत्तै वि.सं २०२७ मा गोसाईकुण्ड, रसुवा, वि.सं २०२८ मा चोर्दुङ्ग, दोलखा र वि.सं २०२९ मा क्यामा, रामेछापमा गरी थप ३ याक चीज केन्द्र स्थापना भएको देखिन्छ।

संगठीत रुपमा दुग्ध व्यवसायलाई बढी प्रभावकारी बनाई ग्रामिण क्षेत्रका कृषकहरुद्धारा उत्पादित दूधको लागि सुरक्षित बजार र शहरी क्षेत्रका उपभोक्ताहरुलाई उच्च गुणस्तरयुक्त प्रशोधित दूध तथा अन्य दुग्ध पदार्थहरु आपूर्ति गर्ने उद्देश्यले तत्कालिन दुग्ध विकास वोर्डलाई संस्थान ऐन २०२१ अन्तर्गत २०२६ साल श्रावण १ गते दुग्ध विकास संस्थानमा परिणत गरिएको हो। संस्थानको शुरु अवस्थामा उपत्यकाभित्र मात्र दूध प्रशोधन एवं विक्री वितरण कार्य एवं हिमाली भेगमा केही याक चीज उत्पादन केन्द्रहरु स्थापित भई संचालनमा रहेकोमा संस्थान स्थापना पश्चात यसले निरन्तर आफ्नो कार्य क्षेत्रमा विस्तार गर्दै हाल संस्थानको कार्य क्षेत्र भित्र आठवटा दुग्ध वितरण आयोजनाहरु संचालनमा रहेको छ।

उद्देश्य

(क) ग्रामीण क्षेत्रका दूध उत्पादक कृषकहरुलाई उनीहरुले उत्पादन गरेको दूधको उचित मूल्यको साथै निश्चित बजारको व्यवस्था गर्ने।
(ख) शहरी उपभोक्ताहरुलाई उच्च गुणस्तरयुक्त प्रशोधित दूध तथा दुग्ध पदार्थहरु सुलभ एवं उचित मूल्यमा आपूर्ति गर्ने।
(ग) दूध तथा दुग्ध पदार्थहरु आन्तरिक मागअनुरुप आत्मनिर्भर हुने तथा अन्तराष्ट्रिय बजारमा समेत प्रवेशको लागि प्रयास गर्ने।
(घ) संस्थानको व्यावसायिक गतिविधिमा सुधार ल्याई यसको आर्थिक स्थिती सुदृढ गर्ने।

रणनिति

(क) संस्थानको तीव्र एवं दिगो विकासको लागि सरकारी/निजी/सहकारी डेरी उद्योगहरुसंग सहकार्य गर्ने कार्यक्रम गरिएको छ।
(ख) दुग्ध क्षेत्रमा मौजुदा सहकारी संस्थाहरुको सुदृढीकरण तथा संचालन प्रक्रियामा सुधार ल्याउन केन्द्रीय दुग्ध उत्पादक संघ, सहकारी विभाग तथा राष्ट्रिय सहकारी विकास वोर्डसंग सहकार्य गरीने छ।
(ग) संस्थानबाट उत्पादन हुने दूध तथा दुग्ध पदार्थको गुणस्तरमा वृद्धि ल्याउन गुण नियन्त्रण, अनुसन्धान एवं गुणस्तर वृद्धि गर्नको लागि आवश्यक पहल गरीनेछ।

(घ) बजेट खर्चतर्फ मितव्ययिताको आधार अपनाई बढी समय भत्ता, भ्रमण खर्च, मोटर तथा मेशिन मर्मत सम्भार, अतिथि सत्कार आदि जस्ता अनुत्पादक खर्चहरुमा नियन्त्रण गरीने कार्यलाई निरन्तरता दिनेछ। साथै अनुत्पादक मेशिनरीजहरु तथा सवारी साधनहरुलाई क्रमिक रुपमा प्रतिस्थापन गर्दै लैजाने निति अवलम्वन गरेको छ।

(ङ) उत्पादनको क्रममा देखिएको क्षतिहरुलाई नियन्त्रण गर्दै लैजाने र अनुगमन (Monitoring) व्यवस्थालाई प्रभावकारी तुल्याईनेछ।

(च) संस्थानको आर्थिक, प्राविधिक तथा प्रशासनिक अनुशासनलाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ।

(छ) इन्धनको बढ्दो मूल्यले गर्दा संस्थानको आर्थिक अवस्थामा प्रतिकुल असर परिरहेकोले डिजेलबाट चल्ने व्वाइलरहरुलाई क्रमिक रुपले भूस/दाउराको प्रयोगबाट प्रतिस्थापन गर्ने कार्यक्रम रहेको छ।

(ज) संस्थानले ग्रामिण भेगमा दूधको उत्पादन बढाउन यस आर्थिक वर्षदेखि Special Milk Shed Area को विस्तार गरी सम्भाव्य क्षेत्रहरुमा नयां चिलिङ्ग सेन्टरहरुको स्थापना गर्ने कार्यक्रम स्वीकृत गरेको छ।

(झ) संस्थानबाट उत्पादित दुग्धजन्य पदार्थको बढ्दो मागलाई पूर्ति गर्न तथा उत्पादनमा सन्तुलन ल्याउन यस वर्ष उच्च पहाडी भेगमा विगतमा संचालन भै केही वर्षदेखि बन्द रहेका चीज उत्पादन केन्द्रहरु क्याङ्गसिङ्ग (सिन्धुपाल्चोक), प्राङ्गवुङ्ग (पांचथर) र खरीपाटी (भक्तपुर) लाई पुनः संचालनमा ल्याइनेछ।

(ञ) Product Diversification र Packaging Development लाई निरन्तरता दिइनेछ।

(ट) दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थहरु सुलभ रुपबाट बढी भन्दा बढी उपभोक्ता समक्ष पु-याउन Marketing System तथा Service Delivery System मा सुधार एवं तिव्रता ल्याइनेछ।

(ठ) कृषक/सहकारी संस्थाहरुको सुदृढिकरण तथा संस्थाहरुबाट खरिद हुने दूधको गुणस्तरमा वृद्धि ल्याउन दुग्ध उत्पादक कृषक एवं सहकारी संस्थाका पदाधिकारीलाई संस्थान, पशु सेवा विभाग तथा सहकारी विभागको संयुक्त प्रयासमा तालिमको व्यवस्था गरीनेछ।

(ड) पशुपालन व्यवसायमा महिलाहरुलाई सक्रिय रुपमा सहभागिता गराउन **"एक गाई एक माई"** को कार्यक्रम संचालनलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै संस्थानले आफ्नो श्रोत साधनबाट संचालित **"दूध अभिवृद्धि कार्यक्रम"** लाई निरन्तरता दिइनेछ।

(ढ) मूल्यांकन तथा अनुगमन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

(ण) मुलुकका डेरी उद्योगहरुमा हाल देखिएको दक्ष जनशक्तिको कमिलाई पूर्ति गर्न वर्तमान शिक्षण संस्थाहरु मध्ये डेरी विषयको अध्यापन गराउन सक्ने संस्थालाई Practical Work तथा Inplant Training को लागि संस्थानको भौतिक सुविधाहरु उपलब्ध गराइनेछ।

(त) दुग्ध पदार्थ विक्री वितरण आयोजना, लैनचौरलाई खुमलटारमा स्थानान्तरण गरी लैनचौरको जग्गामा व्यावसायिक कम्प्लेक्सको निर्माण गर्ने कार्य समावेश गरिएको छ। साथै उपत्यकाको बढ्दो मागलाई पूर्ति गर्न खुमलटारमा अत्याधुनिक दहीमा आधारित कारखानाको निर्माण कार्य बजेटमा समावेश गरिएको छ। उक्त कारखाना निर्माण पश्चात संस्थानको आर्थिक अवस्था सुदृढ हुने आशा गरिएको छ।

(थ) कर्मचारीको मनोवललाई उच्च राख्न तथा आफ्नो कार्य प्रतिको सीप तथा जांगरमा अभिवृद्धि ल्याउन कार्यरत ज्यालादारीहरुलाई क्रमिक रुपमा स्थायी गर्ने, बढुवा प्रक्रियालाई निरन्तरता दिने तथा आवश्यकता अनुसारको तालिमहरु दिइनेछ।

संस्थानको कार्यक्षेत्र

संस्थान अन्तर्गत संचालित आयोजनाहरुले पूर्वमा मेचीको पांचथरदेखि पश्चिममा महाकालीको कन्चनपुरसम्म गरी जम्मा ३४ जिल्लाहरुबाट दूध संकलन गरिरहेका छन्। दुग्ध वितरण आयोजनाहरुको संकलन क्षेत्रहरुमा दूध संकलन कार्य संगठनात्मक तरीकाबाट कृषकहरु स्वयंद्धारा संचालित दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड मार्फत भइरहेको छ। याक चीज उत्पादन केन्द्र अन्तर्गतका संकलन क्षेत्रहरुमा भने दूध उत्पादक कृषकहरुबाट सोझै याक गाईको दूध खरिद गर्ने गरिएको छ। काठमाडौं वाहिरका हेटौडा, लुम्विनी तथा नेपालगन्ज दुग्ध वितरण आयोजनाहरुले संकलन गरेको दूधमध्ये स्थानिय विक्री तथा दुग्ध पदार्थ उत्पादन भन्दा बढी हुने परिमाण दूध काठमाडौं दुग्ध वितरण आयोजनामा पठाउने गरी आइएको छ। यसै गरी विराटनगर दुग्ध वितरण आयोजनाले संकलन गरेको कूल दूध मध्ये स्थानिय विक्रीबाट बढी हुने दूधबाट धुलो दूध वनाउने गरिन्छ, जुन सुख्खा सिजनमा काठमाडौं ल्याई बजारको माग पुरा गर्नको निमित्त तरल दूध बनाउने कार्यमा काठमाडौं दुग्ध वितरण आयोजनाले प्रयोग गर्ने गर्दछ। करीव २ वर्ष अगाडी देखि संचालनमा आएको ढल्केवर स्थित जनकपुर दुग्ध वितरण आयोजनाले स्थानियस्तरमा माग हुने दही आपूर्तिको लागि Yoghurt Based Milk Processing Plant को रुपमा दही लगायत दूध र अन्य दुग्ध पदार्थहरु उत्पादन गर्दछ भने हालै संचालित धनगढी दुग्ध वितरण आयोजनाको दूध नेपालगन्ज ल्याई दुग्ध पदार्थ उत्पादनमा प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। संकलन गरिएको दूध प्रशोधन कारखानासम्म ल्याउंदा दूधको गुणस्तर ह्रास नहोस् भन्ने ध्येयअनुरुप संस्थानअन्तर्गतका आयोजनाहरुले विभिन्न दूध चिस्याउने केन्द्रहरुमा दूध चिसो बनाई टैंकरमार्फत ढुवानी गरी आयोजनामा ल्याउने व्यवस्था गरिएको छ। यसवाहेक पनि सहकारी संस्थाहरुबाट संचालित दूध चिस्याउने केन्द्रहरुबाट पनि चिसो दूध उठाउने व्यवस्था मिलाई संकलन कार्यमा व्यापकता ल्याइएको छ।

दुग्ध विकास संस्थानअन्तर्गत देशका विभिन्न ३४ जिल्लाहरुका कार्यक्षेत्रभित्र संचालित शहरी क्षेत्रहरुमा एउटा धूलो दूध कारखानासहितको ८ वटा दूध प्रशोधन कारखानाहरु, त्यसअन्तर्गत ६३ वटा चिलिङ्ग सेन्टर तथा उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा अवस्थित ७ वटा याक चीज उत्पादन केन्द्रहरु, मध्य पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित ५ वटा कन्चन चीज उत्पादन केन्द्रहरु, एउटा रसवरी, पनीर उत्पादन केन्द्र र २ वटा मोजरेल्ला चीज उत्पादन केन्द्रहरु संचालनमा रहेका छन्। हाल संस्थानले प्रतिदिन दुग्ध उत्पादक कृषकहरुबाट उत्पादित लगभग २,००,००० लिटर दूध करीव ८०० दुग्ध उत्पादक सहकारीमार्फत खरीद गरी प्रशोधित दूध एवं दुग्ध पदार्थहरु उत्पादन गर्ने गर्दछ। हाम्रोजस्तो कृषि प्रधान मुलुकमा जनसंख्या वृद्धि, बढ्दो शहरीकरण तथा पौष्टिक खाद्य पदार्थको बढ्दो सचेतताले गर्दा दूध जस्तो महत्वपूर्ण पौष्टिक खाद्यको माग दिनप्रतिदिन बढ्दै गएको छ भने बढ्दो दूधको मागलाई आपूर्ति गर्न दुग्ध विकास संस्थानले ग्रामिण क्षेत्रमा संकलन क्षेत्रको विस्तार गर्दै कृषकहरुबाट उत्पादित दूध संकलन गर्न क्षमताले सक्दो प्रयास गर्दै आएको छ। संस्थानले हाल करीव १,००,००० कृषक परिवारलाई पशुपालन व्यवसाय तथा दुग्ध उत्पादनको अवसर प्रदान गरेको छभने करीव १०,००० व्यक्तिहरुलाई दूध संकलन, सहकारी व्यवस्थापन, दूध ढुवानी तथा दूध तथा दुग्धपदार्थ विक्री वितरण मार्फत प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा रोजगारीको अवसर प्रदान गर्नमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ।

२.संगठनात्मक स्वरुप

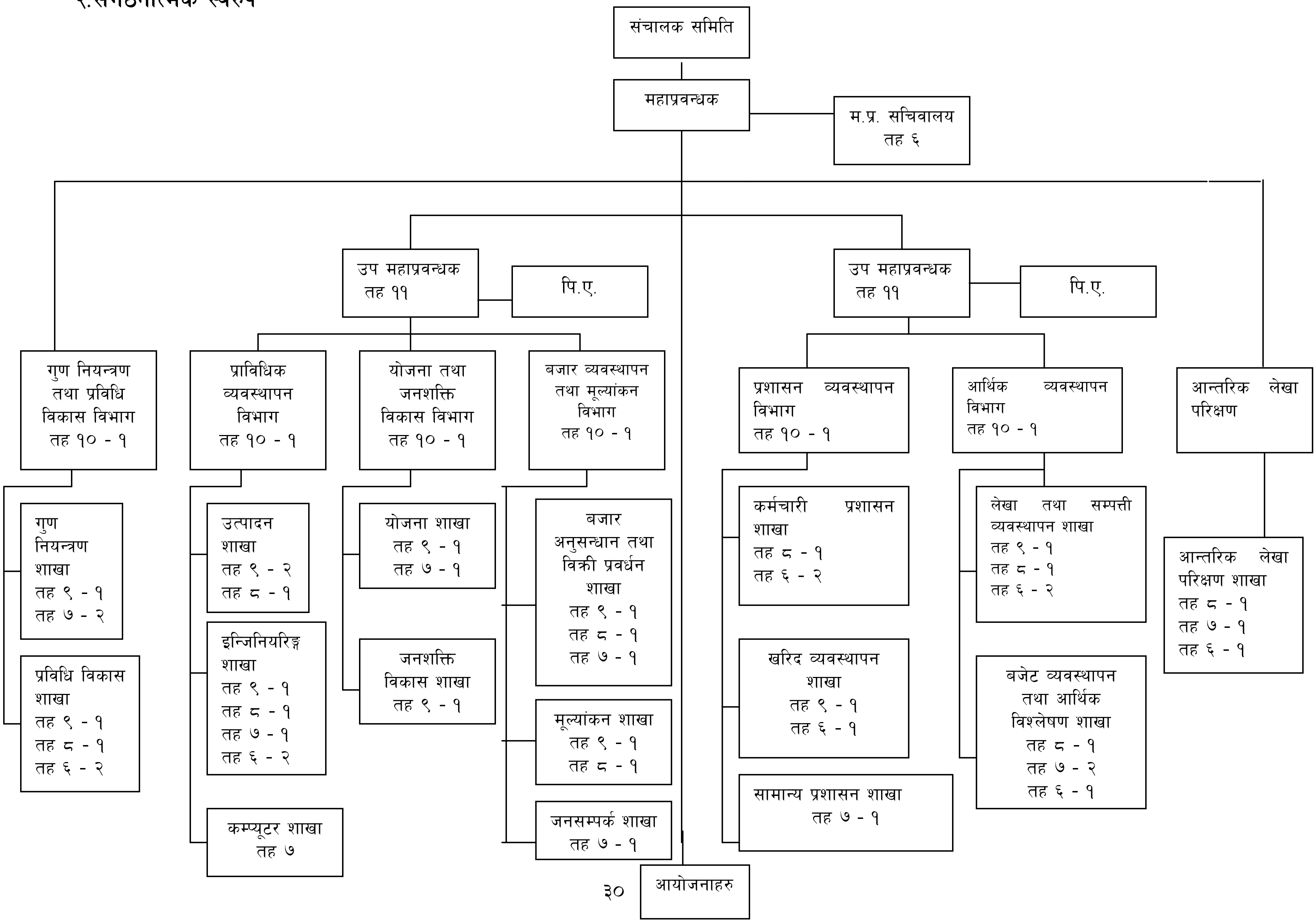

३. संचालक समितिका हाल वहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र.सं.	पद	हाल वहालवाला पदाधिकारीको नाम	वहाल मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नं.	कैफियत
१	अध्यक्ष, मनोनित	श्री शशी कपुर मिंया	२०६८।७८ (बढीमा २ वर्ष अवधि)	बीरगञ्ज उ.म.न.पा. .-१५, पर्सा ।	९८४५०२२९९१	नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति, नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को निर्णयअनुसार मनोनित
२	सदस्य, मनोनित	श्री फुलगेन प्रधान	२०६८।४।१० (अर्को व्यवस्था नहुन्जेल)	कृषि विकास मन्त्रालय	९८४१५५१०४२	प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
३	सदस्य, प्रतिनिधि	श्री केदार प्रसाद पनेरु, उप-सचिव	२०६५।८।१३ (अर्को व्यवस्था नहुन्जेल)	अर्थ मन्त्रालय	९८५१०३२८३२	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय (मन्त्रिस्तर) निर्णयबाट मनोनित
४	सदस्य, मनोनित	श्री धिरेन्द्र प्रसाद यादव	२०६८।४।१० (२ वर्ष अवधि)	पडौल गा.वि.स.२, महोत्तरी	९८४१२०२५७४	कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको सम्वन्धित विषय विशेषज्ञ, विभागीय मन्त्रीस्तरको निर्णयानुसार मनोनित
५	सदस्य, मनोनित	श्री चन्द्र नारायण यादव	२०६८।४।१० (२ वर्ष अवधि)	डिमन गा.वि.स.६, सप्तरी	९७२३१४७७०५	कृषि विकास मन्त्रालयलले तोकेको दुग्ध व्यवसायी, विभागीय मन्त्रीस्तरको निर्णयानुसार मनोनित
६	सदस्य, मनोनित	श्री मोहम्द हई मुसलमान	२०६९।१।२० को निर्णय (२ वर्ष अवधि)	सिसवा-७, कपिलवस्तु		कृषि विकास मन्त्रालयलले तोकेको दुग्ध उत्पादक कृषक, विभागीय मन्त्रीस्तरको निर्णयानुसार मनोनित
७	सदस्य सचिव (पदेन)	श्री सियाराम प्रसाद सिंह, महाप्रवन्धक, दुग्ध विकास संस्थान	२०६८।८।१२ (बढीमा २ वर्ष अवधि)	दुग्ध विकास संस्थान	९८५१०७९८१०	नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट नियुक्त

४.बजेट रकम र श्रोतहरू

बजेट रु. हजारमा

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/६५	२१,९८,९०७			२१,९८,९०७	
२०६५/६६	२५,२३,२०२			२५,२३,२०२	
२०६६/६७	३०,७९,९३९	२३,०००		३१,०२,९३९	९७.३० नेपाल सरकारलाई फिर्ता
२०६७/६८	३९,७७,५७७	१८,०००		३९,९५,५७७	
२०६८/६९	४१,५०,६१८			४१,५०,६१८	

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

क्र. सं.	निकाय/कार्यालय	प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नं	फ्याक्स नं.	वेवसाइट तथा इमेल
१	श्री का.दु.वि.आ.	स्थानिय कच्चा दुध संकलन गरी प्रशोधित दूध तथा दुग्ध पदार्थहरु स्थानिय बजारमा उपलब्ध गराउने	औद्योगिक क्षेत्र, बालाजु	श्री गंगा तिमसिना, आयोजना प्रमुख	४३५००३९	४३५००३९	kmss@balaju.com.np
२	श्री वि.दु.वि.आ.	" "	कन्चनवार, विराटनगर	डा.इश्वरी प्रसाद अधिकारी, आयोजना प्रमुख	०२१–४२०२३६	०२१–४२०२३६	bmssbrt@yahoo.com
३	श्री हे.दु.वि.आ.	" "	हेटौडा औद्योगिक क्षेत्र, हेटौडा	श्री इश्वरी राज न्यौपाने, आयोजना प्रमुख	०५७–५२१८१२	०५७–५२१८१२	hmss@yahoo.com
४	श्री लु.दु.वि.आ.	" "	लुम्विनी औद्योगिक क्षेत्र, वुटवल	श्री माधव प्रसाद ओझा, आयोजना प्रमुख	०७१–५४०५४३	०७१–५४०५४३	
५	श्री ज.दु.वि.आ.	" "	ढल्केवर, धनुषा	श्री विरेन्द्र कुमार भट्ट आयोजना प्रमुख	०४१–५६००२०	०४१–५६००२०	
६	श्री ने.दु.वि.आ.	" "	कोहलपुर, बांके	श्री राजेन्द्र प्रसाद अधिकारी, आयोजना प्रमुख	०८१–५४००८३	०८१–५४००८३	
७	श्री ध.दु.वि.आ.	" "	अत्तरीया, कैलाली	श्री बद्री प्रसाद न्यौपाने, आयोजना प्रमुख	०९१–५५११८६	०९१–५५११८६	
८	श्री दु.प.वि.वि.आ.	उच्च तथा मध्य पहाडी भागबाट याक, चौरी तथा गाईको कच्चा दूध संकलन गरी याक र कन्चन चीज उत्पादन गरी शहरी क्षेत्रमा विक्री वितरण गर्ने ।	लैनचौर, काठमाण्डौ	श्री गिरीधर बज्राचार्य, आयोजना प्रमुख	४४३२६२४	४४१७२१५	dairydev@mos.com.np

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र. सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१	दुध उत्पादक कृषकहरुलाई बजारको सुनिश्चित व्यवस्था	दुध उत्पादक कृषकहरु	–	कृषक सहकारी संस्था गठन गरि दूध कारोवारको लागि नजिकको आयोजनामा सर्म्पक ।	
२	उपभोक्ता वर्गलाई प्रशोधित दूध तथा दुग्ध पदार्थको आपूर्ति ।	शहरी उपभोक्ता वर्गहरु	–	नजिकको आयोजनामा विक्री वितरणको लागि सम्पर्क ।	
३	दूध उत्पादन अभिवृद्धिको लागि विविध एक्सटेन्सन कार्यक्रमहरु	दूध उत्पादक कृषक वर्गहरु	–	सहकारी संस्था मार्फत नजिकको आयोजनामा सम्पर्क ।	
४	दुग्ध प्रविधि सम्वन्धि विधार्थीहरुलाई इर्न्टनरसिप तालिमको व्यवस्था ।	शैक्षिक संघ /संस्थाका विधार्थीहरु	–	केन्द्रीय कार्यालयमा सम्पर्क ।	

७. संस्थान स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलव्धीहरू

७.१ संस्थानको आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउने क्रममा संस्थानले Value Added Product हरु जस्तै मिठाईहरु, फ्रेसमिल्क (Sterilized Milk) , Ice Cream, Yoghurt तथा विभिन्न प्रकारका चीजहरुको उत्पादन गर्ने कार्यमा निरन्तरता दिंदै आएको छ ।

७.२ दूध उत्पादनमा बढीभन्दा बढी कृषकलाई आकर्षित गर्न सरकारी निजी साझेदारी कार्यक्रम (Public Private Partnership Programe) अन्तर्गत चितवन मिल्क लि. मा २ करोड रुपैयां वरावरको शेयर लगानी गरिएको छ । सो कारखाना सन् २०१० को अप्रिल महिनादेखि संचालनमा आइसकेको छ । संस्थानले सो कारखानासंग सम्झौता गरी फल्स सिजनमा बढी भएको दूध उक्त डेरीलाई उपलव्ध गराई सो दूधबाट उत्पादित स्किम मिल्क पाउडर (SMP) तथा बटरलाई संस्थानले निश्चित Conversion Charge दिई Conversion गराई फिर्ता लिने व्यवस्था गरेको छ । यसबाट फल्स सिजनमा यदाकदा देखिएको मिल्क होलिडेको समस्या पूर्ण रुपमा निर्मूल भएको छ । त्यसैगरी संस्थानलाई दूध नपुग हुने समयमा भारतको पटना स्थित पटना डेरी प्रोजेक्टसंग दैनिक ५० हजार लिटरसम्म कच्चा दूध खरिद गर्ने व्यवस्थालाई सहज गरिएको छ ।

७.३ संस्थानले आफ्नो उत्पादनको गुणस्तरमा निरन्तर सुधार तथा उपभोक्ता वर्गको हितलाई सदैव प्राथमिकता दिंदै आएको छ । यसै सन्दर्भमा बालाजुस्थित काठमाडौं दुग्ध वितरण आयोजना र लैनचौरस्थित दुग्ध पदार्थ विक्री वितरण आयोजनाले आन्तरिक व्यवस्थापनमा व्यापक सुधार गरी Total Quality Management तथा Food Safety को सिद्धान्त अपनाई अन्तराष्ट्रिय स्तरको गुणस्तर प्रमाण पत्र ISO : 22000 : 2005 लिन सफल भएको छ । यसै गरी आगामी दिनहरुमा अन्य आयोजनाहरुमा पनि सो व्यवस्था लागू गर्ने तयारी भैरहेको छ ।

७.४ संस्थानको लेखा प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्ने सिलसिलामा Computerized Accounting System लाई निरन्तरता दिंदै आएको छ । त्यसैगरी दूध परिक्षणमा पारदर्शिता तथा दुग्ध उत्पादक कृषकहरुको माझमा दूधको परिक्षण भरपर्दो, विश्वासिलो बनाउने उद्देश्यले संस्थानमा नियमित दूध उपलव्ध गराउने केही दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाहरु तथा संस्थान अन्तर्गतका आयोजनाहरुको

Milk Reception System मा AMCU (Automatic Milk Collection Unit) उपलब्ध गराई दूध परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।

७.५ दूध, ध्यूको उत्पादन क्षति, स्टोर क्षति आदि पनि न्यूनीकरण गरिएको छ ।

७.६ काठमाडौं दुग्ध वितरण आयोजनाको उत्पादन तथा विक्रीको Software विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ र यसै आ.ब. २०६८।०६९ मा पनि सम्पूर्ण आयोजनाहरुमा सो Software जडान गरिनेछ ।

७.७ बजारमा प्रशोधित दूधको मागलाई पूर्ति गर्न आगामी दिनमा काठमाडौं दुग्ध वितरण आयोजनाको प्रशोधन कारखानाको क्षमता १.४० लाख लिटरबाट विस्तार गरी दैनिक २ लाख लिटर दूध उत्पादन गर्न Feasibility Study भै Plant Layout समेत तयार भैसकेको र Expansion कार्य अविलम्व अगाडी बढाउने प्रक्रिया शुरु भैसकेको छ । संस्थानले नेपाल सरकारसंग खुमलटारस्थित NARC को ६ रोपनी जग्गा आफ्नो नाममा हस्तान्तरण गराई उक्त जग्गामा लैनचौरस्थित दुग्ध पदार्थ विक्री वितरण आयोजनाको कारखानालाई क्षमता विस्तार गरी सार्ने योजनाको सम्पूर्ण Layout समेत तयार भैसकेको छ ।

७.८ वुटवलमा अवस्थित कारखानालाई Upgrade गरी दैनिक १० हजार लिटर क्षमताको बनाउने र सोही कारखाना हाताभित्र भविष्यमा UHT दूध उत्पादन गर्ने अत्याधुनिक कारखाना स्थापनाको लागि कारखाना Expansion तथा उपकरण जडान कार्य भै रहेको छ ।

७.९ मुलुकको सन्तुलित विकासको दृष्टिकोणबाट सुदूरपश्चिमान्चलका सडकसंग जोडिएका जिल्लाहरुलाई राष्ट्रिय दूध सम्वाहन प्रणाली (National Milk Grid) मा आवद्ध गर्ने र सो भेगमा Satelite Dairy Plant को अवधारणा अगाडी सारी सोको लागि कैलालीको अत्तरीयामा प्रति घण्टा २,००० लिटर क्षमताको प्रशोधन कारखाना स्थापनाको लागि नेपाल सरकारबाट अनुदानस्वरुप २ करोड रुपैयां प्राप्त भएको छ । सो अनुरुप अत्तरीयामा धनगढी दुग्ध वितरण आयोजना स्थापना गरी दूध संकलन कार्य शुरु भैसकेको छ ।

७.१० धनुषा जिल्लाको ढल्केवरमा प्रति घण्टा २,००० लिटर क्षमताको Yoghurt Based Milk Plant आ.ब. २०६६।०६७ देखि संचालनमा आइसकेको छ र हाल सोको बजार विस्तार कार्य भैरहेको छ ।

७.११ संस्थानबाट उत्पादित दुग्धजन्य पदार्थको बढ्दो मागलाई पूर्ति गर्न तथा उत्पादनमा सन्तुलन ल्याउन उच्च पहाडी भेगमा विगतमा संचालन भै केही वर्षदेखि बन्द रहेको चीज उत्पादन केन्द्रहरु भिमखोरी पौवा (काभ्रे) संचालनमा ल्याइएको छ भने नयाँमा गतलाङ्ग (रसुवा) मा याक चीज केन्द्र, इलामको माइपोखरी तथा नयाँबजारमा कन्चन चीज कारखाना खोली चीज उत्पादन कार्य भई रहेको छ ।

७.१२ मुलुकका डेरी उद्योगहरुमा हाल देखिएको दक्ष जनशक्तिको कमीलाई पूर्ति गर्न वर्तमान शिक्षण संस्थाहरु मध्ये डेरी विषयको अध्यापन गराउन सक्ने संस्थालाई Practical Work तथा Inplant Training को लागि संस्थानको सुविधाहरु उपलब्ध गराईएको छ ।

७.१३ क्षेत्रीय विकासमा सन्तुलन तथा किसानहरुको आयवृद्धिको लागि डेरीको विकास मध्यपश्चिमान्चल तथा सुदुरपश्चिमान्चलमा पनि हुनुपर्ने आवश्यक देखिएको हुंदा बांकेको कोहलपुरमा सहकारी क्षेत्रमा स्थापना भएको प्रशोधन कारखानाको स्वामित्व संस्थानले लिई कारखाना संचालन गरी दूध तथा दुग्ध पदार्थ उत्पादन गरी विक्री वितरणको कार्य शुरु भएको छ ।

७.१४ हाल देशमा देखिएको दूध उत्पादनमा कमीको एक प्रमुख कारणमा दुग्ध उत्पादक कृषकहरुको पशुमा लगानी गर्ने क्षमताको कमीलाई मध्यनजर राखी संस्थानअन्तर्गतका आयोजनाहरुमा दूध उपलब्ध गराउने सहकारी संस्थाहरुका कृषकहरुलाई पशु खरिद गर्न वाणिज्य बैंकहरुमध्ये प्राइम

कमर्सियल बैंक, एन.एम.वि. बैंक, हिमालयन बैंक र बैंक अफ काठमाडौंसंग संस्थानले समझदारी गरी संस्थान, बैंक र दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थावीच त्रिपक्षीय सम्झौताको अधिनमा रही संस्थानले गठन गरेको ऋण लगानी उप समितिको सिफारिसमा न्यूनतम व्याजदरमा दूध उत्पादक कृषकहरुलाई प्रति व्यक्ति रु. ६० हजारसम्म गाई भैसी खरिदको लागि ऋण लगानीको कार्य भैरहेको छ। ऋणको नियमित मासिक किस्ता संस्थानलाई दूध विक्री गरेवापत संस्थानबाट सहकारी संस्था मार्फत कृषकहरुले पाउनुपर्ने रकम मध्येबाट निश्चित रकम कट्टा गरी तीन वर्ष भित्र वैंकलाई ऋण चुक्ता गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। यस कार्यक्रमअन्तर्गत हालसम्म करीव रु. ८ करोड ५० लाख ऋण प्रवाहबाट करीव १५०० दुग्ध उत्पादक कृषकहरु लाभान्वित भएका तथा यसबाट दूध उत्पादन अभिवृद्धि कार्यमा समेत टेवा पुगेको छ।

७.१५ ग्रामिण क्षेत्रहरुमा दुग्ध उत्पादनमा ह्रास आएको हुनाले उक्त क्षेत्रहरुमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले दुग्ध विकास संस्थानले आ.ब.२०६७०६८ देखि दूध अभिवृद्धि कार्यक्रम आफ्नै श्रोत र साधन प्रयोग गरी संचालन ल्याइएको छ।

७.१६ कृषि विकास मन्त्रालयको रु.३० लाखको अनुदान सहयोगमा दुग्ध विकास संस्थानद्वारा ग्रामिण महिला कृषक वर्गहरुलाई केन्द्रविन्दु वनाई तिनीहरुको सशक्तिकरणको साथै समाजको अग्रणी भूमिकामा दुग्ध उत्पादन व्यवसायमार्फत अग्रसर गराई आर्थिक रुपले उनीहरुलाई सबल समेत बनाउने उद्देश्यले गाई/माई कार्यक्रम आ.ब.२०६६/६७ देखि संस्थानको कार्यक्षेत्र भित्र समेटिएका विभिन्न ९ जिल्लाहरुमा संचालन एवं त्यसको विस्तारमा निरन्तरता दिदै आइएको छ। यस कार्यक्रमबाट आ.ब.२०६६/६७ मा १० वटा संस्थामा ४३९जना महिला दुग्ध उत्पादक कृषकहरुलाई ४३९ गोटा गाई/भैसी बैंकबाट ऋण प्रवाह गरी उपलब्ध गराइएको छ।

<u>गाई/माई कार्यक्रम</u>

क) महिलाहरुको मात्र सदस्य रहेको र महिलाहरुबाट सन्चालित सहकारी संस्थामा ५० जना महिला सहस्यहरुलाई बैंकबाट सहुलियत व्याज दरमा पशु ऋण उपलब्ध गराई कर्जा प्रवाह भएकोमा ४.५ प्रतिशत व्याज अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइएको ।

ख) अनिवार्य पशुधन सुरक्षणको व्यवस्था र पशुधनको सुरक्षण वापत लाग्ने दस्तुर रकममा ५० प्रतिशत वा वढिमा रु.१५००/– अनुदान सहयोग गरिएको।

ग) गाईका संरक्षक/धनी माईहरुको जीवन विमा रकममा रु.७०,०००/– बाह्र वर्षे अवधिको र त्यसमा लाग्ने वार्षिक दस्तुरको ५० प्रतिशत अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइएको।

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना	: दुग्ध विकास संस्थान, लैनचौर, काठमाण्डौ।
फोन नम्वर	: ४४१४८४१
फ्याक्स नं.	: ४४१७२१५
वेवसाइट	: www.dairydev.com.np
इमेल	: dairydev@mos.com.np
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम	: श्री भैरव प्रसाद मानन्धर
सम्पर्क फोन नं.	: मो.९८४१७४००९८
प्रवक्ता/सूचना अधिकारीको नाम	: श्री भैरव प्रसाद मानन्धर
सम्पर्क फाने नं.	: मो.९८४१७४००९८
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम र सम्पर्क फोन नं.	: ४०२४०२९, ४४११७१०, ४४१३६९६ एक्सटेन्सन नं.२४१

घ) कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड

१. परिचय

पृष्ठभूमि

नेपालमा सन १९५० को दशकको शुरु देखि रासायनिक मलखादको प्रयोग शुरु भएको पाईन्छ। शुरुको अवस्थामा केही निजी व्यापारीहरुले भारत र तत्कालिन सोभियत संघबाट एमोनियम सल्फेट मल आयात गरी बिक्री वितरण गरेको पाईन्छ। तर वि.सं.२०२२ मा तत्कालिन कृषि सप्लाई संस्थानको स्थापना भएपछि नेपालमा व्यवस्थित रुपमा मलखादको कारोवार शुरु भई क्रमश: मलखादको खपत एवं माग बढ्दै गएको देखिन्छ।

देशमा कृषि उत्पादन बृद्धिको लक्ष्य हाँसिल गर्न मलखादको प्रयोगप्रति कृषकलाई आकर्शित गर्न तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा भएको मलखादको मूल्य बृद्धिबाट कृषकहरुलाई राहत दिन आ.ब.२०३०।०३१ देखि मलखादमा अनुदान दिने नीति सरकारले लियो। मलखादको मूल्यमा भएको निरन्तर बृद्धि र वढ्दो आन्तरिक खपत एवं मागको कारण वर्षेनी ठूलो रकम अनुदानमा खर्चिनु पर्ने भयो। पछिल्लो समय सरकार आवश्यक मात्रामा अनुदान रकम विनियोजन गर्न असमर्थ भई कृषि सामग्री संस्थानलाई सरकारले तिर्नुपर्ने अनुदान खर्चको भार बर्षेनी वढ्दै जान थाल्यो। यसै क्रममा आ.व. २०५४।५५ देखि चरणवद्ध रुपमा अनुदानको व्यवस्था हटाउन शुरु गरी आ.ब. २०५६।०५७ देखि पुरै हटाईयो। यस बेलादेखि मलखादको कारोवारमा रहंदै आएको कृषि सामग्री संस्थानको एकाधिकार अन्त्य भई सरकारले लिएको खुला बजार नीतिअनुरुप निजी क्षेत्रलाई समेत मलखादको कारोवारमा संलग्न गराईयोभने तत्कालिन कृषि सामग्री संस्थानलाई मल बीउको कारोवार गर्ने गरी कम्पनी ऐन २०५३ अन्तर्गत मिति २०५९।१।२५ मा कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड (कृ.सा.कं.लि.) र राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि. गरी दुईवटा कम्पनीहरु स्थापना भए।

रासायनिक मलखादमा अनुदान दिने व्यवस्था हटेपछि आपूर्तिमा सुधार भई मलखादको सर्वशुलभ उपलव्धता सुनिश्चित हुने ठानिएको थियो। शुरुका केहि वर्षमा आपूर्ति स्थितिमा केही सुधार देखिएता पनि अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा मलखादको मूल्य निरन्तर वढ्दै जानु र छिमेकी मित्रराष्ट्र भारतबाट खुला सिमानाको कारण यस्तो मल भित्रिने क्रम वढ्नु जस्ता कारणहरुले गर्दा कम्पनी र निजी क्षेत्रबाट हुने औपचारिक आयात उल्लेख्य रुपमा न्यून हुंदै गयो। अर्कोतर्फ भारतबाट लुकिछिपी नेपाल भित्रिने मलमा गुणस्तरका समस्या रहेको व्यापक गुनासो आउन थाल्यो।

भारतमा मल लगायतका कृषि सामग्रीहरुमा सरकारले ठूलो धनराशी अनुदानमा खर्चिने हुंदा एकातर्फ त्यहाँ उत्पादित कृषि उपजसंग नेपालको कृषि उपजले प्रतिस्पर्धा गर्ने अवस्था झन कमजोर हुँदै गयोभने अर्कोतर्फ देशभित्रै साना तथा सिमान्त कृषकहरुलाई राज्यले सहुलियत दिनुपर्ने वारे कृषि नीति लगायतका राष्ट्रिय नीतिहरुले व्यवस्था गरेअनुरुप कृषकलाई सहुलियत दिनुपर्नेवारे सबै क्षेत्रबाट आवाज उठ्न थाल्यो। यस परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६५।१२।१२ को निर्णयबाट रासायनिक मलखाद खरीदको लागत मूल्यमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाई त्यसको जिम्मेवारी कृषि सामग्री कम्पनी लि. ले पायो।

कम्पनी ऐन २०५३ अन्तर्गत स्थापना हुने (शेयरहरुमा सिमित दायित्व भएको) कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडको नियमावली, **कृषि सामग्री कम्पनी लि. कर्मचारी प्रशासन विनियमावली तथा आर्थिक प्रशासन विनियमावली २०५९** अनुसार यस कम्पनीले कार्यसंचालन गर्दै आएको छ।

विगत २ आ.ब.मा कम्पनीबाट निम्नानुसारको रासायनिक मल विक्री वितरण भएको छ ।

मलको किसिम	आ.ब. २०६६।०६७	आ.ब. २०६७।०६८
युरिया	५०२३७	८५११९
डि.ए.पी.	२५२१०	२२०२१
पोटास	२३५९	२८१८
कम्प्लेक्स	३८००	०
जम्मा :	८१६०५	१०९९५८

दृष्टिकोण

(क) रासायनिक मल खरिद प्रकृया सरल पारदर्शी एवं प्रभावकारी बनाई मलको कारोवारलाई मूख्य व्यवसायको रुपमा परिचालन गर्ने ।

(ख) रासायनिक मलको आपूर्ति व्यवस्थालाई निरन्तरता दिन आवश्यकताअनुसार ग्लोवल टेण्डरका साथै सरकारी स्तरमा कार्यवाही भई भारत सरकारका अतिरिक्त अन्य मित्रराष्ट्रका निकायबाट आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।

(ग) वस्तुगत सहायता अन्तर्गत मित्रराष्ट्रहरुबाट प्राप्त हुने मलखादको कारोवार गर्ने ।

उद्देश्य

उपलब्ध साधन र श्रोतको अधिकतम उपयोग गरी रासायनिक मल एवं झोल मलको कारोवारमा उल्लेखनीय प्रभावकारीता ल्याउनुको अतिरिक्त आय आर्जन हुने अन्य कार्यक्रमसमेत संचालन गरी सक्षम,सवल एवं नाफामूलक संस्थाको रुपमा कम्पनीलाई स्थापित गर्ने ।

रणनीति

(अ) रासायनिक मल एवं झोल मल कारोवारमा प्रभावकारीता ल्याउने ।

(आ) कम्पनीलाई आय आर्जन हुने कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(इ) भौतिक सम्पत्तिको मर्मत सुधार एवं प्रभावकारी उपयोग गर्ने ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

भारत तथा तेश्रो मुलुकबाट समेत रासायनिक मल खरिद गरी मुलुकभर किसानहरुलाई सहज रुपले विक्री वितरण गर्ने ।

२. **संगठनात्मक स्वरूप**

संस्थाको उद्देश्य अनुरुप कार्यसम्पादनको लागि निम्नानुसारको दरवन्दी स्विकृत भएको छ ।

कूल दरबन्दी संख्या :	३३०		
हाल कार्यरत संख्या :	२०३	प्राविधिक संख्या : ४	अप्राविधिक संख्या :१९९

कृषि सामग्री कंपनीको संगठनात्म स्वरूप

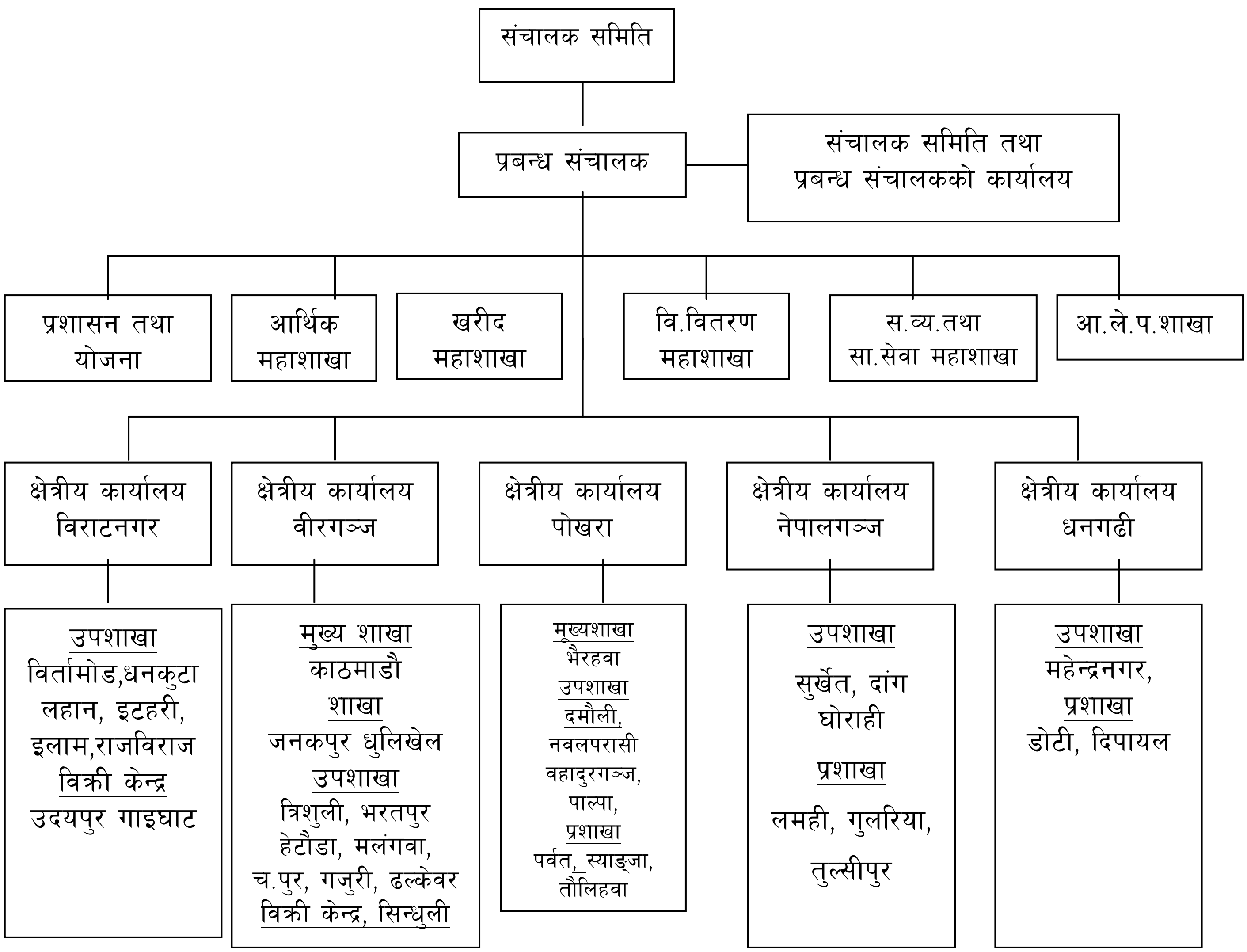

३. संचालक समितिका हाल वहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

सि. नं.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन	कैफियत
१.	अध्यक्ष (मनोनित)	श्री मोहम्मद खालीद	२०६८।७८ (बढीमा ३ वर्ष अवधि)	सिरहा	९७४३०१८६६६ ९८५२८३०७३६	नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति, मन्त्रिपरिषद् निर्णयबाट मनोनित
२.	सदस्य, प्रतिनिधि	श्री खुमराज पुन्जाली	२०६६।१२।२७	अर्थ मन्त्रालय	९८५१०१५०११	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय
३.	सदस्य (मनोनित)	श्री फुलगेन प्रधान	२०६६।१०।१० (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	कृ.वि.मन्त्रालय	९८५११२८६२७	प्रतिनिधि, कृषि विका मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
४.	सदस्य (मनोनित)	श्री देवेश झा	२०६८।१०।२ (३ वर्ष अवधि)	मधवापुर गा.वि.स. सप्तरी	९८५१०५५७००	कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको सम्वन्धित विषय विशेषज्ञ, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
५.	सदस्य सचिव	श्री शशिराज तुलाधर का.मु.प्रवन्धक (माननीय मन्त्रिस्तरको मिति २०६८।१२।२ को निर्णयानुसार निमित्त प्रवन्ध संचालक तोकिएको ।)	२०६८।१२।२	कृ.सा.कं.लि.	९८४१५३९००५	मं.प.को ०६६।७।१३ को निर्णयानुसार बढीमा ३ वर्षको लागि नियुक्ति हुनु भएका प्रवन्ध संचालक पशुपति गौतमलाई मा.मन्त्रीस्तरको मिति ०६८।१२।२ को निर्णयानुसार मन्त्रालयमा खाद्य तथा पोषण सुरक्षा योजना सम्वन्धी सल्लाहकारको काम तोकिएको ।

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

रु.हजारमा

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/६५	७१२७६			७१२७६	
२०६५/६६	८९४७५			८९४७५	
२०६६/६७	८७०८८			८७०८८	
२०६७/६८	१६९५१७			१६९५१७	
२०६८/६९	१६९७०७			१६९७०७	

नेपाल सरकारबाट लागत अनुदान प्राप्त गरेको रकम (आर्थिक वर्ष : २०६८/०६९) :

शिर्षक	कूल अनुदान
रासायनिक मलको लागि	२,८३,००,००,०००।-
भर्मिकम्पोष्ट प्रांगारिक मलको लागि	५,२७,००,०००।-
जम्मा :	२,८८,२७,४३,०००।-

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

क्षेत्रीय/शाखा/प्रशाखा/विक्री केन्द्र कार्यालयहरू

सि. नं.	कार्यालय	टेलिफोन नं.	प्रमुखको नाम	कार्यालय	टेलिफोन नं.	प्रमुखको नाम
	पुर्वाञ्चल			पश्चिमाञ्चल		
१.	क्षे.का.विराटनगर	०२१५२५४२८	श्री दिनेशकुमार श्रेष्ठ	क्षे.का. पोखरा*	०६१५२०४१६	श्री शान्ति पौडेल
२.	उ.शा.का.धनकूटा	०२६५२०२४९	श्री कृष्णप्रसाद लामिछाने	शा.का. भैरहवा *	०७१५२०१४०	श्री अजयकूमार श्रीवास्तव
३.	उ.शा.का. विर्तामोड	०२३५४०००५	श्री नरेशकूमार सापकोटा	उ.शा.का. दमौली	०६५५६०१९३	श्री बलबहादूर पन्थ
४.	उ.शा.का. लहान	०३३५६०२८४	श्री तेजबहादुर कार्की	उ.शा.का. परासी	०७८५२०१२०	श्री भरतप्रसाद आचार्य
५.	उ.शा.का. इटहरी	०२५५८३२३१	श्री नवरत्न गौतम	प्र.शा.का. पर्वत	०६७४२०१४३	श्री नारायणप्रसाद शर्मा
६.	उ.शा.का. इलाम	०२७५२००१७	श्री चन्द्रप्रसाद चौलागाईं	प्रशाखा.बहादूरगंज	०७६५३००४९	श्री सूरेन्द्रप्रसाद मौर्य
७.	उ.शा.का. राजविराज	०३१५२०२९७	श्री राजेन्द्रकूमार श्रेष्ठ	प्रशाखा स्याङ्गजा	०६३४२०१३६	श्री केदार शर्मा अर्याल
८.	वि.केन्द्र उदयपूर,गाईघाट	०३५४२०१०३	श्री जितबहादूर राई	प्रशाखा तौलिहवा	०७६५६००२२	श्री विष्णूप्रसाद अर्याल
९.				उपशाखा पाल्पा	०७५५२०१३८	श्री बिनोदकूमार श्रेष्ठ
	मध्यमाञ्चल			मध्यपश्चिमाञ्चल		
१.	क्षे.का. वीरगंज	०५१५२२०३०	श्री हरिप्रसाद गजूरेल	क्षे.का. नेपालगंजड	०८१५२०३४२	श्री यादवप्रसाद पौडेल
२.	मू.शा.का. काठमाडौं	०१४२७९७२१	श्री चण्डिकाप्रसाद भट्टराई	उ.शा.का. सूर्खेतड	०८३५२०२८२	श्री हरिश्चन्द्र न्यौपाने
३.	शा.का. जनकपूरड	०४१५२०४०७	श्री विष्णूकान्त झा	उ.शा.का.दाङ्ग(	०८२५६००४०	श्री तीर्थराज

सि. नं.	कार्यालय	टेलिफोन नं.	प्रमुखको नाम	कार्यालय	टेलिफोन नं.	प्रमुखको नाम
				घोराही)ड		न्यौपाने
४.	शा.का. धूलिखेल	०११४९०३०६	श्री हरिप्रसाद ढकाल	प्रशाखा गुलरिया	०८४४२०१०८	श्री नरहरि पोखेल
५.	उ.शा.का. हेटौंडा	०५७५२०३८६	श्री पुरुषोत्तमकूमार सिंह	प्र.शा.का. लमही	०८२५४०१२०	श्री बिष्णूप्रसाद के.सी.
६.	उ.शा.का. भरतपूर	०५६५२०११३	श्री रविन्द गौतम	प्रशाखा तूल्सीपूर	०८२५२००१०	श्री प्रकाश डांगी
७.	उ.शा.का. च.पूर	०५५५४०२२५	श्री प्रतापमान शाक्य	**सुदुरपश्चिमाञ्चल**		
८.	उ.शा.का. त्रिशूली	०१०५६०११४	श्री रामहरि शाही	क्षे.का. धनगढी ड	०९१५२१३१०	श्री विदूरकूमार थापा
९.	उ.शा.का. मलंगवा	०४६५२०११०	श्री पूण्यप्रसाद उपाध्याय	उ.शा.का. महेन्द्रनगर	०९९५२१३४३	श्री भरतबहादूर स्वांर
१०	उपशाखा ढल्केवर	०४१५६०००८	श्री रामप्रसाद प्रधान	प्र.शा.का. दिपायल	०९४४४०२८०	श्री राजेन्द्रप्रसाद न्यौपाने
११.	वि.केन्द्र सिन्धूली	०४७५२०११७	श्रीकण्ठप्रसाद उपाध्याय			
१२.	उपशाखा गजूरी	०१०६९०५८४	श्री रामचन्द्र के.सी.			

कार्यालय	कार्यालय संख्या
प्रधान कार्यालय	१
क्षेत्रीय कार्यालय	५
मुख्य शाखा कार्यालय	२
शाखा कार्यालय	२
उप-शाखा कार्यालय	२०
प्रशाखा कार्यालय	७
बिक्री केन्द्र	२
जम्मा	**३९**

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र.सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मूख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१	युरिया	सीमान्तकृत कृषक	अनुदानित मूल्यमा सहकारी संघ/संस्था/पसल मार्फत बिक्री वितरण गर्ने	सहकारी मार्फत	
२	डि.ए.पि				
३	पोटास				

७. संस्था स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धी

७.१ तत्कालिन कृषि सामग्री संस्थानले स्थापनाकाल देखि रासायनिक मलखाद बीउ बिजन औषधि औजारहरुको विक्री वितरण गर्दै आएकोमा २०५९ सालमा कृषि सामग्री कम्पनी लि.मा परिणत भएपछि निरन्तर रुपमा रासायनिक मलको कारोवारमा क्रियाशिल रही आएकोछ।

कृषि विकास मन्त्रालयबाट अनुदान प्राप्त हुनु भन्दा ३ वर्ष पहिले खरीद गरेको रासायनिक मल यस प्रकार रहेको छ :

(क) युरिया : ३९,७६२.०५० मे.टन
(ख) डि.ए.पी.: १०,०००.००० मे.टन
(ग) कम्प्लेक्स : १०,०००.००० मे.टन

अनुदान प्राप्त भएपछि ३ वर्षको खरीद गरेको रासायनिक र प्रांगारिक मल *परिमाण : मे.टन*

मल	तेश्रो मुलुकबाट	भारतबाट	जम्मा
यूरिया	१,२६,३८३.७५०	१,२०,९६८.३००	२,४७,३५२.०५०
डि.ए.पी.	६०,०००	१७,५००	७७,५००
पोटास	-	७,५००	७,५००

आ.ब. २०६८/६९ मा खरिद गरिएको नेपालमा उत्पादित भर्मिकम्पोष्ट मल :४,२०० मे.टन

विगत दुइ आ.ब.मा कम्पनीबाट निम्नानुसारको रासायनिक मल विक्री वितरण भएको छ।

बिबरण	२०६६।०६७	२०६७।०६८
युरिया	५०२३७	८५११९
डि.ए.पि	२५२१०	२२०२१
पोटास	२३५९	२८१८
कम्प्लेक्स	३८००	०
जम्मा	८१६०५	१०९९५८

७.२ कम्पनीको वित्तीय स्थिति तर्फ

अनुदानित मूल्यमा सीमान्तकृत कृषकहरुलाई विभिन्न रासायनिक मलखाद सहकारी संघ/संस्था/पसल मार्फत विक्री वितरण गरी आ.ब. २०६६/०६७ मा रु.११३५०२८४१।- र ०६७।०६८ मा करीब रु.१८ करोड भन्दा वढी नाफा हुने स्थिति देखिएको छ।

८. मूख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना : कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड,
पोष्ट वक्स नं.१९६ कुलेश्वर, काठमाडौ नेपाल
फोन नं. : ४२७९७१५, ४२७९७१७, ४२७९७१९, ४२७९३६१, ४२७९३६२, ४२७९७१६
फ्याक्स नं. : ०७७-१-४२७८९०
वेव साइट- : www.aicl.org.np
इमेल : aicl@ntc.net.np
सम्पर्क व्यक्तिको नाम : कुसुमलता राजभण्डारी फोन.नं.४२७९३६१

ङ) राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि.

१. परिचय

पृष्ठभूमि

नेपाल सरकारले बीउ बिजनको कारोवारमा निजी क्षेत्रको समेत सहभागीता गराउने नीति लिएको र संस्थानलाई निजी क्षेत्रसंग प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन संस्थानको संरचना सुधार गरी बीउ बिजन र मलको कारोवारलाई दुइ छुट्टाछुट्टै संस्थाबाट सञ्चालन गर्ने नीतिअनुरुप नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को मिति २०५९/१/२५ को निर्णय अनुसार कृषि सामग्री संस्थानले गर्दै आएको बीउ बिजनको कारोवारलाई निरन्तरता दिने गरी कम्पनी कम्पनी ऐन २०५३ अर्न्तगत २०५९/१/२५ मा राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लिमिटेडको स्थापना भएको हो । बीउ बिजनको कारोवारमा नीजि क्षेत्रसंग प्रतिस्पर्धा गरी काम गर्नु परेको स्थिती रहेकोले गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन किसानहरुको घर दैलो सम्म पुऱ्याउन डिलरहरु मार्फत समेत बिक्री बितरण गर्दै आएको छ ।

दृष्टिकोण

क्रयशक्ति कम भएका कृषक, कृषि पेशाबाट विमुख भएका साना किसानहरुलाई विकसित आधुनिक कृषि सामग्रीको प्रयोग गर्न लगाई खाद्य उत्पादनमा वृद्धि ल्याई कृषकहरुको जीवनस्तर माथी उठाउन देशमा ६ देखि ७% मात्र उन्नत बीउको प्रयोग हुने गरेकोले खाद्यान्न वाली बीउको प्रयोगमा वृद्धि ल्याई २५% सम्म पुऱ्याउने ।

उद्देश्य

कृषि उत्पादनको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यान्न, तरकारी तथा अन्य वालीका प्रजनन, मूल बीउ लगायत उन्नत बीउ उत्पादन, खरिद, प्रशोधन, संचय तथा विक्री वितरणको कार्य व्यवसायिक रुपमा गर्ने ।

रणनीति

अ) कम्पनीको ९ वटा कार्यालय मार्फत गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन विक्री गर्ने क्रममा आ.ब. ०६७/६८ मा करिव ४५०० मे.टन. बीउ बिजन विक्री गरेको छ भने चालु आ.ब. ०६८/६९ मा करीव ८००० मे.टन. बीउ बिजन विक्री गर्ने लक्ष रहेको छ जसमा लाखौ कृषि परिवारको संलग्नता रहने छ ।

आ) सेवा र परिमाण वढाउनको लागि जगेडा बीउ भण्डारण गर्नेतर्फ प्रयास/प्रयत्न भै रहेको छ ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

- कृषकस्तरमा बीज वृद्धि कार्यक्रम संचालन गरी विभिन्न जातको गुणस्तरीय बीउ बिजन विक्री गर्ने ।
- नेपाल सरकारबाट वेला वेलामा राहतमा वितरण हुने बीउ कम्पनीले उपलव्ध गराउने ।
- आवश्यकताअनुसार बीउ प्रशोधन कारखानाको स्थापना गरी संचालन गर्ने ।

२.संगठनात्मक स्वरुप

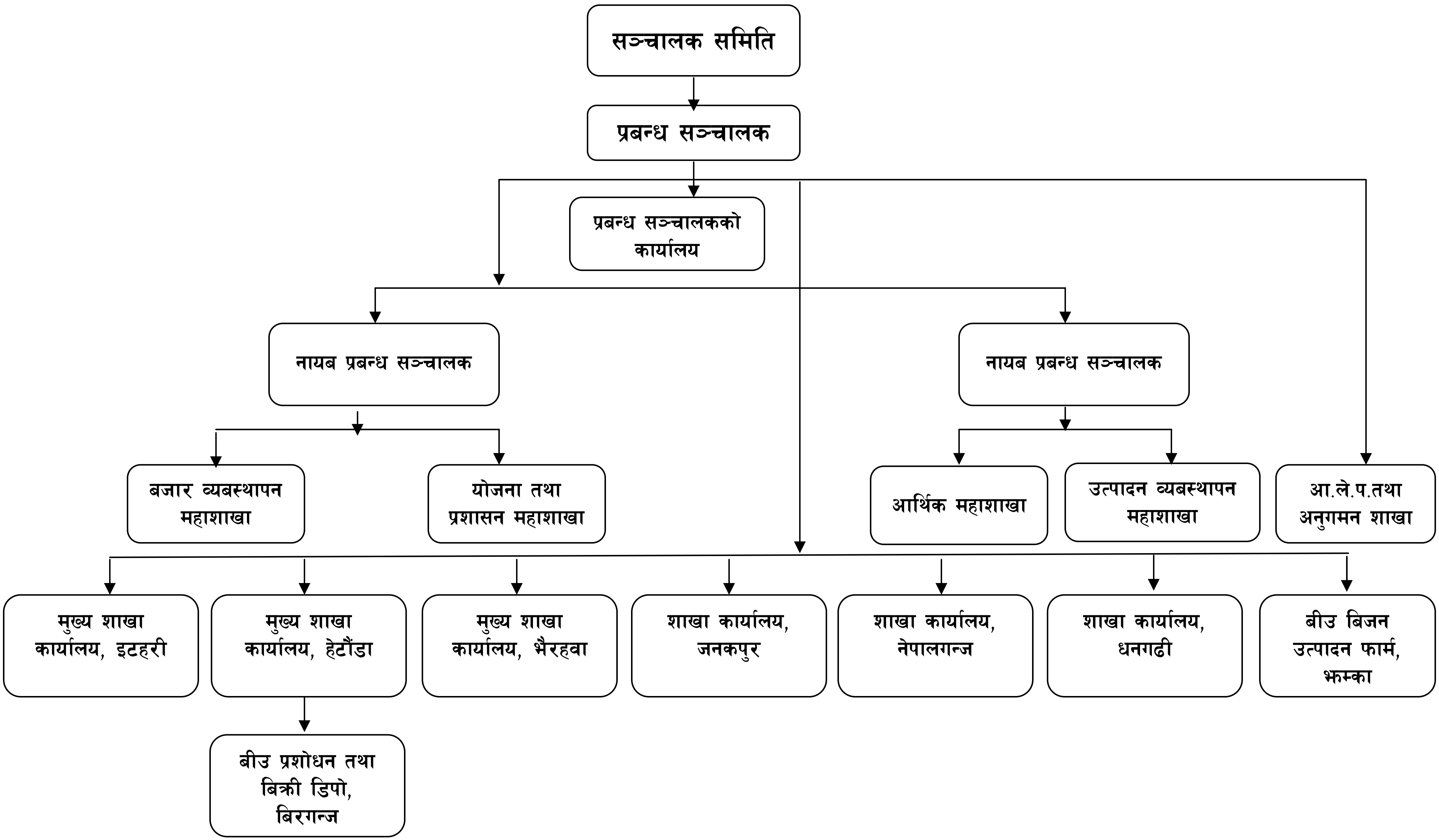

कम्पनीको उद्देश्य अनुरूप कार्य सम्पादन गर्न निम्नानुसारको दरबन्दी विवरण स्वीकृत भएको छ ।

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा (प्राविधिक प्रशासनीक)	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	हालको स्थायी पदपूर्ती संख्या
१	प्रबन्धक सञ्चालक	बिशिष्ठ	प्रा.	१	१
२	ना.प्र. सञ्चालक	अ. प्र.	प्रा.	२	१
३	महाशाखा प्रमुख/मु.शा.प्र.	अ. द्वि.	प्रा.	५	३
४	महाशाखा प्रमुख/मु.शा.प्र.	अ. द्वि.	अ.प्रा.	४	३
५	कृषिअधिकृत	अ. तृ.	प्रा.	१७	१३
६	सि. प्लाण्ट अपरेटर	अ. तृ.	प्रा.	२	२
७	शाखा अधिकृत	अ. तृ.	अ.प्रा.	५	३
८	बरिष्ठ सहायक	स. प्र.	अ.प्रा.	१०	३
९	प्लाण्ट अपरेटर	स. प्र.	प्रा.	२	–
९	जे. टि	स. प्र.	प्रा.	५	–
१०	सहायक	स. द्वि.	अ.प्रा.	११	१
१०	सहायक तृतीय	स. द्वि.	प्रा.	१	–
१०	नायब प्राबिधिक सहायक	स. द्वि.	प्रा.	३	–
११	चालक द्वितीय		अ.प्रा.	३	१
१२	चालक तृतीय		अ.प्रा.	५	२
१३	पियन/चौकिदार	श्रेणी बिहिन	अ.प्रा.	१९	५
	जम्मा :			९५	३६

३. संचालक समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र. सं	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१	अध्यक्ष (मनोनित)	श्री जयनाथ राय यादब	२०६८।७८ (बढीमा २ वर्ष अवधि)	गेडहिगुठि गाबिस-५,रौतहट	–	नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति, मं.प.बाट मनोनयन
२	सदस्य, मनोनित	श्री फुलगेन प्रधान, सह-सचिव	२०६८/९/२७ (अर्को व्यवस्था नभए सम्म)	कृषि विकास मन्त्रालय		प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
३	सदस्य, प्रतिनिधि	श्री जनक राज पन्त, सह-सचिव	२०६५।८।१३ (अर्को व्यवस्था नभए सम्म)	अर्थ मन्त्रालय	४२११३२९	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
४	सदस्य, मनोनित	श्री गौरी कुमारी यादब	२०६८/५/२ (३ वर्ष अवधि)	पोखरभिण्डा, संग्रामपुर-७,		कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको

क्र. सं	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
				महोत्तरी		सम्वन्धित विषय विशेषज्ञ, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
५	सदस्य सचिव	रिक्त (हाल श्री प्रदिप कुमार यादव, महाशाखा प्रमुख, अधिकृत द्वितीय, उत्पादन व्यवस्थापन महाशाखा, रा.बी.बि.क. लि. लाई नि.प्रवन्ध संचालक तोकिएको)	२०६८/११/१५ (नियमानुसार प्रबन्ध संचालकको अवधि ३ वर्ष हुने)	राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि.	४२७९५८७	मा.मन्त्रिस्तरको मिति ०६८।११।१५ को निर्णयानुसार तोकिएको

४. बजेट रकम श्रोतहरू

बजेट रु. हजारमा

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/६५		५००		५००	अनुदान
२०६५/६६		५००		५००	,,
२०६६/६७		५००		५००	,,
२०६७/६८		५००		५००	,,
२०६८/६९		५००		५००	,,
२०६८/६९	कृषकहरुलाई उन्नत बीउ बिजन खरिद मूल्यमा अनुदान उपलव्ध गराउने नीति अनुरुप आ.ब.२०६८/६९ मा करिब रु. ९४६.८४८ मे.टन को उन्नत धान बीउको हुने रकम रु. १०५,५०,५८४।५० नेपाल सरकारबाट अनुदान स्वरुप प्राप्त भएको आ.ब.को समाप्ति पछि सोको यथार्थ विवरण कृषि बिकास मन्त्रालयमा पेश गरिनेछ।				

नोटः अनुदान वाहेक खर्च हुने बजेट रकम आफ्नै श्रोतबाट व्यहोरिएको।

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

क्र. सं	निकाय/कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेव साईट तथा ईमेल
१	मुख्य शाखा कार्यालय	कृषक स्तरमा बीज वृद्धि कार्यक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषादीले उपचार	ईटहरी	भगवानलाल साह	०२५५८१०२२		

क्र. सं	निकाय/कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेव साईट तथा ईमेल
		गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको					
२	बीउ बिजन उत्पादन फार्म	प्रजनन्, मूल तथा उन्नत बीउ उत्पादन गर्ने गरेको	झुम्का	राजेश्वर श्रेष्ठ	०२५५६६१५२		
३	शाखा कार्यालय	कृषक स्तरमा बीज वृद्धि कार्यक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषादीले उपचार गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको	जनकपुर	देवन्द्र कुमार साह	०४१५२०१४७		
४	मुख्य शाखा कार्यालय	कृषकस्तरमा विज वृद्धि कार्याक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषादीले उपचार गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको	हेटौंडा	महेश कुमार पौडेल	०५७५२०३५७		
५	मुख्य शाखा कार्यालय	कृषकस्तरमा विज वृद्धि कार्याक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषादीले उपचार गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको	भैरहवा	अव्दुल मावुद खाँ	०७१५२०६२३		
६	शाखा कार्यालय	कृषकस्तरमा विज वृद्धि कार्याक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषादीले उपचार गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको	नेपालगञ्ज	गणेश राज पन्थी	०८१५२०२२२		
७	शाखा कार्यालय	कृषकस्तरमा विज वृद्धि कार्यक्रम संचालन गरी उक्त कार्यक्रमबाट बीउ संकलन, प्रशोधन एवं विषाधीले उपचार गरिएको बीउ बिजन विक्री गर्ने गरेको	धनगढी	रमेश प्रसाद चौधरी	०९१५२१४१०		

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र. सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/ नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१	बीउ बिजन उत्पादन प्रविधि प्रचार प्रसार एवं विस्तार	कृषक	नलाग्ने		
२	सहुलियत दर रेटमा बीउ बिजन विक्री वितरण	कृषक	लाग्ने		
३	बीउ उत्पादन सम्वन्धी प्रावधिक सल्लाह	कृषक	नलाग्ने		
४	बीउ उत्पादन, प्रशोधन,संचय एवं वजार व्यवस्था सम्वन्धी निजी कम्पनीहरुलाई प्राविधिक सल्लाह दिने	कृषक	नलाग्ने		

७. संस्था स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य–मुख्य उपलब्धिहरू

साबिक कृषि सामग्री संस्थान, मिति २०५९।१।२५ मा बिघटन भइ (राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि. स्थापना पश्चात्) मुलुकमा कृषकहरुको माग अनुसार यस कम्पनीले बिभिन्न बीउ बिजन सर्बसुलभ रुपमा बिक्री बितरणको कार्य गर्दै आएको छ।

- कम्पनी स्थापना भइ कारोवार सुरु गरेपश्चात् संस्थानबाट हस्तान्तरण भइ आएका मध्ये हाल बिभिन्न श्रेणीका स्थायी ३६ जना र ज्यालादारी/करार ३९ जना गरी जम्मा ७५ जना कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन्।
- कम्पनीले २००० मे.टन.बाट सुरु गरेको बीउ बिजनको कारोवारमा वृद्धि गरी हाल करिव ५००० मे.टन. सम्मको बीउ बिजनको कारोवार गर्न कम्पनी सक्षम रहेको छ। साथै रकम तर्फ कम्पनीको सुरुको कारोवार रु.४ करोडबाट वृद्धि भई हाल करिव रु.१९ करोडको कारोवार गर्ने लक्ष रहेको छ। यो नै कम्पनीको मुख्य उपलव्धी रहेको छ।
- बिगत ५ बर्षको बीउ खरिद र बिक्रीको तालिका र चालु आ.ब.२०६८/०६९ को अनुमानित खरिद बिक्रीको तालिका निम्नानुसार रहेको छ।

बिगत ५ बर्षको बीउ बिजनको खरिद विक्री बिबरण

बिक्री विवरण
परिमाणः मे.टन

क्रसं	कार्यालय	आ.ब.२०६३/०६४		आ.ब.२०६४/०६५		आ.ब.२०६५/०६६		आ.ब.२०६६/०६७		आ.ब.२०६७/०६८		आ.ब.२०६८/०६९ (अनुमानित)	
		लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति
१	धान	१,०००	६६१.४८०	१,१८३	८५.९५	१,१००.०	९३१.२७	१,२००.०	८५०.१	१,९००.०	१,२०९.०८	३,०००.०	१,५००
२	गहुं	२,४००	२,४७६.४६	३,२००	२,८७८.५	३,५००.०	३,०१५.८९	३,०००.०	३,४८७.१	३,१००.०	२,९८२.५५	३,६००.०	२,२००
३	मकै	३२.५००	१९.१९६	४५.०	०.६४१	२५.०	०.२५१	२०.०	०.१०	२०.०	०.८४०	१००.००	१.०
४	मुसरो	३७.५००	२६.७२७	४७.०	४.९६३	३०.०	५.६८८	६.५०	६.३९९	२८.०००	१२.७२६	५१.७००	२.०
५	राजमा									६.५००		६.०००	
६	जुट	७.५००	१.९४६	५.१५	१.४८४	४.०	२.७४५	३.०	१.१३२	२.०००		१०.०००	
७	तोरी	४.७००	४.३५६	७.१०	१.०१७	५.०	१.३७५	१.१०	१.५६८	६.८००	३.०२३	१६.४००	२.०
८	ढैंचा	२.५००	१.६००	४.०	०.४००	२.०	०.२००	२.५०	१.५१०	४.०००	२.०१६	५.०००	१.०
९	बर्षिम			१.८०								५.०००	
१०	जै							०.५०				५.०००	
११	अन्य बीउ (मुंग/चना)											५.०	
१२	तरकारी	१५.५०		१२.२०	१६.०००	१८.०	५.०४८	१०.३०	६.२७५	७.८००	०.७४७	१०.०	२.०
	जम्मा :	**३,५००**	**३,१९१.७७२**	**४,५०५**	**३,७८८.९९**	**४,६८४.०**	**३,९६२.४६**	**४,२४३.९**	**४,३५४.२**	**५,०७५.१**	**४,२१०.९९**	**६,८१४.१**	**३,७०८**

खरिद बिबरण | **परिमाण: मे.टन**

क्रसं	कार्यालय	आ.ब.२०६३/०६४		आ.ब.२०६४/०६५		आ.ब.२०६५/०६६		आ.ब.२०६६/०६७		आ.ब.२०६७/०६८		आ.ब.२०६८/०६९ (अनुमानित)	
		लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति	लक्ष	प्रगति
१	धान	१,०००	५२४.४३४	१,१८३	७४५.४८५	१,३००.०	७९१.६७२	१,५७५.०	६६३.९५	१,६६५.०	१,१०३.५८	३,०००.०	१,५००
२	गहुं	५,०००	३,३४६.५८	५,०००	३,९०६.७८	५,०००.०	३,१७०.३५३	४,०००.०	३,०३३.२	३,१००.०	३,८३५.९४	५,०८०.०	३,२००
३	मकै	६०.०	१९.९९०	१००		२५.०		२४.०	०.१००	२०.०००	०.८४०	१००.०	
४	मुसुरो	४९.०	२.३५६	४०.०	३.६४६	६०.०	६.३०७	६०.०	२५.५१	२८.०००	२५.२००	१००.०	९.०
५	राजमा			०.५०		०.३०		०.५		६.५००		६.०००	
६	जुट	४०.०	५.५८५	१०.०		४.०	५.६५७	४.०	१.२२६	२.०००		१०.०	
७	तोरी	४०.०	१.५२८	५०.०	१.१९५	१०.०	०.९६०	८.०	५.८०३	६.८००	२.३०१	१५.०	५.०
८	ढैंचा	५.०	१.०२०	५.०	०.४००	५.०००	०.२००	३.०	१.७३०	४.०००	१.६७६	५.०	
९	बर्षिम	५.०		५.०	०.०५०	१.०		१.०				५.०	
१०	जै	५.०		५.०								१०.०	
११	अन्य बीउ (मुंग/चना)	५.०									०.३८०	५.०	
१२	तरकारी	३४.०	३.०११	१८.०	६.५३४	२०.०	०.८१८	१०.०	३.३३४	७.८००	०.२७५	५.०	१.०
	जम्मा :	**६,२४३.०**	**३,९०४.५०**	**६,४१६**	**३,९७५.९६**	**६,४२५.३**	**३,९७५.९६**	**५,६८५.५**	**३,७३४.८**	**४,८४०.१**	**४,९७०.२०**	**८,३४१.०**	**४,७१५**

कैफियतः चालु आ.ब.२०६८/०६९ मा गहुं बीउ कम बिक्री भएकोले लक्ष अनुसारको प्रगति हुन नसकेको तर धान बीउ धमाधम बिक्री भइरहेकोले थप प्रगति हुनसक्ने ।

<u>नीतिगत, कानूनी, संस्थागत र संरचना सुधारहरु</u>

कम्पनी स्थापना हुंदाको संगठनात्मक संरचना प्रभावकारी नभएकोले पून: मिलान गरी नयां संगठन र ढांचा सहितको कार्यालय संरचना लागु गरिएको छ। यस अनुसार कम्पनीको काठमाण्डौंमा केन्द्रीय कार्यालय, ३ मुख्यशाखा कार्यालय, ३ शाखा कार्यालय, बीउ बिजन उत्पादन फार्म झुम्का १ तथा बिरगन्जमा बीउ प्रशोधन र बिक्री कक्ष गरी कूल जम्मा ९ कार्यालय संञ्चालनमा रहेका छन् ।

- कम्पनीले आफ्नो लक्षअनुसार बीउ बिजन बिक्री बितरणको लागि आफ्नो फार्म तथा कृषकहरुसंगको बिजबृद्धि कार्यक्रमबाट गुणस्तरयुक्त बीउ संकलन गरी रोगनाशक बिषादिले उपचार गरी स्थानिय स्तरमै बिक्री बितरण गर्दै आएको छ ।
- कम्पनी स्थापना (२०५९।१।२५ मा) भए पश्चात् आ.ब.२०६७/६८ सम्मको सम्पूर्ण आर्थिक विवरण तयार भई लेखा परीक्षण समेत भैसकेको छ ।
- कम्पनीले बिगतका बर्षहरुमा जस्तै आ.ब.२०६८/६९ मा बार्षिक कार्यक्रम तयार गरी त्यसका आधारमा कम्पनीको कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ। बिभिन्न स्तर र जातहरुका गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन कृषकहरुसंग गरेको सम्झौता अनुरुप खरिद गरी आवश्यकताअनुसार रोगनाशक बिषादिबाट उपचार गरी बिक्री बितरण गर्दै आइरहेको छ ।
- कम्पनी स्थापना पश्चात् कम्पनीको प्रशासन तथा आर्थिक बिनियमावली नबनेसम्म साबिक कृषि सामग्री संस्थानको बिनियमावली २०४७ बाटै कम्पनीको कार्य सञ्चालन गर्ने भन्ने निर्णय भए अनुसार संस्थानको बिनियम २०४७ बाटै कार्य सञ्चालन हुंदै आइरहेकोमा कम्पनीको प्रशासन तथा आर्थिक बिनियमावली २०६२ स्वीकृत भैसकेकोले कम्पनीको दैनिक कार्य सुव्यबस्थीत एवं प्रभावकारी रुपले कार्य सञ्चालन भैरहेको छ ।

<u>हाल देखापरेका समस्या, चुनौतीहरु</u>

- कृषकहरुबाट सम्झौताअनुसार योग्य बीउ संकलन नहुनु ।
- खाद्यान्न बाली बीउ बाहेक तरकारी एवं अन्य बीउको हकमा हाइब्रिड बीउ तर्फ कृषकहरुको बढि झुकाव हुंदै जानु ।
- नेपाल भारत बीच हुने खुल्ला सिमानाले गर्दा भारतबाट कम मूल्यका गुणस्तरहिन बीउ बिजन भित्रिनु र
- पहाडी जिल्लाहरुमा बीउ ढुवानी गर्न अनुदानको व्यबस्था नहुनु ।

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगााना	: राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि., कुलेश्वर काठमाण्डौं
फोन नम्बर	: ४२७९५८७, ४२७९२०७
फ्याक्स नम्बर	: ४२७९५८७
वेब साईट	: www.nscompany.gov.np
ईमेल	: nscltd @ ntc.net.np.
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सन, प्रवक्ता/सूचना अधिकारी एवं गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम	: श्री धन वहादुर खत्री, सम्पर्क फोन नम्बर : ४२७९२०७

च) राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड

१. परिचय

पृष्ठभुमि

नेपालमा गाई/भैंसीपालन व्यवसाय परम्परादेखि नै संचालन हुँदै आएको छ। प्रारम्भिक कालमा यी वस्तुभाउहरु दुध तथा दुग्ध पदार्थहरुको पारिवारिक उपभोग एवं खेतीको लागि मलको आवश्यकता पूरा गर्न पालिने गर्दथे। त्यसताका दुध बिक्रीको प्रचलन थिएन। दुध अतिनै पबित्र मानिन्थ्यो र यसको बेचविखनमा संलग्न हुनुलाई सामाजिक दृष्टिकोणले उचित ठानिदैन थियो। तर समयको अन्तराल संगसंगै समाजको आधुनिकरण हुँदै गएको कारण परम्परागत मुल्य र मान्यताहरुमा पनि परिवर्तन भई दुध पनि क्रमशः बेचबिखनको वस्तु हुन थाल्यो। अहिले वजारको सुविधा भएका ग्रामीण ईलाकामा समेत दुध एक प्रमुख व्यवसायिक वस्तु भईसकेको छ। कतिपय ग्रामीण क्षेत्रहरुमा दुध विक्रीबाट हुने आम्दानीनै एक मात्र नियमित आम्दानीको रुपमा स्थापित भईसकेको छ।

खासगरी प्रजातन्त्रको पुनःस्थापना पश्चात निजीक्षेत्र समेत दुग्ध व्यवसायमा सक्रियरुपमा सहभागी भएको फलस्वरुप विभिन्न नयां दुग्ध प्रशोधन कारखानाहरुको स्थापना भएको छ। वर्तमान अवस्थामा सरकारी एवं निजी क्षेत्रको संयुक्त प्रयासबाट ग्रामीण कृषक तथा शहरी उपभोक्ताहरु लाभान्वित भईरहेका छन्। देशमा दुग्ध व्यवसायको बढ्दो क्रियाकलाप र अर्थतन्त्रमा भएको महत्वलाई दृष्टिगत गरी यसलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न तत्कालीन सरकारद्वारा डेनिश सरकारको सहयोगमा २०४७ (१९९०) सालमा १० वर्षे दुग्ध विकास योजना तर्जुमा गरिएको थियो। यसै योजनाको सिफारिसको आधारमा २०४९ सालमा एक स्वशासित संगठित संस्थाको रुपमा राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड ऐन, २०४९ अन्तर्गत राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डको स्थापना गरियो। राष्ट्रियस्तरमा दुग्ध व्यवसाय सम्वन्धी नीति निर्माण तथा तत्सम्वन्धी विकास योजना तर्जुमा गरी निजी क्षेत्र र सरकारी क्षेत्रको बिच सामन्जस्य ल्याई दुग्ध उत्पादन पेशालाई वढी सवल तुल्याउन राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्डको स्थापना भएको हो।

लक्ष

दुग्ध क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्द्धन गर्नको लागि नेपाल सरकारलाई उपयुक्त नीति निर्माण गर्न सुझाव दिनु नै बोर्डको प्रमूख लक्ष रहेको छ।

उद्देश्य

राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड ऐन, २०४८ अनूसार बोर्डको मूख्य उद्देश्यहरु यसप्रकार रहेका छन्:

- राष्ट्रिय स्तरमा दुग्ध व्यवसाय सम्वन्धी नीति निर्माण र तत्सम्वन्धी विकास योजना तर्जुमाको लागि नेपाल सरकारलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने।
- दुग्ध उद्योगको विकास गर्ने, गराउने।
- दुग्ध विकासको लागि पशु विकास र पशु स्वास्थ्य क्षेत्रमा देखापरेका समस्याहरुको निराकरणका उपायहरु पत्ता लगाउने।
- देश भित्रका सम्पुर्ण निजी र सरकारी क्षेत्रका दुग्ध व्यवसायीहरु बीच सामन्जस्य स्थापना गर्ने, गराउने।
- दुग्ध विकास सम्वन्धी उच्चस्तरीय अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने, गराउने।
- पशु चरनको प्रवन्ध गर्ने, गराउने।

बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम तोकिएको छ

- दुध तथा दुग्ध पदार्थहरु र पशु आहारा उत्पादन एवं प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक हुने पदार्थहरुको आयात तथा उत्पादित दुध तथा दुग्ध पदार्थहरु र पशु आहाराको निर्यात सम्वन्धी नीति तर्जुमा गरी नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने र पारित नीति कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- दुधको मुल्य निर्धारण गर्ने नीति तर्जुमा गरी नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने ।
- दुग्ध व्यवसाय सम्वन्धमा उत्पादक तथा उपभोक्ताहरुको हितको लागि नेपाल सरकारलाई आवश्यक सुझाव दिने ।
- सहकारीको माध्यमबाट दुग्ध व्यवसायको विकास गर्न प्रोत्साहन गर्ने, गराउने
- दुग्ध उद्योगहरुको दर्ता गर्ने, गराउने ।
- दुग्ध उद्योगको लागि आवश्यक स्वदेशी तथा विदेशी सहायता अनुदान तथा ऋणको व्यवस्था तथा परिचालन गर्ने, गराउने ।
- दुग्ध उद्योगको स्थापना, सूधार, प्रवर्द्धन तथा संरक्षण गर्न प्राविधिक सहयोग उपलव्ध गर्ने, गराउने ।
- दुग्ध उद्योग सम्वन्धी अन्य आवश्यक कार्य गर्ने, गराउने ।

२. संगठनात्मक संरचना

बोर्डको ऐनले नै बोर्डको संगठनात्मक संरचना र वित्तिय एवं कर्मचारी सम्वन्धी नियम तथा प्रकृयाहरु तोकेको छ । बोर्डको सर्वोच्च निकायको रुपमा कृषि विकास मन्त्रीको अध्यक्षतामा कार्यकारी समितिको व्यवस्था गरिएको छ । बोर्ड ऐन, २०४८ को दफा ७ (२) बमोजिम सरकारबाट गठन गरिएको राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डको कार्यकारी समिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

माननीय मन्त्री, कृषि विकास मन्त्रालय	अध्यक्ष
सचिव, कृषि विकास मन्त्रालय	उपाध्यक्ष
प्रतिनिधि, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, ४ जना	सदस्य
प्रतिनिधि, निजी दुग्ध व्यवसायी संघ, ३ जना	सदस्य
प्रतिनिधि, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ	सदस्य
प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
प्रतिनिधि, पशु सेवा विभाग	सदस्य
महाप्रवन्धक, दुग्ध विकास संस्थान	सदस्य
कार्यकारी निर्देशक, राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड	सदस्य सचिव

कार्यकारी समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

ऐनद्वारा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम तोकिएको छः

(क) राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको विनियमको अधिनमा रहि बोर्डले गर्नु पर्ने सम्पुर्ण काम कारवाही, अधिकारहरुको प्रयोग तथा कर्तव्यको पालन गर्नु समितिको कर्तव्य हुने छ ।

(ख) समितिले आफ्नो अधिकार आवश्यकताअनुसार अध्यक्ष, सदस्य (सचिव वा बोर्डको कुनै अधिकृत) लाई सुम्पन सक्ने छ ।

बोर्डको आन्तरिक संरचना

बोर्डका कार्यहरु प्रभावकारी रुपले सम्पादन गर्न निम्न वमोजिम चार विभागहरुको व्यवस्था गरिएको छ ।

अ) परियोजना, अनुगमन तथा मुल्यांकन शाखा

यस अन्तरगत देहायका कामहरु पर्दछन् ।

- दुध तथा दुग्ध विकास सम्वन्धी सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।
- दुग्ध उद्योगहरुका लागि उपयुक्त आयोजना तयार पार्ने ।
- दुग्ध विकास सम्वन्धी आयोजनाहरु तर्जुमा गर्ने ।
- दुग्ध विकास सम्वन्धी गतिविधिहरुको अनुगमन गर्ने ।
- दुग्ध सहकारी र निजी दुग्ध उद्योगहरुको मुल्यांकन गर्ने ।
- दुग्ध विकास सम्वन्धी गतिविधिहरुको प्रचार गर्ने ।
- राष्ट्रिय दुग्ध सुचना प्रणालीको स्थापना गर्ने ।

आ) परियोजना व्यवस्थापन, दुग्ध तालिम तथा विस्तार शाखा

यस अन्तर्गत देहायका कामहरु पर्दछन्:

- आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्ने ।
- व्यवस्थापन परामर्श सेवा प्रदान गर्ने ।
- तालिम तथा शिक्षा प्रदान गर्ने ।
- जनशक्तिको विकास गर्ने ।

इ) दुग्ध प्रविधि तथा वजार व्यवस्थापन शाखा

यस अन्तर्गत देहायका कामहरु पर्दछन्

- दुधको खरीद विक्री सम्वन्धी नीति तर्जुमा गर्ने ।
- दुग्ध पदार्थको आयात निर्यात सम्वन्धी नीति तर्जुमा गर्ने ।
- नयां दुग्ध प्रविधिको खोजी गर्ने ।
- दुग्ध विकासका विभिन्न पक्षहरुको अध्ययन गर्ने ।
- दुग्ध पदार्थको नयां वजार सम्वन्धी अध्ययन गर्ने ।
- दुग्ध प्रविधि सम्वन्धी सल्लाह र सहयोग प्रदान गर्ने ।

ई) प्रशासन तथा लेखा शाखा

यस अन्तरगत सामान्य प्रशासन, कर्मचारी व्यवस्थापन एवम् आर्थिक प्रशासनका कामहरु पर्दछन् ।

बोर्डको कुल दरबन्दी संख्या ३५ रहेको छ । जसमा

प्राविधिक अधिकृतस्तर : ८
प्राविधिक सहायकस्तर : ३
प्रशासन अधिकृतस्तर : ६
प्रशासन सहायकस्तर : १८

कर्मचारीको सेवा, पद तथा श्रेणीसहितको दरबन्दी सङ्गठन

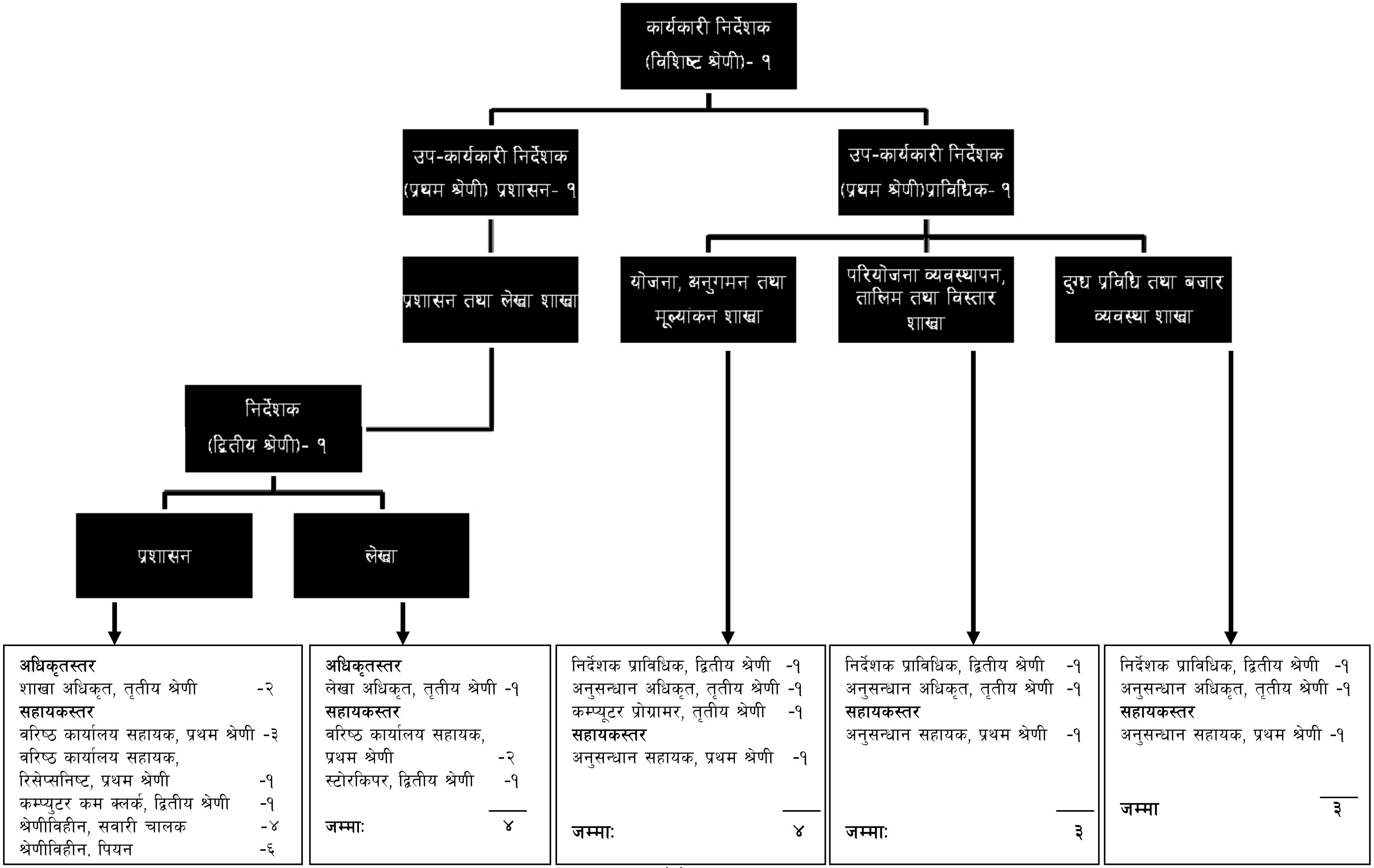

३. बोर्डको कार्यकारी समितिको हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र. स.	पद	नाम	नियूक्ती मिति	ठेगाना	कैफियत
१	अध्यक्ष, पदेन	माननीय कृषि विकास मन्त्री		कृषि विकास मन्त्रालय	
२	उपाध्यक्ष, पदेन	श्रीमान सचिव, कृषि विकास मन्त्रालय		कृषि विकास मन्त्रालय	
३	सदस्य (मनोनित)	श्री पूर्णलाल श्रेष्ठ, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, प्रतिनिधि	२०६७/१०/१० (दुई बर्ष अवधि)	नुवाकोट	दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाका कृषक प्रतिनिधि ४ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
४	सदस्य (मनोनित)	श्री प्रमोद खड्का, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, प्रतिनिधि	२०६७/१०/१० (दुई बर्ष अवधि)	काठमाडौं	
५	सदस्य (मनोनित)	श्री आनन्द विलास शाह, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, प्रतिनिधि	२०६९/०१/२० (दुई बर्ष अवधि)	कपिलवस्तु	
६	सदस्य (मनोनित)	श्री शैयद नसिम शाह, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, प्रतिनिधि	२०६९/०१/२० (दुई बर्ष अवधि)	काठमाडौं	
७	सदस्य (मनोनित)	श्री सुमित केडिया	२०६७/०९/२२ (दुई बर्ष अवधि)	काठमाडौं	निजी दुग्ध व्यवसायी संघबाट प्रतिनिधि ३ जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
८	सदस्य (मनोनित)	श्री रेशम राज पन्थी	२०६७/१०/०२ (दुई बर्ष अवधि)	कास्की	
९	सदस्य (मनोनित)	श्री कामेश्वर प्रसाद यादव	२०६९/०१/२० (दुई बर्ष अवधि)	सप्तरी	
१०	सदस्य, पदेन	श्री राम कुमार खड्का			प्रतिनिधि, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ
११	सदस्य, पदेन	श्री शियाराम प्रसाद सिंह, महाप्रवन्धक, दुग्ध विकास संस्थान		दुग्ध विकास संस्थान	
१२	सदस्य, पदेन	श्री नर बहादुर रजवार, महानिर्देशक, पशु सेवा विभाग		पशु सेवा विभाग	
१३	सदस्य, पदेन	श्री शाान्त बहादुर श्रेष्ठ, उप-महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभाग		आन्तरिक राजस्व विभाग	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय
१४	सदस्य सचिव	श्री बाबूकाजि पन्त, कार्यकारी निर्देशक, रा.दु.वि.बोर्ड	२०६८।१२।१० (चार बर्ष अवधि)	राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्ड	मन्त्रिपरिषद्को निर्णयानुसार नियुक्त

नोट : राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्डको ऐन अनुसार कार्यकारी निर्देशकको पदावधि ४ वर्ष र अन्य मनोनीत सदस्यहरुको पदावधि २ वर्षको हुने व्यवस्था छ ।

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

आ.व.	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/ ६५	१५१७००००	३००००००	–	१८१७००००	
२०६५/ ६६	६०६००००	३००००००	–	९०६००००	
२०६६/ ६७	९४०००००	४००००००	–	१३४०००००	
२०६७/ ६८	६००००००	१३२३००००	–	१९२३००००	
२०६८/ ६९	–	१५००००००	–	१५००००००	

५. अन्तर्गतका निकाय र कार्यालयहरूको विवरण

यस बोर्ड अन्तर्गतका निकाय र कार्यालयहरु अन्य जिल्लामा छैन ।

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क. सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समूदाय	शुल्क लाग्ने र नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू
१.	परामर्श	दुग्ध उत्पादक कृषक तथा दुग्ध व्यवसायी	नलाग्ने	निवेदन, प्रत्यक्ष सम्पर्क
२.	तालिम	दुग्ध उत्पादक कृषक तथा दुग्ध व्यवसायी	नलाग्ने	निवेदन

७. वोर्ड स्थापना भएपछि हालसम्म हासिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरू

- दुग्ध उद्योगहरुको लागि आचार संहिता, २०६१ निर्माण गरी लागू गरिएको ।
- दुग्ध विकास नीति, २०६४ को तर्जुमा गरी लागू गरिएको ।
- दुग्धको वजार तथा भावी रणनीतिको अध्ययन भएको ।
- धुलो दूध कारखानाको संभाव्यता अध्ययन भएको ।
- दूधको उत्पादन लागत मूल्यको अध्ययन (कृषक तथा उद्योग स्तरमा) गरी राखिएको ।
- दुग्ध विकास कोष स्थापना तथा परिचालन भएको ।
- दूधको उपभोग तथा उत्पादन सम्वन्धि जनचेतना कार्यक्रम संचालन भैरहेको ।
- दूधको शितकृत भण्डारको विकास तथा लघु दुग्ध प्रशोधन कारखानाको विस्तार गरिएको ।
- चिलिङ्ग भ्याट बितरण कार्य गरिएको ।
- तालिम कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिएको ।

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पूरा ठेगाना	:	राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड हरिहरभवन, ललितपूर, नेपाल
फोन नम्बर	:	०१९५५२५४००,०१-५५४४७४७
फ्याक्स नम्बर	:	०१–५५३२०९६
वेब साईड	:	www.nddb.gov.com
ईमेल	:	nddbnepal@mail.com.np
सम्पर्क व्यक्तिको नाम, फोन नम्बर	:	दिपेन्द्र अधिकारी, सहकारी अधिकृत, ९८४१५३१२६३
सूचना अधिकारिको नाम, फोन नम्बर	:	दिपेन्द्र अधिकारी, ९८४१५३१२६२
गुनासो सुन्ने नाम, फोन नम्बर	:	दिपेन्द्र अधिकारी, ९८४१५३१२६२

छ) राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड

१. परिचय

पृष्ठभूमी

चिया तथा कफी खेती र प्रशोधन गर्ने कार्यमा सामञ्जस्य ल्याउन, आधुनिक प्रविधिको प्रयोगद्वारा उच्च गुणस्तरको चिया तथा कफी उत्पादन गर्ने र बजार व्यवस्थापन तथा निकासी पैठारी गर्नको लागि एक ठोस नीति निर्माण गरी देशमा भएका चिया तथा कफी उद्योगको योजनाबद्ध रुपमा बिकास गर्न राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्डको स्थापना राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड ऐन २०४९ अन्तरगत २०५० सालमा भएको हो ।

दृष्टिकोण

चिया र कफी क्षेत्रको विकास विस्तार एवं गुणस्तरीय उत्पादनमा जोड दिन निर्यात मा बृद्धि गरी साना कृषकहरुको आर्थिक आय आर्जनमा बृद्धि गर्ने । साथै, अन्तराष्ट्रियस्तरमा नेपाली कफी र चियाको पहिचान गर्दै बजार प्रवर्द्धन गर्दै लग्ने ।

उद्धेश्य

- चिया तथा कफी उद्योगका विकासको लागि उत्पादन, प्रशोधन बजार व्यवस्थापन तथा निकासी पैठारी सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्ने, गराउने,
- चिया तथा कफी खेती तथा उद्योगको विकासमा देखा परेका समस्याहरुको निराकरणका उपायहरु पत्ता लगाउने,
- चिया तथा कफी उद्योगको विकासको लागि चिया तथा कफी खेती र प्रशोधनका लागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरुको आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने गराउने,
- चिया तथा कफी उद्योगको विकासको लागि तालिम तथा अनुसन्धान केन्द्र स्थापना गरी चिया तथा कफी उद्योगमा कार्यरत व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई आधुनिक प्राविधिक ज्ञान, प्रशिक्षण र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- चिया तथा कफी उद्योगको क्षेत्रको विकासको लागि आवश्यक अध्ययन गर्ने, गराउने,
- चिया तथा कफी उद्योगको क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरुसंग समन्वय गर्ने,
- चिया तथा कफी उद्योगलाई सहयोग पुऱ्याउने ।

रणनीति

पाँच वर्षे चिया रणनीति कार्ययोजना तथा ४ वर्षे कफी रणनीति कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनको लागि पहल भइरहेको छ ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

चिया क्षेत्र र कफी क्षेत्र

२. संगठनात्मक स्वरूप

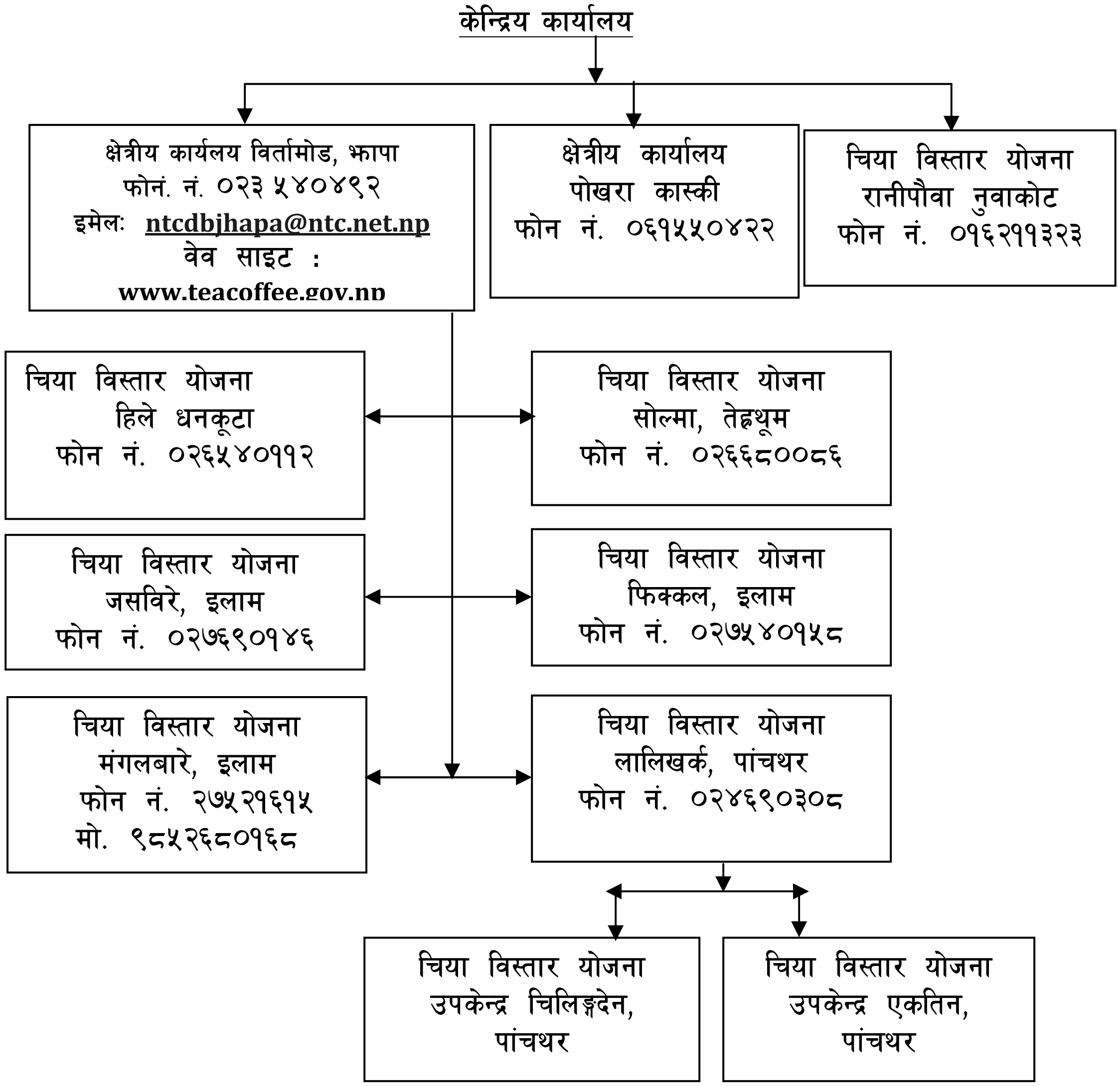

- सोलुखुम्बु जिल्ला र ओखलढुङ्गा जिल्लामा कार्यालय स्थापनाको लागि जग्गा खरिद गरिएको ।

३. वोर्डका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र. स.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१	अध्यक्ष, पदेन	माननीय कृषि विकास मन्त्री		कृषि विकास मन्त्रालय सिंहदरबार काठमाण्डौ	४२११९२९	
२	उपाध्यक्ष, मनोनित	श्री सन्तोष चन्द्र कुंवर	२०६७।९।५ (२ वर्ष अवधि)	राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड	९८५१०२६०२२	विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
३	सदस्य, पदेन	डा. हरि दाहाल, सह सचिव	२०६४।९।६ (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	कृषि विकास मन्त्रालय सिंहदरबार, काठमाण्डौ	९८४१६०९५९५ ६६३१६४९	विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार चयन
४	सदस्य, पदेन	श्री राममणी दवाडी		उप महानिर्देशक राजश्व अनुसन्धान विभाग, हरिहर भवन, ललितपुर	९८४१३२२५०१ ५५५१८०२	सह-सचिवस्तर, अर्थ मन्त्रालय
५	सदस्य, पदेन	श्री सीताराम तिमिल्सीना		उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय सिंहदरबार काठमाण्डौ	९७४११५३२१८	सह-सचिवस्तर, उद्योग मन्त्रालय
६	सदस्य, पदेन	श्री तेज बहादुर बुढाथोकी		कृषि विकास बैंक रामशाहपथ, काठमाण्डौ	९८५१०२११३	महा प्रबन्धक, कृषि विकास बैक
७	सदस्य, पदेन	श्री डा. दिल बहादुर गुरुङ्ग, कार्यकारी निर्देशक		नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद भद्रकाली काठमाण्डौ	४२५६८३७	
८	सदस्य, पदेन	श्री सुरेन्द्रधर सिग्देल		कार्यकारी निर्देशक व्यापार तथा	९८४१५००९३६ ५५३२६४५	

क्र. स.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
				निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र पुल्चोक, ललितपुर		
९	सदस्य	अजय कुमार साहेवाला	२०६७९।२२ (२ बर्षे अवधि)	भद्रपुर न.पा. ९, झापा		साना चिया तथा कफी किसानबाट १।१ जना प्रतिनिधि, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
१०	सदस्य	श्री राजेश्वर आचार्य	२०६७९।२२ (२ बर्षे अवधि	भद्रपूर न.पा.-७, झापा	०२३५२०४७५ ९८४२६३८०७५	
११	सदस्य मनोनित	श्री मोहीत नारायण चौधरी	२०६७९।२२ (२ बर्षे अवधि)	खजुरगाछी ५, झापा	९८४२६३२१०२ ९८०७९४४९२४	निजी चिया तथा कफी उत्पादकहरुबाट १।१ जना प्रतिनिधि, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मनोनित
१२	सदस्य मनोनित	श्री हरेराम यादव	२०६९।१।२० (२ बर्षे अवधि)	दिमन–१, सप्तरी		
१३	सदस्य					नेपाल चिया उत्पादक संघबाट १ जना प्रतिनिधि
१४	सदस्य, पदेन	श्री सुभास संघाई	२०६५।३।१३	त्रिवेणी कम्प्लेक्स सडक	९८५१०२०५२९	कार्यकारी अध्यक्ष, नेपाल चिया विकास निगम
१५	सदस्य सचिब	श्री रमण प्रसाद पाठक	२०६८।३।८ (४ बर्षे अवधि)	कार्यकारी निर्देशक राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड	९८५१०४५८७० ४४९९७८६	मं.प.को निर्णयानुसार नियुक्ति

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

बजेट रु. हजारमा

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/०६५		१५८००		१५८००	
२०६५/०६६		१८०००		१८०००	
२०६६/०६७		३१०००		३१०००	
२०६७/०६८		३९४००		३९४००	
२०६८/०६९		३१३००		३१३००	

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	निकाय/कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति को नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेब साईट तथा इमेल
१	राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड केन्द्रिय कार्यालय काठमाण्डौ	चिया कफी सम्बन्धी निति निर्माण गर्ने, चिया कफी सम्बन्धी खेती विस्तार बजार प्रवर्द्धन गुणस्तरीय उत्पादन, तालिम सेमिनार आदि कार्यहरु गर्ने।	काठमाण्डौ	रमण प्रसाद पाठक	४४९९७८६ ४४९५७९२	४४९७९४१	ntcdboard@wlik.com.np
२	राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड क्षेत्रीय कार्यालय	,,	बिर्तामोड झापा	इन्द्र प्रसाद अधिकारी	०२३५४०५९२		
३	राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड क्षेत्रीय कार्यालय	,,	मालेपाटन पोखरा कास्की	रघुपति चौधरी	०६१५५०४२२		
४	चिया विस्तार योजना	,,	फिक्कल इलाम	टंक प्रसाद ओली	०२७५४०१५८		
५	चिया विस्तार योजना	,,	जसबिरे इलाम	विजय कुमार मिश्र	०२७६९०१४६		
६	चिया विस्तार योजना	,,	मंगलबारे इलाम	रामअवतार शाह	०२७५२१६१५ ९८५२६८०१६८		
७	चिया विस्तार योजना	,,	लालीखर्क पांचथर	देउ कुमार शिग्रु	०२७६८०३०८ ९८४२६३५८३३		

क्र. स.	निकाय/कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति को नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेब साईट तथा इमेल
८	चिया विस्तार योजना	,,	हिले धनकुटा	रामएकवाल यादव	०२६५४०११२		
९	चिया विस्तार योजना	,,	सोल्मा तेह्रथुम	केन्द्र कुमार लिम्बु	०२६६८००८६		
१०	चिया विस्तार योजना	,,	रानीपौवा नुवाकोट	शैलेन्द्र कुमार यादव	०१६२११३२३		

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र स	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१	चिया तालिम	चिया कफी साना कृषक, सहकारी कृषक, उद्योगी, व्यापारी	नलाग्ने	चिया/कफी सम्बनधी समबन्धीत निकायमा सम्पर्क गर्नुपर्ने	
२	कफी तालिम				
३	चिया विरुवा अनुदान				
४	कफी विरुवा अनुदान				
५	कफी बीउ अनुदान				
६	कफी गोष्ठी				
७	चिया गोष्ठी				
८	मेला, सेमीनार गोष्ठीमा सहभागी भई चिया कफीको बजार प्रवर्द्धन				
९	चिया कफी सम्बन्धी नीती निर्माण तथा कार्यान्वयन				

७. संस्था स्थापना भए पछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरू

- चिया तथा कफीको क्रमस: ५ र ३ वर्षे रणनीती तयार गरिएको ।
- चिया तथा कफी निती र निर्देशिका तयार गरिएको ।
- नेपाली चिया तथा कफीको पहिचान कायम गर्ने Trademark तयार गरिएको ।
- नेपाललाई International Tea Committee को सदस्यता प्राप्त भएको ।
- नेपाललाई International Coffee Organization को Observer सदस्यता प्राप्त भइ बार्षिक बैठकमा भाग लिएको र सदस्यताका लागि पहल भएको ।

- विभिन्न देशका Tea & Coffee Board संग परस्पर सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरेको
- नेपालको विभिन्न सरोकारवाला निकायसंग Co-Ordination गरी चिया तथा कफीको उत्पादन, अध्ययन, अनुसन्धान समेतको क्षेत्र विस्तार भएको ।
- वोर्डको विनियमावलीलाई समय सापेक्ष बनाई लागू गरिएको ।
- वोर्डको भौतिक सम्पत्तिमा अभिबृद्धि गरी लगभग ४० करोड सम्म पुऱ्याई सेवा तथा सुविधा विस्तार गरिएको ।
- वोर्डका ८ जना कर्मचारीहरुलाई China/India चिया सम्बन्धी तालिममा पढाई वोर्डका कर्मचारीहरुको बृद्धि विकास गरिएको ति व्यक्तिहरुबाट सम्बन्धित क्षेत्रमा विशिष्ट सेवा प्रदान गरिरहेको ।
- कफीको अनुसन्धान कार्य बिगत चार बर्ष देखि गरिएको ।
- चियाको जातीय परीषण (Clone) सम्बन्धि सेवा संचालन भएको ।
- इलाम जिल्लाको फिक्कलमा चिया खेतीको लागि माटो परीक्षण प्रयोगशालाको निर्माण गरिएको ।
- खुमलटारमा यस वोर्डको भवन निर्माणको लागि जग्गा प्राप्त भईसकेको ।
- चियाको कटिङ्ग, चिया बिरुवा तथा कफि बिरुवा अनुदानमा बितरण भएको ।
- चिया तथा कफी सम्बन्धि विभिन्न राष्ट्रियस्तरको कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको ।
- कफी खेती बिस्तारका लागि प्राविधिक सेवा (सम्भाब्यता अध्ययन, प्राङ्गरिक कफी खेती बिषयक तालिम सञ्चालन, सेतो गवारो ब्यवस्थापन क्याम्पियन सञ्चालन,) उपलब्ध गराइएको ।
- सि.टि.इ.भि.टि संग समन्वय गरी २९ जना कफी प्राविधिकहरुको सीप परिक्षण गराई कफीको जे.टि.ए स्तरको प्राविधिक तयार गरिएको ।
- राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय स्तरमा बजार प्रवर्द्धन सम्बन्धि गोष्ठी प्रर्दशनी मेला आदीमा भाग लिई प्रचार प्रसार गरिएको ।
- कफी विरुवा तथा कफी पल्पर मेशिन एबं कफीको चिस्यान नाप्ने मेशिनको मूल्यमा ५० प्रतिशत अनुदानमा किसान र ब्यवसायीहरुलाई उपलब्ध गराउदै आएको ।
- प्रत्येक बर्षको मंसिर १ गते राष्ट्रिय कफी दिवसका रुपमा २०६२ बाट मनाउन शुरु गरी निरन्तरता दिइएको ।
- कफी सम्बन्धि प्राविधिक लेख रचना विभिन्न पत्र पत्रिकामा प्रकाशित एवं प्राविधिक कफी म्यानुयल प्रकाशन । (प्राङ्गारिक कफी खेती सहयोगी पुस्तिका २००० प्रति प्रकाशन गरी ५० प्रतिशत अनुदान मूल्यमा बितरण गरिएको, कफी नर्सरी देखि कप सम्मको जानकारी सम्बन्धि पोष्टर, कफी प्रशोधन, कफी बनाउने तरीका सम्बन्धि लिफलेट प्रकाशन गरि वितरण गरिएको ।)

८. मूख्य कार्यालयको ठेगाना

पूरा ठेगाना	: राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास वोर्ड, नयांबानेश्वर काठमाण्डौ ।
फोन नम्बर	: ४४९९७८६
फ्याक्स नम्बर	: ४४९७९४१
वेब साइट	: teacoffee.gov.np
इमेल	: ntcdboard@wlink.com.np
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम र सम्पर्क फोन	: श्री प्रेम आचार्य योजना अधिकृत ४४९०३७१
प्रवक्ता/सुचना अधिकारीको नाम तथा सम्पर्क फोन	: श्री प्रेम आचार्य योजना अधिकृत ४४९०३७
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम र सम्पर्क फोन	: श्री रमण प्रसाद पाठक, कार्यकारी निर्देशक ४४९९७८६

ज) कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार बिकास समिति

१. परिचय

पृष्ठभूमि

अर्थव्यवस्थाको मेरुदण्डको रुपमा रहेको कृषि क्षेत्र निर्वाहमुखी उत्पादनबाट व्यावसायिक उत्पादन तर्फ अभिमुख भैरहेको छ। अधिकांश कृषकहरु परम्परागत अन्नवाली उत्पादनबाट तरकारी तथा फलफूल जस्ता उच्च मूल्य पर्ने वालीहरुको उत्पादन तर्फ आकर्षण हुदै गइरहेका छन्। मुख्यत: यस्ता प्रकारका उच्च मूल्य पर्ने वालीहरुको उत्पादन अभिमुखीकरणमा सरकारी र अन्य निकायहरुको प्रयास, कृषक तथा उत्पादकहरुको परिश्रम तथा उत्पादनबाट राम्रो प्रतिफलको कारणले खेती गरिने क्षेत्र तथा उत्पादनमा पनि हरेक वर्ष वृद्धि भइरहेको वर्तमान यथार्थ रहेको छ। विगतका योजनावद्ध आर्थिक विकास अन्तरगत उत्पादनमुखी कृषि योजनाहरुको फलस्वरुप कृषि क्षेत्रको उत्पादनमा उल्लेखनीय प्रगति भएको देखिन्छ। तथापी कृषि वस्तुहरुको वजारीकरण समस्याग्रस्त रहेको यर्थाथलाई महसुस गरी तत्कालीन समयमा नेपाल सरकार अन्तरगत "खाद्य तथा कृषि वजार सेवा विभाग" स्थापना भई विभिन्न क्षेत्र र जिल्लाहरुमा यसका इकाइहरु स्थापना गरिएका थिए।

कालीमाटी वजार र यसको विकासक्रम

कालीमाटी वजार लामो समयदेखि कृषि वस्तुहरु विशेष गरी तरकारी तथा फलफूलहरुको वेचविखन गर्ने थलोको रुपमा रहदै आएको पाइन्छ। काठमाण्डौं उपत्यका क्षेत्रभित्र तरकारी तथा फलफूलको वितरण व्यवस्थालाई व्यवस्थित गराउने अभिप्रायले नेपाल सरकारले तत्कालिन काठमाण्डौं नगरपालिका हालको काठमाण्डौं महानगरपालिका वडा नं १३ कालीमाटी/टंकेश्वर क्षेत्रमा २०४१ साल देखि जग्गा अधिग्रहण सम्वन्धी कार्य प्रारम्भ गरेको थियो। २०४३ आश्विन १५ गतेका दिन देखि सामान्य वजार संरचना सहित तत्कालीन "खाद्य तथा कृषि वजार सेवा विभाग" अन्तरगत कालीमाटी वजारको स्थापना भई ०४९ साल सम्म सोही निकाय अन्तरगत संचालनमा रहेको थियो। तत्पश्चात ०५१ माघ मसान्त सम्म यो वजार तत्कालीन "कृषि विभाग, वजार विकास महाशाखा" अन्तरगत संचालनमा थियो।
काठमाडौं उपत्यकामा कृषि बजारको वढ्ढो माग र चापका कारणले यस वजारलाई एउटा सुविधासम्पन्न व्यवस्थित वजारको रुपमा रुपान्तरित गरिनुपर्ने आवश्यकता महशुस गरी नेपाल सरकार र संयुक्त राष्ट्र संघीय पूँजी विकास कोष (UNCDF) को संयुक्त प्रयासमा सन् १९९० मा "कालीमाटी थोक वजार परियोजना सम्झौता (NEP/89/CO1)" बमोजिम कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी वजार स्थापना भयो।

समितिको स्थापना

कालीमाटी वजारको विस्तार एवं बिकास संगै नयाँ वजारको व्यवस्थापनको लागि एउटा स्वायत्त निकायको आवश्ययकता महशुस गरी नेपाल सरकारले विकास समिति ऐन-२०१३ अन्तरगत वि.स.२०५१ फागुन १ गते "कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी थोक वजार विकास समिति, २०५१ जारी गरी यस समितिको स्थापना गरेको थियो। समितिको ज्ञान, शिप, श्रोत, साधन र अनुभवलाई अधिराज्यका अन्य क्षेत्र र वजारहरुमा विस्तारित गर्ने अभिप्रायले नेपाल सरकारले २०५८ चैत्र १९ गते विकास समिति ऐन २०१३ अन्तरगत नै "कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति गठन आदेश २०५८" (चैत १९, २०६३ तेश्रो संसोधन) जारी भई समितिको कार्यक्षेत्र तथा दायित्वको दायरालाई फराकिलो बनाइएको थियो। हाल कालीमाटी बजार देशको सवैभन्दा ठूलो तथा अग्रणी कृषि वजारको रुपमा स्थापित भई सफल

कृषि वजारको रुपमा संचालनमा रहेको छ । साथै, समिति अन्तर्गत काठमाडौंको बालाजु (मत्स्य बिकास निर्देशनालयको परिसर) मा बालाजु बजार केन्द्र संचालन रहेको छ । त्यस्तै धादिङ्ग जिल्लाको नौबिसे, धार्केमा धार्के संकलन केन्द्र संचलित रहेको छ । विगतको आ.ब.मा समितिले चोभार तथा नौबिसेमा नेपाल सरकारबाट खरिद गरेको जग्गामा बजार बिकासका कृयाकलापलाई संचालन गर्ने सोचका साथ अघि बढेको छ ।

दृष्टिकोण

कृषिको बजारीकरण मार्फत कृषि क्षेत्रको प्रतिस्पर्धात्मक एवं व्यवसायीकरणमा उल्लेखनीय योगदान गरी गरिवी निवारणमा सहयोग गर्ने ।

उद्देश्य

- आधुनिक प्रभावकारी बजार सेवाको बिकास गरी कृषक, व्यवसायी र उपभोक्ताहरुको आयस्तर बृद्धि एवं हित प्रवर्द्धन गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
- स्तरीय बजार व्यवहार र पद्दतिको बिकास गरी कृषक मूल्य र उपभोक्ता मूल्य बीचको मूल्य अन्तर न्यून पार्न सहयोग गर्ने ।
- आधुनिक एवं प्रभावकारी बजार सूचना सेवा मार्फत कृषि उपजको बजार मूल्य, परिमाण तथा बजार कृयाकलापका सम्बन्धमा सरोकारवालाहरुलाई सुसुचित गर्ने ।
- कृषि बजारको दिगोपना र विकासको लागि backward र forward linkage विकसित गर्ने ।
- कालिमाटी बजारलाई आत्मनिर्भर संस्थाको रुपमा विकसित गर्ने ।

रणनीति

- उत्पादन र उत्पादकत्व अभिबृद्धि गर्दै तथा प्रभाबकारीरुपबाट कृषक, व्यवसायी र उपभोक्ताहरुलाई सेवा पुरचाउन सक्षम बजार सेवाको स्थापना र विकासमा महत्वपुर्ण भूमिका खेल्ने ।
- सफा, स्वच्छ र सस्तो मूल्यमा कृषि उपज उपभोक्तालाई आपूर्ति गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने ।
- निर्माण गरिएका बजार सेवा सुविधा तथा संरचनाहरु उपलव्ध गराउदा नेपाली नागरिकलाई मात्र उपलव्ध गराउने ।
- सरकारी, गैर सरकारी, नीजि तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरु संगको समन्वय एवं सहकार्यमा आधुनिक कृषि बजारहरु बिकास गर्ने ।
- समितिको नीतिगत एवं कानुनी व्यबस्थालाई समयानुकूल परिमार्जन गरी कार्यान्वियनमा ल्याउने ।
- आधुनिक एवं प्रभावकारी बजार सूचना सेवाको व्यवस्थापन गरी सरोकारवाला पक्षहरुलाई बजार कृयाकलाप, मूल्य, परिमाण सम्बन्धमा बजार सूचना संप्रेषण गर्ने ।
- देशको अन्य बजारहरु एवं उत्पादन क्षेत्रसंग प्रभावकारी समन्वय एवं सम्बन्ध बिकास गरी नियमित रुपमा कृषि उपजको आपूर्ति व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- सरोकारवाला निकाय र पक्षहरुसंग अन्तरक्रिया, गोष्ठी, सेमीनार, तालिम, स्थलगत भ्रमण एवं अवलोकन, सूचना संप्रेषण, प्रकाशन आदि कार्य गरी बजार प्रवर्द्धनमा सघाउ पुऱ्याउने ।
- आधुनिक बजार सेवा र सुबिधाको बिकास सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

"कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति गठन आदेश २०५८" अनुसार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम छन् :

- बजारको भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था, संरक्षण, सुरक्षा, संचालन र सम्भार गर्ने,
- समितिका तर्फबाट करार वा सम्झौताहरु गर्न, गराउन स्वीकृति प्रदान गर्ने,
- विक्रीस्थल, गोदाम, खानेपानी, बिजुली, टेलिफोन, शौचालय, आदि सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने,
- मिसावट भएका तथा अस्वस्थ्यकर कृषि वस्तु बजारमा बिक्री वितरण गर्न रोक्ने,
- कृषि वस्तुको ग्रेडिङ्गको स्तर निर्धारण गर्ने र ग्रेडिङ्ग तथा उपयुक्त प्याकिङ्ग भएको कृषि वस्तुहरुको खरिद बिक्रीलाई नियमित तथा प्रोत्साहित गर्ने,
- कृषि वस्तुको कारोबारमा बजार क्षेत्रभित्र उत्पन्न भएको समस्या तथा विवादको समाधान गर्ने,
- बजार भित्रको सेवा सुविधाहरुको शुल्क एवं भाडा निर्धारण गर्ने र असूल गर्ने कार्यविधि स्वीकृत गर्ने,
- बजारको विकास तथा संवर्द्धनका लागि योजना तर्जुमा गर्ने,
- कृषि बजार सूचना प्रणाली स्थापना गर्ने,
- कृषि बजार स्थलको उपयोगको तरीका निर्धारण गर्ने,
- बजारमा हुने क्रियाकलापहरुको निरिक्षण तथा सुपरीवेक्षण गर्ने,
- कृषि वस्तुको खरीद बिक्री लिलाम पद्धतिबाट गराउन प्रोत्साहित गर्ने,
- व्यापारी, कृषक तथा समितिका कर्मचारीहरुलाई तालिम दिने व्यवस्था गर्ने,
- आफ्नो कोषको रकमबाट जग्गा, आवश्यक मेसिनरी खरीद गर्ने, भवन निमार्ण गर्ने तथा भौतिक सुविधाहरु भाडामा दिने,
- कृषि बजार प्रवर्द्धन गर्ने कार्यको सिलसिलामा आफ्नै जमानीमा ऋण लिने,
- आफ्नो श्रोतबाट बजार संचालन गर्ने उद्देश्यको लागि अन्य निकायबाट बजार संरचनाहरु भाडामा लिने वा खरिद गर्ने,
- बजार प्रवर्द्धन कार्यमा आफ्नो श्रोतबाट रकम लगानी गर्ने,
- संभाव्य क्षेत्रमा आवश्यकतानुसार बजारको स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था मिलाउने,
- बजारभित्र बिक्री वितरण हुने कृषि वस्तुहरुको गुणस्तर प्रचलित कानून बमोजिम भए नभएको सुपरीवेक्षण गर्ने,
- आवश्यकतानुसार कृषि बजार विशेषज्ञलाई सल्लाहकारको रुपमा करारमा नियुक्त गर्ने,
- बजार प्रवर्द्धन गर्ने सिलसिलामा फलफूल तथा तरकारी संकलन केन्द्र, बजारको स्थापना वा नेपाल सरकार वा अन्य निकायबाट निर्मित वा संचालित स-साना बजारहरुलाई संचालन गर्ने अभिप्रायले आफ्नो कार्य क्षेत्र विस्तार गर्ने,
- आफ्ना मातहतमा संचालन भएका विभिन्न ईकाइहरुलाई आवश्यकता अनुसार एकीकृत गर्ने वा विभाजन गर्ने,
- सरकारी, गैर सरकारी, नीजि क्षेत्र एवं अन्य सरोकारवाला निकायहरुसंग अवाश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- बजार सूचना संकलन, संप्रेषण र प्रबाह कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने,
- कृषि बजारसंग सम्बन्धित अध्ययन अनुसन्धान कार्य गर्ने,
- फोहर व्यवस्थापन, पार्किङ्ग व्यवस्थापन, पानी एवं बिजुली सम्बन्धी व्यवस्थापन गर्ने,
- कृषक व्यवसायी र उपभोक्ता बिच आवश्यक समन्वय बिकास गर्ने,
- कृषि वस्तुका खरीद बिक्रीसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कार्य गर्ने ।

२. संगठनात्मक स्वरूप

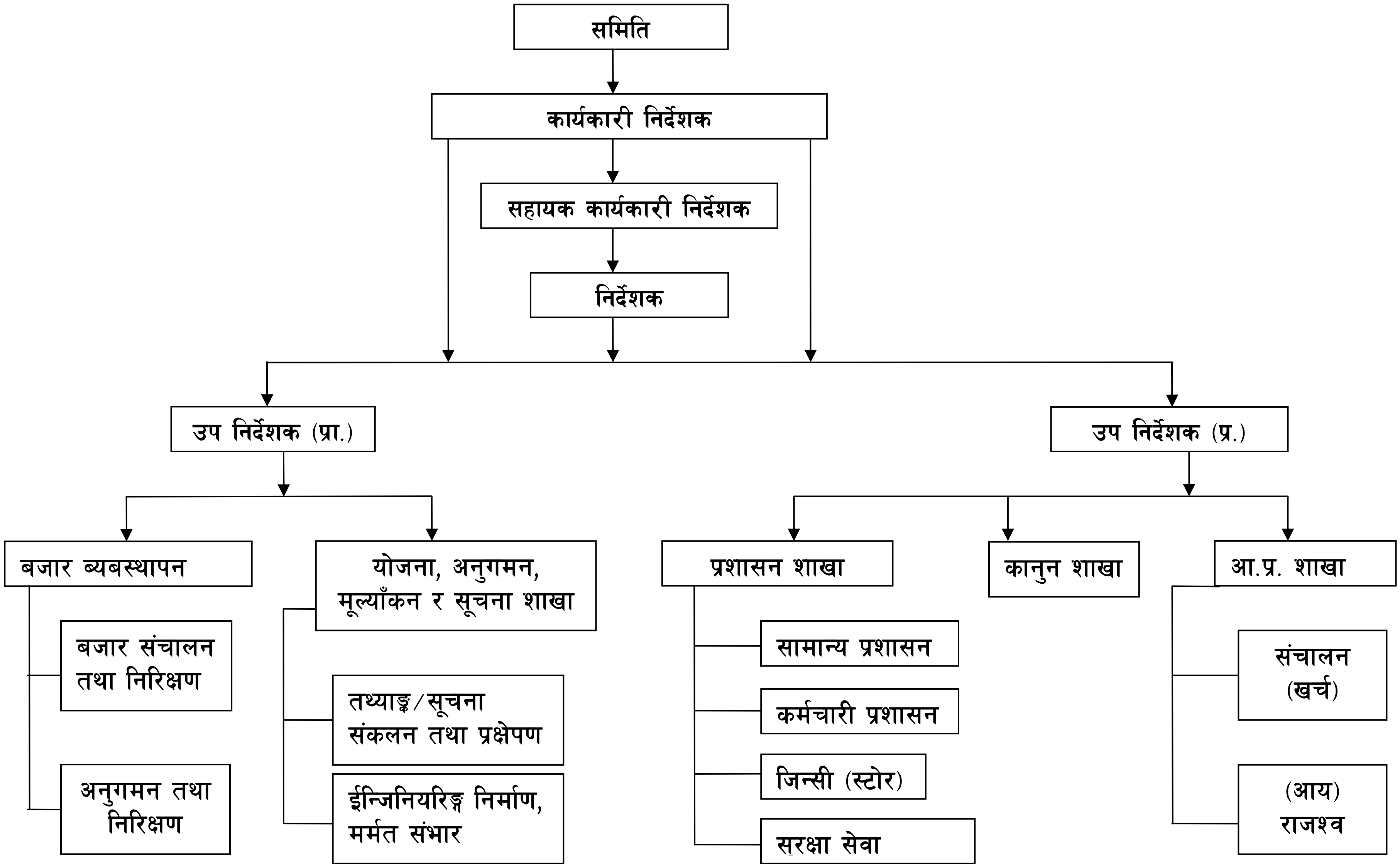

✷ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित

समितिको उद्देश्य परिपूर्तिको लागि निम्नानुसारको कर्मचारी दरबन्दी विवरण स्विकृत भई कार्य सम्पादन भईरहेको छ ।

पद	प्राविधिक		अप्राविधिक		जम्मा
	अधिकृत	सहायक	अधिकृत	सहायक	
दरबन्दी	१२	१७	७	४३	७९
कार्यरत	८	१२	७	२१	४८
रिक्त	४	५		२२	३१

नोटः उपरोक्त कार्यरत बाहेक रिक्त पदमा १३ जना सुरक्षाकर्मी करारमा लिईएको छ ।

३. संचालक समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

"कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति गठन आदेश २०५८" (तेश्रो संसोधन)मा भएको अनुसार देहायनुसार ११ जना पदाधिकारी रहने व्यवस्था छ ।

- राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीका अधिकृतहरु मध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति -अध्यक्ष
- कार्यक्रम निर्देशक,कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय, - सदस्य
- वडा अध्यक्ष, कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार रहेको वडा, काठमाण्डौ महानगपालिका - सदस्य
- नेपाल सरकारले मनोनयन गरेको ३ जना कृषक प्रतिनिधि - सदस्य
- कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजारमा व्यवसाय गर्ने फलफुल तथा तरकारी व्यवसायीहरुले आफूहरुमध्येबाट निर्वाचन गरी पठाएका कम्तिमा एकजना महिला सहित ३ जना - सदस्य
- कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति, स्वतन्त्र कर्मचारी यूनियनको प्रतिनिधि - सदस्य
- समितिको कार्यकारी निर्देशक -सदस्य सचिव

संचालक समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरुको नामावली र विवरण यस प्रकार छ ।

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१.	अध्यक्ष (मनोनित)	श्री गेहनाथ भण्डारी	२०६९।३।४ (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	कृषि बिकास मन्त्रालय	४२११९३२	राजपत्राकिंत प्रथम श्रेणीका अधिकृतहरु मध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित)
२.	सदस्य, पदेन	कार्यक्रम निर्देशक		कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय, कृषि विभाग	५५२२४३९	

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
३.	सदस्य, निर्वाचित	श्री भरत प्रसाद खतिवडा	२०६८।१।१२ (दुई बर्षको लागि)	कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार	९८५१०१७५५०	कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजारमा व्यवसाय गर्ने फलफूल तथा तरकारी व्यवसायीहरुले आफूहरु मध्येबाट निर्वाचन गरी पठाएका कम्तिमा एक जना महिला सहित तीन जना
४.	सदस्य, निर्वाचित	श्री भगवान चन्द्र उप्रेती		कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार	९८५१०६६५५२	
५.	सदस्य, निर्वाचित	श्री शान्ता ढुगाना		कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार	९८४१५०३१३६	
६.	सदस्य, पदेन	श्री सरस्वती पोखरेल, वडा प्रतिनिधि	२०६७।१०।१	का. म. पा. -१३	९८४१७६०७३५	वडाअध्यक्ष, कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार रहेको वडा, काठमाडौं महानगरपालिका
७.	सदस्य (मनोनित)	श्री सुरेन्द्र कुमार जोशी	२०६९।१।२० (दुई बर्षको लागि)	धापाखेल-९, ललितपुर (साविक, भीमसेनस्थान -२० काठमाडौ)		नेपाल सरकारले मनोनयन गरेको कृषक प्रतिनिधि तीन जना, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार मनोनित
८.	सदस्य (मनोनित)	श्री लक्ष्मी शाह तेली	२०६८।११।१७ (दुई बर्षको लागि)	प्रस्टोका गा.वि.स-५, बारा	९८०३६६९९५३	
९.	सदस्य (मनोनित)	श्री दयानाथ गौड	२०६८।११।१७ (दुई बर्षको लागि)	गोनहा गा.वि.स.-६, रुपन्देही	९८१७४१७०७७	
१०.	सदस्य, पदेन	श्री केशव प्रसाद प्रसाई	२०६८।२।१	कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति	९८४९१८६८०३	कर्मचारी यूनियन प्रतिनिधि
११.	सदस्य सचिब	श्री रुद्र बहादुर श्रेष्ठ, कार्यकारी निर्देशक	मिति २०६८।७।१८ को मन्त्रालयको निर्णय (२ बर्षको लागि)	कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति	४२७९२२८	मन्त्रालयस्तर निर्णयानुसार नियुक्त

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

बजेट रु. हजारमा

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/६५	३,२८,५६,२९४।२३	–	–	३,२८,५६,२९४।२३	
२०६५/६६	३,५५,१११,४४।१३	–	–	३,५५,१११,४४।१३	
२०६६/६७	९,५६,६५,९१९।७६	–	–	९,५६,६५,९१९।७६	बिगतको बचत परिचालन समेत
२०६७/६८	४,३३,४२,३३६।३०	–	–	४,३३,४२,३३६।३०	
२०६८/६९	५,४४,८०,०१८।००	–	–	५,४४,८०,०१८।००	

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

निकाय/कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरिने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेब साईट तथा ईमेल
कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजार विकास समिति	कृषि बजार संचालन, व्यवस्थापन र बिकाससँग सम्वन्धित बिबिध सेवाहरु	कालीमाटी, काठमाण्डौ	रुद्र बहादुर श्रेष्ठ	४२७९२२८	४२७७४९०	Website: www.kalimatimarket..com.np Email: info@kalimatimarket.com. np

यस अन्तर्गत अन्य निकायहरु रहेका छैनन् ।

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१.	बजार संचालन र व्यवस्थापन	कृषक, व्यवसायी, उपभोक्ता, अन्य	बजार विकास तथा संचालन नियामावली अनुसार शुल्क लाग्ने	बजार विकास तथा संचालन नियामावली अनुसार	
२.	स्थान वितरण	कृषक, व्यवसायी, कृषक समूह, सहकारी र संघ संस्था	नियामावली अनुसार शुल्क लाग्ने	बजार विकास तथा संचालन नियामावली अनुसार ना.प्र.प्र, व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र तथा सूचनामा उल्लेख भएका अन्य कुराहरु समाबेश गरि आवेदन दिनुपर्ने,	
३.	ईजाजतपत्र वितरण र नविकरण	ईजाजत प्राप्त व्यवसायी	नियामावली अनुसार शुल्क लाग्ने	आवेदन र नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार	

क्र सं.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
४.	उजुरी/गुनासो सुन्ने/निवेदन लिने आदि	कृषक, व्यवसायी, कृषक समूह, संघ संस्था, बजार प्रयोगकर्ता, उपभोक्ता र सरोकारवाला	शुल्क नलाग्ने	उजुरी/ गुनासो /निवेदन आदि पेश गर्नु पर्ने	
५.	वजार सूचना संप्रेशण	कृषक, व्यवसायी, कृषक समूह,संघ संस्था, बजार प्रयोगकर्ता उपभोक्ता र सरोकारवाला	समितिले तोके बमोजिम शुल्क लाग्ने	निवेदन/अनुरोध पत्र पेश गर्नु पर्ने	
६.	फोहरमैला संकलन र व्यवस्थापन	कार्यरत व्यवसायी, बजार प्रयोगकर्ता र सरोकारवाला	समितिले तोके बमोजिम शुल्क लाग्ने	नियमित रुपमा हुने, विशेष परिस्थितिमा उजुरी/ गुनासो /निवेदन/अनुरोध पत्र पेश गर्नु पर्ने	
७.	समितिको राजश्व संकलन	कार्यरत व्यवसायी बजार प्रयोगकर्ता र सरोकारवाला	समितिले तोके बमोजिम	भाडा महशुल, शुल्ककार्ड र प्रमाण सहित कार्यालय खुलेको दिन निर्धारित मिति र समय भित्र पेश गर्नु पर्ने	
८.	भुक्तानी दिने	सरोकारवाला	समितिले तोके बमोजिम	शाखा आवश्यक प्रमाण, विल र भरपाई सहित कार्यालय खुलेको दिन निर्धारित मिति र समय भित्र पेश गर्नु पर्ने	
९.	पार्किङ्ग व्यवस्थापन	बजार प्रयोगकर्ताहरु	समितिले तोके बमोजिम शुल्क लाग्ने	समितिको बजार क्षेत्र भित्र प्रवेश गरेका सवारी तथा ढुवानी साधानको पार्किङ्ग क्षेत्र प्रयोग गरे अनुसार	
१०.	पानी, बिजुली व्यवस्थापन	बजार प्रयोगकर्ताहरु	समितिले तोके बमोजिम शुल्क लाग्ने	समितिको बजार क्षेत्र भित्र समितिले उपलब्ध गराएको पानी विजुली सेवा उपयोग गरे अनुसार	

७. संस्था स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिल भएका मूख्य मूख्य उपलब्धिहरू

- कृषि उपज बजारको संचालन र व्यवस्थापनमा अग्रणी बजारको रुपमा भूमिका खेल्न सफल,
- स्थापना कालदेखि हालसम्म आत्मनिर्भर सेवामूलक निकायको रुपमा संचालित रहेको,
- नेपाली कृषि उपजको उत्पादन अभिबृद्धि तथा वितरणमा योगदान : बजार क्षेत्र भित्र वार्षिक रुपमा २ लाख टनको हाराहारीमा कृषि वस्तु भित्रिने गरेको र सो मध्य करिब ७२ प्रतिशत स्वदेशी उत्पादन क्षेत्रबाट आपूर्ति हुने गरेको छ। देश भित्रको पूर्वको झापा जिल्ला देखि सुदुर पश्चिमको कञ्चनपूर जिल्ला सम्मबाट कृषि वस्तुहरु आपूर्ति हुने गरेको छ। विशेषतः आगमनमा छिमेकी जिल्ला तथा तराईका जिल्लाहरुको बाहुल्यता हुने गरेको छ ।
- कृषक, व्यवसायी, मध्यस्तकर्ता, ढुवानीकर्ता, मजदुर तथा बजार कृयाकलापमा संलग्नहरुको रोजगारी तथा आम्दानीको अवसरको श्रृजनामा महत्वपूर्ण योगदान : हाल बजार क्षेत्र भित्र ५०० जना भन्दा बढि थोक, खुद्रा, फलफूल, माछा तथा अन्य कृषि वस्तुको कारोबार गर्ने व्यवसायी, उनीहरुका सहयोगी तथा परिवारका सदस्यहरुले प्रत्यक्षरुपमा रोजगारी प्राप्त गरी रहेका छन् भने दैनिक रुपमा १०० देखि १५० जना साना कृषकहरुले आफूले उत्पादन गरेको कृषि वस्तुहरु दैनिक रुपमा बजारमा ल्याएर बिक्री गर्ने गरेका छन् । साथै ठूलो संख्यामा मध्यस्तकर्ताहरु, ढुवानीकर्ता र मजदुरहरु बजार क्षेत्र भित्र सामान ल्याउने तथा बजार क्षेत्रबाट बिक्रि वितरण कार्यमा संलग्न रहेका छन् ।
- आयात प्रतिस्थापन : बजार स्थापनाको शुरुका अवधिमा बजार क्षेत्र भित्र भित्रिने वस्तुहरुको आयातित वस्तुको हिस्सा ८० प्रतिशतको हाराहारीमा रहेकोमा हाल २८ प्रतिशत वस्तु आयातित र ७२ प्रतिशत स्वदेशी वस्तु आगमन हुने गरेको,
- कृषक ⇔ व्यवसायी ⇔ वजार ⇔ उपभोक्ता बिचको सम्बन्ध(Linkage) बिकास,
- अन्तरगतका बजारहरु बालाजु, चोभार र धार्केमा संरचनात्मक विकास र सुधार,
- वित्तिय श्रोतहरुको सदुपयोग तथा पुँजीगत सम्पत्तीमा लगानी : समितिले आफनो संचित आम्दानीबाट चोभार तथा नौबिसेमा रु.११ करोड मूल्य बराबरको क्रमशः २३ रोपनी तथा ४.५ रोपनी जग्गा नेपाल सरकारबाट खरिद गरिएको ।
- कृषि बजार सूचना सेवा मार्फत बजार मूल्य, परिमाण तथा बजार कृयाकलापहरुको नियमित संकलन, संप्रेषण र प्रवाहमा प्रभावकारी भूमिका,
- कृषक, कर्मचारी तथा व्यावसायीहरुको क्षमता विकास आदि ।

कालीमाटी बजारमा विभिन्न वर्षहरुमा भएको आगमनको श्रोतगत विवरण

आगमन परिमाण : के.जी.मा

आगमन श्रोत/साल	२०६७	२०६६	२०६५	२०६४	२०६३	जम्मा
बारा	६०९०००	१३५९	४०२०००	१२०५४४०	१८५३०६	२४०३१०५
भक्तपुर	६९६६८८७	५७६३	८५३८६३०	७५१७७८४	७१३३०१५	३०१६२०७९
चितवन	१२२७०१८०	१४०४५	१४६०६१६०	१६८४८३३०	१२६३६९७०	५६३७५६८५
धादिङ्ग	२७९३६३१०	३१२६३	३५००८४०१	४०२२१०६३	३६३६३८८९	१३९५६०९२६
धनुषा	५३५५०	४५	९७५००			१५१०९५
गोरखा	३५९२१००	६२२	११३६५००	२८५६३६०	२२५३४००	९८३८९८२

आगमन श्रोत/साल	२०६७	२०६६	२०६५	२०६४	२०६३	जम्मा
झापा	३७९५०००	११९४	७७४७००	२९६२४१०	१७८६७२०	९३२००२४
काठमाडौं	७१८१८६६	५८१०	१०२९७६९८	१२८५८३९३	१०६०४२४५	४०९४८०१२
काभ्रे	२६५३५३५५	२४६१९	३३००२४२०	२९२४१२२८	३२७४३४००	१२१५४७०२२
ललितपूर	२४३२७८५	१८८१	२४८८४६३	२७९३१६९	२६८३३३९	१०३९९६३७
मकवानपूर	१५२५९७००	१३६२२	१२५८१४२०	१६२५०६८०	१६९२११४०	६१०२६५६२
मोरङ्ग	४४९०००	३२२	७६८००	२०१४००	१६६५८०	८९४१०२
नुवाकोट	४६६४०५१	३७८२	४३७४४१०	४००६६५०	३१७९१८६	१६२२८०७९
नवलपरासी	१९६३२०	२२२	३०८२५०	३०१५००	३६०५१०	११६६८०२
पर्शा	५७८०६२५	५६२६	८२५४५००	७४०२७९०	५४७४६३०	२६९१८१७१
रौतहट	७४३२००	६२५	८२२१००	१४६१२५०	१४८७०७०	४५१४२४५
सर्लाही	१०६५४९००	८०७०	१०१०४२५०	११६३००९०	१०९८७३३८	४३३८४६४८
सुनसरी	६७३०००	३१६	२९३५५०	५९६१५०	८६२२३०	२४२५२४६
तनहुँ	३५००१००	१०९४	११९५७००	१३८६५००	८०५१४०	६८८८५३४
भारत	५२५९५६३०	४४३११	२५१९१५८०	२६७७६१९६	२५९७१९०२	१३०५७९६१९
तिब्यत	४४८७७५०	३२३९	२३४४५२५	४२२२७५०	१९६७८२३	१३०२६०८७
भुटान		२१०८				२१०८
अन्य	९६३२७७७	६५९१	५४८९३९२	१२७७१४२९	१०३५०४४५	३८२५०६३४
जम्मा	२०००१००८६	१७६५२६	१७७३८८९४९	२०३५११५६२	१८४९२४२७८	७६६०११४०१

कालीमाटी फलफुल तथा तरकारी बजारमा विभिन्न वर्षहरूमा कृषि वस्तुहरूको आगमन तथा औषत थोक मुल्य सम्बन्धी विवरण

वार्षिक औषत मुल्य प्रति के.जी./रु.मा

कृषि उपजहरुको नाम	२०६३		२०६४		२०६५		२०६६		२०६७	
	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य
गोलभेडा ठूलो	२२९६९९०	२२.६६	४८२७७७०	२२.६९	३१९७४७०	२५.०७	४६०५६००	३०.१९	४०२९०००	३२.३२
गोलभेडा सानो	२११२२३५१	१९.७२	२०४४३३०२	१९.०९	१८५५६७६०	२०.१५	१६१८७४००	२८.८५	२०१४५७००	३२.२५
आलू रातो	१९९५६३००	१४.११	२३८५७९७०	१७.४१	२३३४७७००	१३.०८	२३९३१७००	२६.०२	२९७८३८००	२०.१३
आलू सेतो	१०६४०२४०	११.५९	९७२८२४०	१४.६४	६२५०४२०	९.९८	११८३४०००	२०.७३	८४०९०००	१५.६५
प्याज सूकेको	१२७३२९७०	१८.७३	१२५५८९५०	२२.४०	११३७३६००	२२.६२	१५१३५२२०	२५.७७	१७४३५१५०	३४.७५
गाजर	१०३८२३२	२३.३६	१३७३७५०	२८.१८	१२०४२४५	२७.०४	९६३५०८	३६.९४	१३२१४५५	३७.३८
बन्दा	१५३९०५३५	८.५६	१३६३२३९८	११.१४	१२९७७८५०	१२.७२	११२२२४१०	१८.३६	९१६१५४५	१७.६९
काउली स्थानीय	१७४७५०७७	२२.१८	२०४०९३७५	२२.२८	१५३९५७५५	२३.५६	२५१९१२३०	२७.८४	२०६५०२९५	२९.४१
काउली तराई	३९६३८००	१४.३१	७८१२३७०	१२.६४	४२८६७००	१८.०७	३६८५०००	१७.६५	५६१४०००	१७.७७
मूला रातो	१९७११२	१५.३०	२३१७४६	१४.१३	२०२६४०	१७.६५	१२२०३२	२१.८८	१११७६०	२०.९६
मूला सेतो	५५००८५८	८.५०	४८०१८८९	१०.४२	४९२४१२२	१०.८१	४०६२५६२	१४.५८	४७९७४५०	१४.१२
भन्टा लाम्चो	२८२८२५१	१७.२६	२९८३८४३	१७.९१	४३८१७२०	१५.८५	२६६३८५०	२२.७१	२१३२२००	२४.०२
भन्टा डल्लो	५८९१००	१६.५१	७०३७२०	१८.५१	१६५११२	१६.३९	८६०००	२३.३८	४०००	२५.९१
बोडी	४२७३९३५	२५.४२	४६६११३०	२६.७०	४८११४४३	२७.०५	३२६३७३०	३५.६९	३२७८५४०	४१.१६
मटरकोशा	१६३०७९२	३९.२७	१७१५९६०	४०.८७	१४५७३२०	४५.१५	१४३९३४०	५८.९८	१७७५१००	४९.३९
घिउ सिमी	३७३६७१७	२०.४५	४३१४७७७	२१.८६	२७६५४३५	२३.९६	१९६७९००	३४.८९	३३३७६००	३६.८४
टाटे सिमी	१३५७८४१	२६.३३	१४०७५०१	२९.७८	५७८८००	३५.७८	४७६०८०	४१.५१	३८९०००	४६.९७
भटमास	८०९२९	२१.१२	११६६८७	२२.५१	१२४५३५	२७.४३	२७२००	४३	४१०००	३६.५४
तितो करेला	३७२७२४०	३०.४४	३४६४४००	३०.०१	३८३७२९०	२५.८०	२७१९०००	४०.२८	३६७८०३५	४२.२७
लौका	३७८६८२७	१५.०३	४७२७७४७	१७.८३	४५१४६९०	१७.१६	२९१२४००	२३.६३	२३७८०००	२३.४
परवर	२६६९५९८	३३.१५	२४५१३०२	३९.४४	१७०४२५०	४०.१७	२६२६०००	४०.८	३८५५०५०	३७.२५
चिचिण्डो	३८१८५५	१९.२६	६६९५५०	२१.८५	५१७६३२	१६.१८	१७००००	३१.२६	९८०००	३२.५३
घिरौला	१७८९६५८	२२.३२	१९०६०७०	२७.६७	१६४९३९०	२४.९८	११३२६००	३२.५८	१२८१६६०	३५.४१
झिगुनी	१६१९८०	१९.२३	३०३७८०	१९.७८	३०३००	१६.६०	३६०००	२४.४४	१००००	२६.७५
फर्सी पाकेको	१४२८२१०	९.७७	१३६६९४०	१०.७२	६५६६८०	११.७६	८४२०००	१६.४९	६३६०००	२१.६
फर्सी हरियो	१८०५२४८	११.७६	२४९५२४४	१२.२६	२८९५०७०	१३.४२	१८३१४७५	२०.०९	२६१८०२५	२२.१७

कृषि उपजहरुको नाम	२०६३		२०६४		२०६५		२०६६		२०६७	
	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य
सलगम	२९६४७	१७.८६	२५८५१	१६.९४	४२१८७	२१.१३	३५७२०	२४.१२	५८००५	२८.५८
भिण्डी	२३५४९८७	२८.४६	२३८७२१०	३६.२६	१८३११००	३२.७२	१६८७७००	४१.६४	१६४५६५०	४६.५१
सखरखण्डा	१२७८२०	१७.३०	२१०१५०	१६.५४	९७४००	२२.५६	८६०००	२७.१९	१४००००	३५.५२
बरेला	७९४१४०	१९.६०	६०८७००	१९.१०	३२८३५०	२२.२३	२४००००	२२.७८	२२१७००	३०.२८
पिडालू	३६७७१०	१७.६७	४५१०४०	१८.०९	२४४१००	१९.४५	१४४१५०	३१.१५	२५४११०	३२.८
स्कूस	१३७१७९०	१३.८४	१३०५३३०	१७.०५	९५२३००	१४.५१	५७५१००	१९.८५	९४५५००	२०.७४
रायो साग	६५४२०६	१६.५३	५२७९७१	१७.५६	७२०२८०	१८.४०	५७९२९५	२५.१२	७६६४५५	२७.७७
पालुङ्गो साग	४४७४७०	१८.४६	३१४१३५	१९.८०	६०२५१७	२१.२२	४९६५६०	२८.९१	६५५१७५	३३.७२
चमसूरको साग	२९४०१९	२०.९०	१९२६९८	२१.६७	३१३४४०	२२.८४	२६४२२५	२९.९२	३०९६०५	३९.९९
तोरीको साग	१९३७५३	१५.७९	१९२६०६	१७.०७	२४८२२५	१८.६८	२९९७६०	२६.४९	२६१३००	३१.४९
मेथीको साग	८२४०९	१९.४४	६७९७६	२०.४५	११७४१५	२३.०७	१२७७४५	३०.११	१६४६३०	३६.०२
प्याज हरियो	७०४९४१	२०.५३	७७२१७५	२५.०४	१०४१४१३	२६.४१	१०१५०१०	३३.५७	६९५५२५	४२.४९
बकूला	१२८०९०	२७.५५	१५८५४०	२८.२०	२५३००	३०.२८	२६५००	३९.१८	९७१००	३८.७६
तरुल	२२०६०९०	१२.५२	१५७७७५०	१३.४७	११६४२००	२०.४३	१५३९०००	२४.६७	१८६१०००	२२.६२
च्याउ	११७०४८	१४३.७१	१२१७१९	१५३.९०	११६८२५	१७५.४३	१३४०५५	२२२.१	१९७६०१	२८५.६
कूरीलो	१५१५९	११५.४५	१५५१९	१४०.३३	२१२१२	१५४.३८	४०९८५	१६४.१	४३५०५	१६१.८
न्यूरो	२०६३२०	२२.६०	१३६७१०	१८.८५	१३०७५०	३१.५८	१८६०००	२९.६५	११२०००	३७.८८
ब्रोकाउली	१७५८२६	३९.२२	१२००७८	३८.०९	१६२२७८	३५.८४	२१०९६५	५१.१४	१९६९५०	५८.३६
चूकन्दर	९६९०९	३६.६८	१७४५४५	४१.८९	६२५८५	४५.८२	३०४८८	५०.९३	३२०२७	५९.२३
सजिवन	३२२९०	५६.९३	६१७३२	६५.३५	५५५०	६०.६१	१८०००	६१.६८	११०००	४८.०४
कोइरालो	६२१००	२६.८१	५२३६०	२४.८१	३३३५०	३२.६२	३८०७५	३८.२५	७८०००	४१.६९
रातो बन्दा	५९०३	४०.२०	१७८६०	४५.९८	३११२५	४२.६१	१६७९०	५४.८३	१०९२७	४२.८२
जिरीको साग	८२९८६	२०.८३	८१७४६	२७.६४	८३०३१	२२.९४	६०८३५	३५.८५	७३३००	३१.०२
ग्याठ कोबी	१०६२८	२५.८२	१००३०	२९.५४	१८३२७	३७.७५	७१३०	४३.९६	८४३०	४०
सेलरी	११५१८	४६.४२	१४७०२	७३.३५	२०९१३	७३.४२	१८८४८	५९.६२	२२४३९	६४.०१
पार्सले	९१०८	७०.२४	८०६०	९६.७७	९५४७	९३.४१	६९७३	९४.१८	६९२५	१२२.५
सौफको साग	७८५३३	१९.२६	५६९४४	१८.३५	१०६९२०	२२.२८	१०४९७०	२९.४४	१३६६७५	३७.२१
पूदीना	६९९३	३७.७७	६५१९	३७.१६	६२६४	४४.१२	४१३०	५७.०३	५५५६	७२.३२

कृषि उपजहरुको नाम	२०६३		२०६४		२०६५		२०६६		२०६७	
	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य
गान्टे मूला	९००१९	१७.८३	१३७६७६	२०.०५	१७२५८५	२१.२७	१६४०२४	२४.४५	१२१५२५	३०.१२
स्याउ	६९८७२१	५७.१६	१०९०९००	६१.७१	७३९८४०	७३.६१	४९३६३५	९१.९५	११०२०७५	८४.४८
केरा *	४७०६०२	२५.९५	६२३५१०	२५.९४	३२२१९०	२९.१३	२६०४७५	३७.१	२८२०७०	४०.९७
कागती **	१५९१८९०	१८५.८५	१५९०८००	२०४.०४	१६५०४००	२१५.९०	१५२६०००	२८२.४	१७५३१००	२७५.१
अनार	२५३०७५	७३.५८	३४७३९९	१०१.७५	२७६४५	११३.०८	७१४६४	१४५.७	९२०२०	२४९.९
आंप	२२६०४५	५३.९३	३७२३९०	६६.८४	१५६२०२०	५५.९५	५०५५००	६४.१९	२०२४३४०	५७.०३
अंगुर	१००९१५	१०१.७४	१०४०१०	९७.०७	११४४५५	९४.६०	५४१००	१०७.८	१२०६९४	१२८.६
सून्तला	४८५८३५०	३८.४८	६२७०६६१	३४.५६	४६५५३२०	४६.९९	४७७७९८०	५१.६	१४५५५६५०	५८.७४
तरबूजा	१९२६७५	२८.०९	३३३०७५	२९.०४	३६३५०००	२७.९१	२२११८४०	३१.०७	३९६५३९०	३६.२३
मौसम	३९६५२०	४१.५३	४४५७४६	४२.८४	२७२९९५	४९.४०	२९४१८०	५७.०७	३५४९९०	६४.२६
जुनार	१५८००	६२.०९	२०४००	१५.४४	५०००		२३५००	३४.५९	२४४४०	५५.२
भूई कटहर ***	१६७३३७	४५.१८	१६५७८६	४७.४४	७८७१०	४७.२७	४८०३७	५३.५९	१२०४८५	६३.६६
कांक्रो	७१०३४६०	२१.३१	८६४१४००	१९.५५	६६९९०९०	२०.०६	२८०९१००	३०.१२	४६८६७६०	३०.१२
रुख कटहर	६६९८२०	२९.१७	८५८४९०	२६.९४	७८१६८०	२६.९८	९०५१००	३२.९	६२११५०	३६.५४
निबूवा	७८१८०	१९.६९	१०६००	२१.१२	१७५००	२३.५५	३०००	३२.६६	१६०००	२२.७४
चाक्सी	५२८००	१३.७२	८९००	१४.८८	४५००		४०००	३५.८४	५५००	४०
नासपाती	१४५६८८	५७.६५	२०७९६०	६४.१७	१०४५३५	५४.४३	४३२४५	६७	५८४७५	८५.४८
मेवा	४९४७७६	३०.८०	७४२३१०	२७.९७	५२९३३०	३२.६२	४४७५६०	३०.४५	४६८६६६	२८.८९
अम्बा	३१९५०	३१.६३	३११००	२७.३६	१९७५०	२५.४८	१००००	३९.९५	१८४५६०	२८.२१
लप्सी	१४८८३०	२४.२६	२६७६७०	२७.५२	४९०००	२७.९६	२६२००	३४.९८	७२०००	२७.९४
लीची	९११५	५२.६८	१४६२०		३१०६०	३२.६४	१२५००	५९.३८	६८५०	
खरबूजा	३४०४५	५७.३५	३१३२०	६७.७८	५००	७२.५०		५२.५	३००	
उखू ***	१२८१२०	३४.७१	१९६५६४	४४.०४	१३५२०५	५०.६१	२१२३५	५४.४३	२५२२५	४९.३२
किनू	३१२०२		६८३१५	३६.१९		४६.७५	१२८०	५७.५६	१४००	८९.९३
स्ट्रबेरी(भूईऐसेलु)	४४००		२५०				२००		१२	

कृषि उपजहरुको नाम	२०६३		२०६४		२०६५		२०६६		२०६७	
	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य	परिमाण	औषत मुल्य
अदुवा	२३७१८०३	२०.२०	२२७८८००	३१.१७	१५८२२९१	५३.०९	१८०७८७०	५९.७७	२४०४१५०	६२.२९
खुर्सानी सूकेको	१८३१९५	१२२.००	२६४२९०	९५.४०	३६१६२०	११२.१६	५८७००	१२१.६	८७२००	१३३.१
खुर्सानी हरियो	३९०१५४७	२७.१७	४२८१८०६	२६.५४	३५०५६८०	२९.२६	३६२५३७०	३३.५१	४००२६५०	४०.१४
भेडे खुसानी	७४९२८०	३९.५३	११५९१३०	३७.२९	३९१९९०	४४.०७	३३८७००	५६.२८	५५६०००	६२.६३
लसून सूकेको										
लसून हरियो	१६१११०२	२२.१९	१९३४५०	२९.७८	५१३९०५	२५.९९	३७६०५०	३६.८	३२०७३०	५३.२३
हरियो धनिया	२३५९६१	२७.९०	१८१३९१	३५.००	४०५३२५	३१.२५	३१०४४०	४१.४१	३३४५८५	६८.९४
लसून सूकेका चाइनिज	१३०१०७०	६९.६६	२७९६१५०	४५.५१	१७०५५७०	३५.०९	२२२६९००	९१.७५	१७९१०००	१६६.५
लसून सूकेको नेपाली	८४७०६१	६२.५४	११२६२३०	४१.५३	११८६७००	२५.९३	८०५६००	७३.५१	१९५५००	१३९.६
छ्यापी सूकेको	१४७०५०	३९.४३	९०७५०	५५.५०	११७५०	८१.७२	३५००	७६.५७	३१००	६६.२५
छ्यापी हरियो	७९३०	३६.६५	४५६०	५४.४८	६२५५	७१.४५	८४०	५०.९४	४५५५	६५.४९
माछा सूकेको										
माछा ताजा	२०३६७४०	१००.४०	१८०७०३०	१११.३५	२८३९१५०	१२०.४३	२६७९८१५	१४१.२	२९३७६४०	१४७
अन्य	३४१८९५५		३७०६८९७		२५९०२२६		२२७०१५४		५२१२३४	
मकै	३६००		४८००		२६२००					
इमली	१७०५३०	४२.२१	१४४५४०	३९.५३	११७२१०	४०.३५	२७०००	४३.३६	८८१००	६६.१७
तामा	१३८५३०	२९.३९	२१४९९०	३५.५१	१४६८५०	३८.४२	१०३०००	५३.३४	६४५००	६०.३२
तोफु	२४५५०	४०.३०	३४८७९	४१.२७	४३१३४	५५.६५	४९०६५	५६.३४	५३०१०	५४.२५
गुन्द्रुक		५५.६३	२९५०	५७.५०	२७५०	६४.१७				५२.५
जम्मा	**१८४९२४२७८**		**२०३५११५६२**		**१७७३८८९४९**		**१७६५२६४०५**		**२०००१००८६**	

नोट ***** मूल्य रु./प्रति दर्जन

****** ०५७ साल मूल्य रु./प्रति के.जी. र ०५८ देखि मूल्य रु./प्रति १०० गोटा

******* ०५६ साल मूल्य रु./प्रति के.जी. र ०५७ देखि मूल्य रु./प्रति गोटा

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना	:	कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार बिकास समिति, कालीमाटी, का.म.न.पा.-१३, काठमाडौं
फोन नम्बर	:	४२७१०८६
फ्याक्स नम्बर	:	४२७७४९०
वेब साईट	:	www.Kalimatimarket.com.np
ईमेल	:	info@kalimatimarket.com.np
कार्यालय प्रमुखको नाम	:	रुद्र बहादुर श्रेष्ठ, कार्यकारी निर्देशक
सम्पर्क फोन नम्बर	:	४२७९२२८
प्रवक्ता/सूचना अधिकारीको नाम	:	अर्जुन प्रसाद अर्याल, निर्देशक
तथा सम्पर्क फोन नम्बर	:	४२८८९०६
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम	:	विनय श्रेष्ठ, वरिष्ठ योजना अधिकृत
सम्पर्क फोन नम्बर	:	४२७१०८६
गुनासो सुन्ने अधिकारी नाम र	:	एक नारायण अर्याल, वरिष्ठ कानुन अधिकृत
सम्पर्क फोन नम्बर	:	४२७१०८६

झ) कपास विकास समिति

१. परिचय

पृष्ठभूमि

सुनियोजित ढंगले कपास खेतीको विकास तथा विस्तार गर्ने उद्देश्यले विकास समिति ऐन २०१३ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तत्कालिन नेपाल सरकारले कपास विकास समिति (गठन) "२०३७" आदेश जारी गरी २०३७ साल पौष १ गते स्थापना गरिएको हो। समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनका लागि नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई आवश्यकतानुसार कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली र आर्थिक कार्यविधि नियमावली (पहिलो संशोधन), २०६५ बनाई कार्यसंचालन गर्दै आएको छ। हाल सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ समेत नेपाल सरकारको स्वीकृती लिई समितिमा लागु गरी सोहीबमोजिम कार्यसंचालन गर्दै आएको छ। हालसम्म संरचनागत परिवर्तन केही भएको छैन्। बि.स. २०४४ देखि मन्त्रालय अर्न्तगत रही समितिले कपास खेतीको बिचारको बिस्तार गरी देशमा विद्यमान कपडा तथा धागो कारखानालाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ आपूर्ति गर्ने कार्यको लागि कपास खेती सम्बन्धि अध्ययन, अनुसन्धान, प्रसार र बजार व्यवस्थापनको कार्य गर्दै मुख्यतया कञ्चनपुर, कैलाली, बाँके, बर्दिया र दाङ्ग जिल्लाहरुमा विगतमा करीब ३५०० हेक्टर जग्गामा कपास खेती गरी ८०० मे.टन सम्म रेशा कपास उत्पादन गरी ९००० कृषक परिवार सहभागी गराई कार्यक्रम संचालन गरेको हो।

दृष्टिकोण

- मध्यपश्चिम क्षेत्रका तराईका जिल्लाहरुमा असिंचित तथा सिमान्त जग्गाको प्रर्याप्तता रहेकोले सो को सदुप्रयोग गर्ने।
- प्राविधिक दृष्टिकोणले उपयूक्त जलवायु र जग्गाको प्रचुर मात्रामा उपलब्ध भएको।
- समितिमा दक्ष प्राविधिक जनशक्ति भएको।
- कपास खेतीको लागि उचित पकेटहरुको पहिचान भैसकेकोले कृषकहरुबाट कपास खेती हुदै आएको
- हाल आएर बन्द भैसकेका कपडा उद्योगहरु पुनः संचालन हुने क्रममा रहेकोले कपास रेशाको आन्तरिक बजार अभाव नदेखिएको।

उद्देश्य

सुनियोजित रुपमा कपास खेतीको विकास र विस्तार गर्ने समितिको मूलभूत उद्देश्य रहेको छ। सो उद्देश्य प्राप्तीका लागि तपसिल अनुसारको कार्यनीति तर्जुमा गरिएको छ।

- सिमान्त जमिनमा कपास खेतीको प्रवर्धन गरी कृषकहरुको आयस्तर अभिबृद्धी गर्ने। कपास बालीको क्षेत्रफल तथा उत्पादन बृद्धि गर्ने।
- कपास उद्योगलाई भरपर्दो आपूर्ति व्यवस्था गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने।
- विशेष गरी साना कृषकहरुको आयस्तरमा बृद्धि, ग्रामीण रोजगारी र पकेट क्षेत्रमा थप रोजगारीको अवसर प्रदान गर्ने।
- नियमित रुपमा कपास तथा अन्य प्रतिस्पर्धात्मक बालीहरुको तुलनात्मक रुपमा विविध पक्षको अध्ययन गरी किसानहरुले पाउनु पर्ने न्यूनतम मूल्य निर्धारण गरी कपास रोप्नु अगावै कृषकहरुलाई जानकारी गराउने।
- विभिन्न संघ, संस्था तथा निकायहरुसँग केन्द्र देखि जिल्ला, क्षेत्र तथा गाउँ स्तर सम्म समन्वय राखी कार्यक्रम सञ्चालनमा प्रभावकारीता ल्याउने।

रणनीति

- कपासको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने सिलसिलामा बढी उत्पादन हुने उन्नत जातको बीउको चयन गर्न Adoptive type को अनुसन्धान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- प्रसार कार्यक्रमलाई सुदृढ गर्न विभिन्न तहमा गोष्ठी, भ्रमण तथा तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- कपास बाली संगै खेती गर्न सकिने उपयूक्त बालीको पहिचान गरी मिश्रित खेतीको विकास गर्न अनुसन्धान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- समितिलाई एउटा सक्षम निकायको रुपमा विकसित गर्न आवश्यक उपकरण, प्रशोधनशाला, अनुसन्धान केन्द्र, कृषि सेवा केन्द्र मार्फत सघन प्राविधिक सेवाका साथै आवश्यक उपकरणको व्यवस्था मिलाउने ।
- कृषकले उत्पादन गरेको बीउ सहितको कपास खरिद गरी प्रशोधन गरेपश्चात तयार भएको रेशा कपास, बीउ र By Product बिक्री गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- कपास खेतीको विकास र विस्तार गर्दै जाने ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी

- निर्दिष्ट क्षेत्रका कृषकहरुलाई आवश्यक प्राविधिक ज्ञान दिलाई आधुनिक तरीकाबाट कपास खेती गर्न लगाउने ।
- कृषक तथा प्राविधिकहरुलाई कपास खेती सम्बन्धि तालिम दिने व्यवस्था गर्ने ।
- कपासको उन्नत बीउबिजनको व्यवस्था गर्ने ।
- कपास बाली संरक्षण र सम्वर्धनको लागि विभिन्न पक्षमा अनुसन्धात्मक कार्यहरु गर्ने ।
- कपासबाट बीउ छुट्याउने र गाँठ बनाउने व्यवस्था गर्ने ।
- गुणस्तरको आधारमा बीउ सहितको कपासको अग्रीम मूल्य निर्धारण गरी खरिद गर्ने र बीउ छुट्याई (जिनिङ्ग गरी) कपासको बिक्रीको व्यवस्था गर्ने ।
- कपास खेती, फसल चक्र खेती खाली राख्ने र बीउ छुट्याउने समयको निर्धारण गर्ने ।
- कपासको भाउ मन्दी भएको बेलामा उत्पादन खर्च स्थिर राख्नु र कृषि सामग्री खरीद गर्न कृषकहरुलाई आर्थिक सहायताको व्यवस्था गर्ने ।
- समितिको कार्य प्रगतिको वार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकारमा पेश गर्ने ।
- कपास खेतीको विकासको निमित्त आवश्यक पर्ने अन्य कार्यहरु गर्ने ।

तोकिएको कार्यक्षेत्र

क) बाँके :	बाँके प्रसार क्षेत्र, खजुरा, नेपालगञ्ज
ख) बर्दिया:	१) जमुनी प्रसार क्षेत्र, जमुनी २) ताराताल प्रसार क्षेत्र, ताराताल
ग) दाङ्ग :	१) लमही प्रसार क्षेत्र, देउखुरी
	२) तुल्सीपुर प्रसार क्षेत्र, दाङ्ग

२. संगठनात्मक स्वरूप

विकास समिति ऐन २०१३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तत्कालिन श्री ५ को सरकारबाट कपास विकास समिति (गठन) आदेश २०३७ जारी गरिएको थियो । सो गठन आदेशमा पटक पटक भएको संशोधन अनुसार पछिल्लो समितिको कार्यसंचालनको लागि देहाय बमोजिमको संचालक समिति गठन गरिएको छ ।

क) नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति - अध्यक्ष
ख) अर्थ मन्त्रालयको प्रतिनिधि - सदस्य
ग) कृषि विकास मन्त्रालय प्रतिनिधि - सदस्य
घ) कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको विषय विशेषज्ञ - सदस्य
ङ) कार्यकारी प्रमुख, कपास विकास समिति - सदस्य सचिव

मूल समितिलाई आवश्यक राय सल्लाह प्रदान गर्न उपसमितिहरु गठन गर्न सकिने व्यवस्थाका साथै समितिका लागि कर्मचारी नियुक्ति र बढुवा गर्दा उम्मेदवारको उपयुक्तताको परीक्षण गरी समितिलाई आवश्यक सिफारिश गर्न पदपूर्ति समितिको समेत व्यवस्था गरिएको छ ।

संस्थाको उद्देश्य परिपूर्ति गर्न निम्नानुसारको दरवन्दी विवरण स्विकृत भै कार्यसंचालन भइरहको छ ।

सि.नं.	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	स्विकृत दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	कार्यकारी प्रमुख	अधिकृत प्रथम		समूहकृत	१	१	छैन
२	कृषि अधिकृत	अधिकृत द्वितिय	प्राविधिक	कृषि	१	१	छैन
३	कृषि अधृकत	अधिकृत तृतीय	प्राविधिक	कृषि	३	३	छैन
४	लेखा अधिकृत	अधिकृत तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	छैन
५	प्रशासन अधिकृत	अधिकृत तृतीय	प्रशासन	प्रशासन	१	१	छैन
६	हेड जिनिङ्ग अपरेटर	सहायक प्रथम	प्राविधिक	मेकानिकल	१	१	छैन
७	मेकानिक्स	सहायक प्रथम	प्राविधिक	मेकानिकल	१	१	छैन
८	वरिष्ठ प्रशासन सहायक	सहायक प्रथम	प्रशासन	प्रशासन	१	१	छैन
९	वरिष्ठ लेखा सहायक	सहायक प्रथम	प्रशासन	लेखा	१	१	छैन
१०	ना.प्रा.स.	सहायक द्वितीय	प्राविधिक	कृषि	३	३	छैन
११	ह.स.चा.	श्रेणी विहीन	प्राविधिक	मेकानिकल	१	१	छैन
१२	कार्यालय सहयोगी	निम्नस्तर	प्रशासन	प्रशासन	४	४	छैन

संगठनात्मक चार्ट

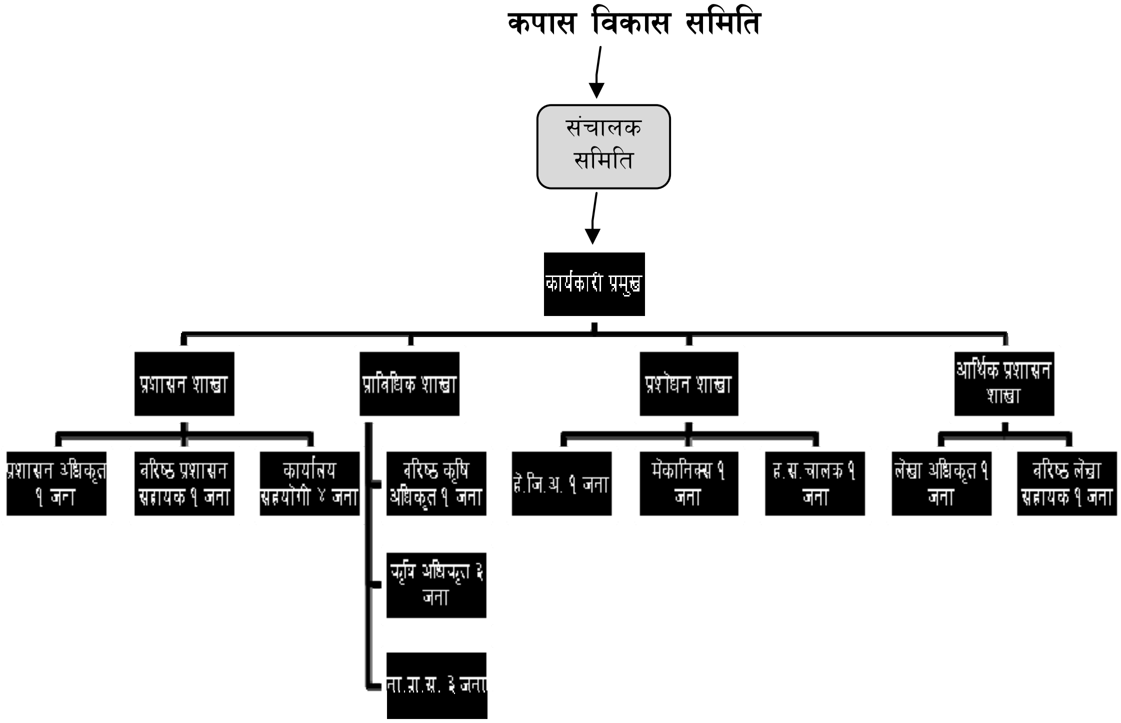

३.संचालक समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र सं	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	पदावधि	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१	अध्यक्ष (मनोनित)	श्री प्रमोद कुमार जलान	२०६८।७८	बढीमा २ वर्ष	नेपालगंज न.पा. १६, सुर्खेत रोड	९८०२५२११७४	नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति, मं.प.को निर्णयानुसार मनोनित
२	सदस्य (मनोनित)	श्री बिनोद उपाध्याय	२०६७।९।२६	अर्को व्यवस्था नहुन्जेल	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बाँके	९८४९०५७९२०	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय, मन्त्रिस्तर निर्णयानुसार मनोनित
३	सदस्य (मनोनित)	श्री लेखनाथ आर्चाय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशक	२०६५।९।२१	अर्को व्यवस्था नहुन्जेल	क्षेत्रीय कृ.नि. सुर्खेत	९८४१११३५७०	प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रिस्तर निर्णयानुसार मनोनित
४	सदस्य (मनोनित)	श्री सोतीलाल यादव	२९६९।१।२०	बढीमा २ वर्ष	जमुनी, मध्यपुरा		कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको

क्र सं	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीको नाम	नियुक्ती मिति	पदावधि	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
					गा.वि.स. १ सप्तरी		विषय विशेषज्ञ, विभागीय मन्त्रिस्तर निर्णयानुसार मनोनित
५	सदस्य सचिव	श्री वीर वहादुर सिंह, नि.कार्यकारी प्रमुख, समितिको जेष्ठ अधिकृत कर्मचारी	२०६१।५।३१	अर्को व्यवस्था नहुन्जेल	कपास विकास समिति	९७४८००५७७४	विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयानुसार नियुक्त

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

विगत ७ वर्ष देखि नेपाल सरकारले दिएको अनुदानबाट कार्यक्रम संचालन हुँदै आएको छ। समितिले हाल सम्म अन्य कुनै पनि संघ संस्थालाई तिर्नु पर्ने दायित्व सृजना गरेको छैन। *बजेट रु. हजारमा :*

आ.ब.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कार्यक्रमको प्रगति प्रतिशत	कैफियत
२०६४/६५	४५२७	५८२९	-	१०३५६	७३.६२	
२०६५/६६	४६२१	५५३५	-	१०१५६	१००.००	
२०६६/६७	२९६२	१५०००	-	१७९६२	९७.२१	
२०६७/६८	६०००	९८००	-	१५८००	१००.००	
२०६८/६९	९५१६	१३८५०	-	२३३६६	९१.४७	

समितिले आ.व. २०६६/६७ मा रु.२,८८,८०७।१५ र आ.व. २०६७/६८ मा रु.३१,९९,३४९।२९ नाफा आर्जन गर्न सफल भएको छ।

लेखापरीक्षण

आ.व. २०६७/६८ सम्मको समितिको आर्थिक कारोवारको गठन आदेशमा उल्लेख भए अनुसारको अन्तिम लेखापरीक्षण भैसकेको छ। बेरुजुको स्थिति :(रु. हजारमा)

सि.नं.	आ.ब.	कूल बेरूजू रकम	फछ्यौट रकम	प्रगति प्रतिशत
१	२०६४/०६५	१०,८०,६३	५,९९,२२	५५.४५
२	२०६५/०६६	४,८१,४१	२,६१,४१	५४.३०
३	२०६६/०६७	२,२०,८९	८४,७९	३८.३९
४	२०६७/०६८	१,२४	५९	४७.४९
५	२०६८/०६९	१,०६,१०	-	-

विगत द्वन्द्व कालमा सरकारी कार्यालयहरुको श्रेस्ता एवं संरचना नष्ट भई श्रेस्ता पेश हुन नसकेको रकमको सुरु देखि आ.व. २०५९।६० सम्मको बेरुजु फछ्यौट गर्ने सम्बन्धमा रु.१,९८,०४,४७६।५२ मिन्हा गराउनका

लागि मन्त्रिपरिषदमा प्रस्ताव पेश भई छलफल गरिदा मन्त्रिपरिषद आर्थिक तथा पूर्वाधार समितिमा छलफल गरि समितिको निर्णय अनुसार गर्ने भनि मिति २०६८।०८।२० मा निर्णय भै आएकोले सो सम्बन्धि कारवाही मन्त्रालयमा भैरहेको छ । आ.ब.२०६८/६९ को कूल फछ्र्यौट गर्न बाँकी बेरुजु मध्ये रु. ६२,२१,३९८।५३ नियमित गराई फछ्र्यौट गराउनको लागि मन्त्रालयमा कारवाही अगाडि बढाई सकिएको छ ।

५. अन्तर्गतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

क्र. सं	निकाय/ कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरीने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नं.	फ्याक्स नं.	वेब साईट तथा ईमेल
१	कपास प्रसार क्षेत्र तुल्सीपुर दाङ्ग	कृषकहरुलाई प्राविधिक सेवा पुर्‍याउने, कृषि सामग्री र उपकरण तथा बीऊ बिजन उपलब्ध गराई सो को अभिलेख राख्ने ।	तुल्सीपुर, दाङ्ग	श्री बिजय कुमार जोशी	९७४८०१०५२२		
२	कपास प्रसार क्षेत्र लमही	कृषकहरुलाई प्राविधिक सेवा पुर्‍याउने, कृषि सामग्री र उपकरण तथा बीऊ बिजन उपलब्ध गराई सो को अभिलेख राख्ने ।	लमही, दाङ्ग	श्री ओम प्रकाश गौतम	९८४७८२०३२२		
३	कपास प्रसार क्षेत्र बाँके	कृषकहरुलाई प्राविधिक सेवा पुर्‍याउने , कृषि सामग्री र उपकरण तथा बीऊ बिजन उपलब्ध गराई सो को अभिलेख राख्ने ।	खजुरा, बाँके	श्री जयराम यादव	९७४८००५७७२		

६. हाल प्रदान गरिएको सेवाहरू

विगतमा कपास खेतीमा संलग्न कृषकहरुलाई उपलब्ध गराउँदै आइरहेको सेवा, सुबिधा र सहुलियतहरुमा प्रतिस्पर्धी बालीहरुको उच्च मूल्य बृद्धि, उत्पादन लागतलाई दृष्टिगत गरी देहायका सेवा, सुविधा र सहुलियतहरु प्रदान गरीदै आएको छ ।

- कपास रोप्नु अगावै विगतमा जस्तै प्रतिस्पर्धी बालीहरुको बजार भाउ र उत्पादन लागतलाई दृष्टिगत गरी कपासको भाउ पूर्व निर्धारण गरी बजार सुनिश्चित ग्यारेन्टी दिने गरेको ।
- कृषकहरुको घर दैलोमा गई प्राविधिक सेवा पुर्‍याई कृषकहरुलाई पायक पर्ने ठाउँमा खरिद केन्द्र राखी पूर्व निर्धारित मूल्यमा बीऊ सहितको कपास खरिद गरी समयमै भुक्तानी दिने गरिएको ।
- शुद्ध, प्रशोधित र ग्रेडिङ्ग गरेको कपासको उन्नत जातको बीऊको परल मूल्यमा ५०% अनुदानमा कृषकहरुलाई उधारो र निर्व्याजीको रुपमा उपलब्ध गराउने गरेको ।
- बाली संरक्षणमा प्रयोग हुने विषादीहरु (Recommended Insecticide & dose) उधारो, निर्व्याजी र परल मूल्यको ५० प्रतिशत, IPM सामाग्रीको परल मूल्यमा ५० प्रतिशत र स्प्रेयरमा समूहगत (एक पटक) का लागि पनि ५० प्रतिशत सम्म अनुदान उपलब्ध गराउने गरेको ।

- किटनाशक बिषादीको परल मोलमा ५०% अनुदानमा कृषकहरुलाई उधारो र निर्व्याजीको रुपमा उपलब्ध गराउने गरेको ।
- आवश्यक पर्ने रासायनिक मलखादका सम्बन्धमा अनुदान दिने गरेको ।
- अन्य उत्पादन ऋण व्यवस्थाको समन्वय गरी अन्य वित्तिय संघ संस्थाबाट उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने गरेको ।
- गाउँ गाउँमा कपास खरीद केन्द्र, उप-केन्द्र सम्म ल्याउँदा प्रति किलोमिटर/प्रतिक्वीन्टल रु.३।– र रु.६।- (विकट पकेटलाई मात्र) ढुवानी भाडा दिने ।
- राष्ट्रिय औद्योगिक बाली विकास कार्यक्रम जिल्लास्थित कृषि शाखाहरुका केन्द्र उपकेन्द्रसंग समन्वय गरी सघन प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने गरेको ।
- समय समयमा IPM पाठशाला, कृषक तालिम, भ्रमण, प्रदर्शनी संचालन तथा उत्कृष्ट नतीजा ल्याउनेलाई पुरस्कार दिने व्यवस्था गर्ने ।

क्रसं	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने /नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रकृयाहरू	कैफियत
१	प्राविधिक सेवा पुऱ्याई कृषि उपकरण र बीऊ बिजनमा तथा कृषि सामग्रीमा अनुदान दिने गरेको ।	सिमान्त कृषकहरु	प्राविधिक सेवामा शुल्क नलाग्ने ।	कपास बालीमा रोग कीरा नियन्त्रण बारे जानकारी गराउन प्राविधिक प्राविधिकहरु कृषकसंग प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहने गरेको ।	माथी बुदाँगत रुपमा उल्लेख गरिएको छ ।

७. संस्था स्थापना भए पछि हालसम्म हाँसिल भएका मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरू

- कृषकहरुमा कपास खेती सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान उपलब्ध हुन सकेको ।
- साना तथा सिमान्त स्तरका कृषक परिवारहरुबाट यस बालीको खेती ज्यादा जसो हुने गरेबाट कपास खेती गरीने क्षेत्रहरुको कृषक परिवारहरुको आर्थिक स्थिति सुधार भै सहयोग पुगी गरीबी निवारणमा टेवा पुगेको ।
- कपास खेती ज्यादा मेहनतीलो बाली भएको हुँदा खेतीको क्रममा र प्रशोधन गर्दा रोजगारीको सम्भावनामा वृद्धि भएको ।
- देशभित्र स्थापित धागो तथा कपडा कारखानाहरुलाई कच्चा पदार्थ उपलब्ध गराउन सहयोग पुगी विदेशी मुद्राको संचितीमा सहयोग पुगेको ।
- समिति स्थापनाकाल देखिको उद्देश्य अनुरुप रेशा कपास हेटौडा कपडा, बुटवल धागो, ज्योति स्पीनिङ्ग उद्योगलाई विक्री गर्दै आएको ।
- कपास खेती कार्यको लागि तत्कालिन श्री ५ को सरकारबाट कुम्भर, बर्दियाको कमसल खालका जंगल क्षेत्र प्राप्त भई सो ठाउँमा आधुनिक तरीकाबाट कपास खेती कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहयोग पुगेको ।
- कपास प्रशोधन सम्बन्धी विभिन्न किसिमका उपकरणहरुको व्यवस्था भई ६,००० मे.टन सम्म बीउ सहितको कपास प्रशोधन गरी गुणस्तरयुक्त कपास उत्पादन हुन सक्ने स्थितिको सृजना भएको ।

- ज्यादै कम वर्षा हुने सुख्खाग्रस्त क्षेत्रहरु तथा एकदमै कमसल खालको (अन्य बालीको खेती हुन नसक्ने) माटोमा समेत कपास खेती गर्न सम्भव हुने हुँदा कृषकहरु यस बाली प्रति अकर्षित हुने अवस्था सृजना भएको ।
- समितिबाट यस बालीको खेतीको विकास र विस्तार शुरु गरे पश्चात यसको खेती आर्थिक रुपले ज्यादै आकर्षित हुँदै गएको हुँदा नीजिस्तरबाट समेत यसको खेती गराउने तर्फ रुचि देखाई खेती कार्यक्रम सञ्चालन गर्न शुरु भैसकेको ।
- यसरी विभिन्न किसिमका उपलब्धीहरु बाहेक कृषकहरुलाई आफ्नो घर खर्चको लागि आवश्यक पर्ने कपास रेशाको उपलब्ध हुने स्थिति पैदा भएको छ । साथै कपासको बीउ, पीना ख्वाएमा विशेष गरी दुधालु तथा ब्याउने घरेलु जनावरहरुलाई अति नै पौष्टिक हुने हुँदा दूध उत्पादनमा समेत सहयोग पुग्ने भएको ।
- कपास खेती ज्यादै नै मेहेनतीलो बाली भएको हुँदा यसमा लाग्ने किरा नियन्त्रणमा कृषकहरुलाई विशेष किसिमको तालिम दिई किरा नियन्त्रण गर्नु पर्ने हुँदा तालिम प्राप्त कृषकहरुबाट सिकेका प्रविधि अन्य बालीको खेती गर्दा प्रयोग गर्न सकिने स्थिति भई सफलता साथ अन्य बालीको खेती गर्न टेवा पुगी सहयोग भैरहेको छ ।
- समितिले आ.व. २०६६/६७ मा रु.२,८८,८०७।१५ र आ.व. २०६७/६८ मा रु.३१,९९,३४९।२९ गरी जम्मा रु.३४,८८,१५६।४४ नाफा गर्न सफल भएको छ ।
- समितिको स्थापना काल देखि म्याद नाघेको बिषादी ५६२ लिटर बिर्षजन गरेको ।
- बाँकेका सिमान्त कृषकहरुले प्रति हेक्टर रु.७५,९८९।३३ र दाङ्गका कृषकहरुले प्रति हेक्टर रु.८४,२४५।१५ मुनाफा गर्न सफल भएका ।

विगत ५ बर्षको कपास उत्पादन विवरण

सि.नं.	आ.ब.	लक्ष्य (हे.)	प्रगति (हे.)	कृषक संख्या	बीउ सहितको कपास उत्पादन (मे.टन)
१	२०६३/०६४	१००	१००	३५५	४४.२
२	२०६४/०६५	१००	१००	४५३	६८.५
३	२०६५/०६६	१००	१००	४२२	५९.५
४	२०६६/०६७	१००	१४८	६९६	१०९.२
५	२०६७/०६८	१००	१४२	५९२	११६.९

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना : भेरी अंचल, बाँके जिल्ला, वागेश्वरी गा.वि.स.- २ खजुरा
फोन नम्बर : ०८१-५६००८२, ५६००२१
फ्याक्स नम्बर : ०८१-५६००८२
वेब साईट :
ईमेल : cotton_dev@yahoo.com
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम : विजय कुमार जोशी
सम्पर्क फोन नम्बर : ९७४८०१०५२२
प्रवक्ता/सूचना अधिकारीको नाम : विजय कुमार जोशी, vijayaji_23@yahoo.com
सम्पर्क फोन नम्बर : ९७४८०१०५२२
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम : कार्यालय प्रमुख श्री वीर बहादुर सिंह
सम्पर्क फोन नम्बर : ०८१-५६००८२,५६००२१

ञ) पशु आहारा उत्पादन विकास समिति

१. परिचय

पृष्ठभूमि

तत्कालीन सरकार र विश्व खाद्य तथा कृषि संगठनको संयुक्त लगानीमा कार्कस यूटिलाईजेसन प्रोजेक्ट तथा क्याटल फिट प्लाण्टको नामबाट आ.व. २०२२/०२३ मा स्थापना भै आ.व. २०२७/०२८ बाट पशुपंक्षीको दाना र दानामा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ हाडको धुलो (वोनमिल) र मासुको धुलो (मिटमिल) उत्पादन कार्य शुरु गरी उल्लेखित कार्कस यूटिलाईजेसन तथा क्याटल फिट प्लाण्टलाई विकास समिति ऐन, २०१३ अर्न्तगत २०४१ सालमा समिति ऐन, पशु आहारा उत्पादन विकास समितिमा परिणत भई हाल यो समिति सञ्चालनमा रहेको छ। विकास समिति ऐन, २०१३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०५३ र आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०५० नै यो समिति संचालनको आधार रहेका छन् ।

दृष्टिकोण

समिति अवस्थित सम्पूर्ण संरचना जिर्ण अवस्थामा रहेकोले यसको संरक्षण सम्बर्द्धनको लागि विशेष लगानी गर्नुपर्ने ।

उद्देश्य

- आहारा उत्पादन गर्न चाहिने कच्चा पदार्थ आन्तरिक बजारबाट उपलब्ध गर्ने संचय गर्ने, समिश्रण गर्ने ।
- उत्पादित आहारा बेचविखन गर्ने र बिक्रि बढाउन बिक्रि भण्डार खोल्न, कमिशन एजेण्टको व्यवस्था गर्ने ।
- आहारा उत्पादन गर्न आवश्यक उपकरण तथा प्रयोगशालाको व्यवस्था गर्ने ।
- आहारा उद्योगको प्रबर्धन सहायक हुने किसिमका पुस्तकहरु प्रकाशन, गोष्ठि, सम्मेलन र अध्ययन भ्रमणको आयोजना गर्ने ।
- आहारा उत्पादन सम्बन्धमा आवश्यक अनुसन्धान तथा अध्ययन गर्ने गराउने ।
- निजी क्षेत्रमा स्थापित पशु आहारा उद्योगलाई प्राविधिक सल्लाह उपलब्ध गराउने ।
- आवश्यकता अनुसार उपसमितिहरु गठन गर्ने ।
- आहारा उत्पादन सम्बन्धि अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

रणनीति

समितिमा सम्पूर्ण पूर्वाधारहरु जिर्ण एवं कमजोर अवस्थामा पुगेको हुँदा यस सम्पूर्ण रुपमा पुनः संरचना गर्न अत्यावश्यक भएको ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

हाल समितिबाट उत्पादित गाई भैसीको दाना र माग अनुसार उत्पादन हुने यूरिया मोलासेस मिनिरल ब्लक खास गरी मध्य क्षेत्रमा काठमाडौं उपत्यका काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाका क्षेत्रहरु पूर्वाञ्चलमा सुनसरी, हेटौंडाका आसपास क्षेत्रहरु, रौतहट र पश्चिमाञ्चलको लुम्ले सम्मका क्षेत्रहरुमा आहारा आपूर्ति व्यवस्था हुने गरेको ।

२. **संगठनात्मक स्वरूप**

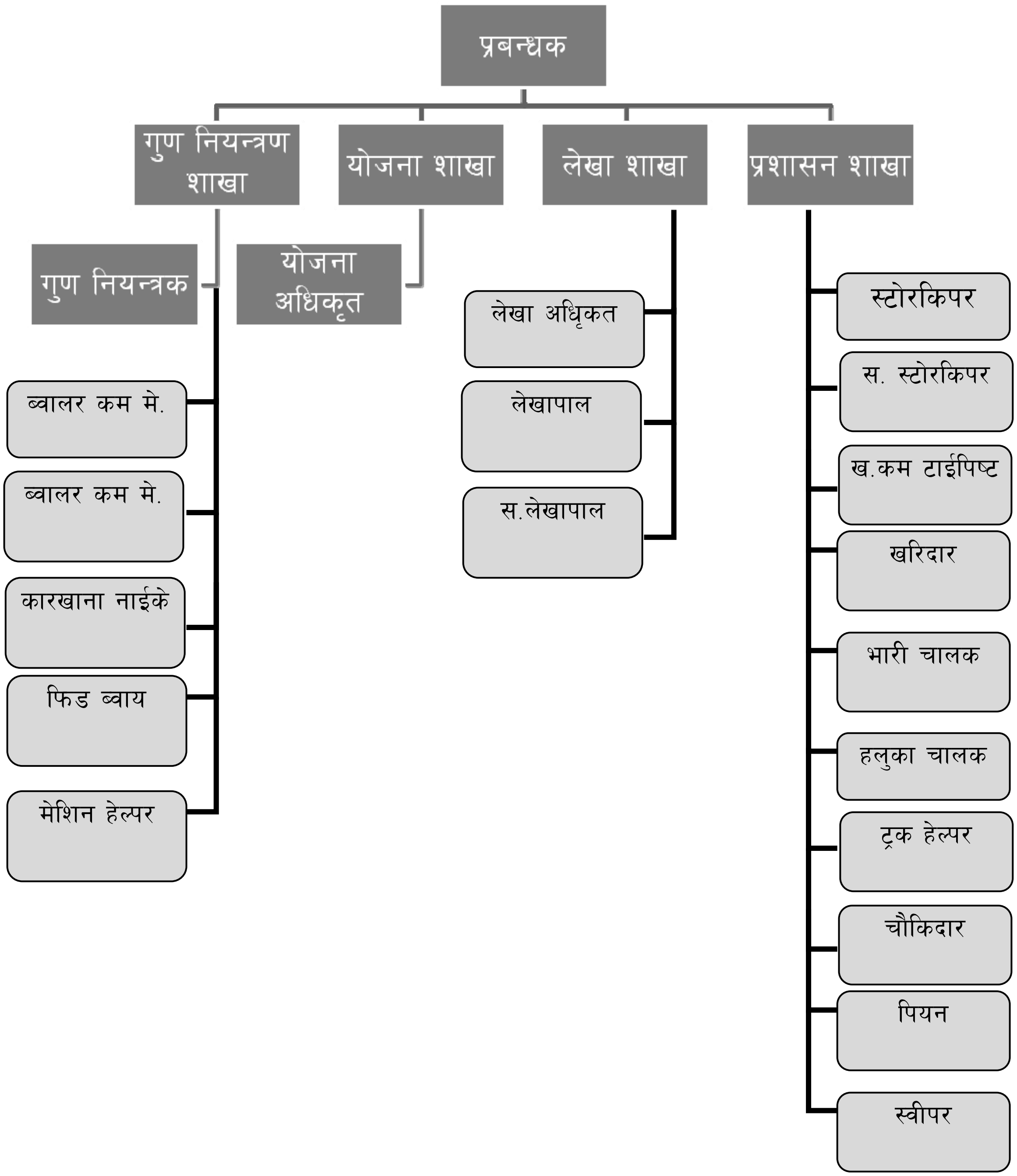

समितिको उद्देश्य प्राप्तिका लागि निम्नानुसारको दरवन्दी विवरण स्विकृत भई कार्य सम्पादन भैरहेको छ ।

सिं.नं.	पद	तह	संख्या	बिषय/समूह
१	प्रबन्धक	९	१	प्राविधिक
२	गुण नियन्त्रक	७	१	प्राविधिक
३	योजना अधिकृत	७	१	प्राविधिक
४	लेखा अधिकृत	६	१	प्रशासन
५	लेखापाल	५	१	प्रशासन
६	स्टोरकिपर	५	१	प्रशासन
७	सहायक लेखापाल	४	१	प्रशासन
८	खरिदार कम टाईपिष्ट	४	१	प्रशासन
९	सहायक स्टोरकिपर	४	१	प्रशासन
१०	खरिदार	४	१	प्रशासन
११	भारी सवारी चालक	४	२	प्राविधिक
१२	नाईके	३	२	प्राविधिक
१३	हलुका सवारी चालक	३	१	प्राविधिक
१४	फिड ब्वाई	२	७	प्राविधिक
१५	मेसिन हेल्पर	२	१	प्राविधिक
१६	पियन	१	३	प्रशासन
१७	चौकिदार	१	५	प्रशासन
१८	स्वीपर	१	१	प्रशासन

३.संचालक समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरू

यस समितिका हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नामावली यस प्रकार रहको छ ।

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नं.	कैफियत
१.	अध्यक्ष (मनोनित)	डा. नरबहादुर रजवार, महानिर्देशक	२०६९।२।१२ (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	पशु सेवा विभाग	५५२२०५६	नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति
२.	सदस्य, (मनोनित)	श्री उदयचन्द्र ठाकुर, कार्यक्रम निर्देशक	२०६६।९।२७ (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	पशु उत्पादन निर्देशनालय, पशु सेवा विभाग	५५२२०३१	कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको सम्वन्धित विषय विशेषज्ञ, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णय
३.	सदस्य, पदेन	श्री लक्ष्मी प्र.यादव	२०६६।११।२६	अर्थ मन्त्रालय	४२११८०४	अर्थ मन्त्रालय, मन्त्रीस्तर मनोनयन
४.	सदस्य (मनोनित)	श्री प्रल्हाद प्रसाद पुडासैनी	२०६८/०१/२३ (अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि)	कृषि विकास मन्त्रालय	९८४१४०५४७५	प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णय

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाला पदाधिकारीहरूको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नं.	कैफियत
५.	सदस्य सचिव	रिक्त (समितिका योजना अधिकृत बेद वहादुर के.सी. (क्षेत्रीय कार्यालय, काठमाडौं) लाई निमित्त भई कामकाज गर्न तोकिएको)	०६४।२।४ (पदावधि नतोकिएको)	पशु आ.उ.वि.स.	०५७५२०३८५	मन्त्रिपरिषद्बाट नियुक्त

४.बजेट रकम र श्रोतहरू

आ.व.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/०६५	१७६२४०५५.८३	१५00000.00		१९१२४०५५.८३	
२०६५/०६६	१७२१३३५१.२२	६000000.00		२३२१३३५१.२२	
२०६६/०६७	२५४८५३२०.४७	५000000.00		३०४८५३२०.४७	
२०६७/०६८	२४८४६७४०.२८	५000000.00		२९८४६७४०.२८	
२०६८/०६९	३७१९1000.00	६६६1000.00		४३८५२५00.00	प्रस्तावित

५. अर्न्तगत निकायः–काठमाडौंमा मात्र पशु आहारा उत्पादन विकास समिति क्षेत्रीय कार्यालय रहेको

क्र. सं.	निकाय/ कार्यालय	मुख्य कार्यहरू/प्रदान गरीने सेवाहरू	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	फोन नं.	फ्याक्स नं.
१.	क्षेत्रीय कार्यालय	दाना बिक्री प्रबर्द्धन	काठमाडौं	श्री बिश्ववीर श्रेष्ठ	४२६११७१	

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र. स.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रक्रियाहरू	कैफियत
१.	गाई भैसीको दाना उत्पादन	सरकारी फार्महरु र निजी क्षेत्रका किसानहरु	लाग्ने	समिति र तोकिएका अधिकृत विक्रेताहरुबाट सेवा प्राप्त	
२.	कुखुराको दाना उत्पादन		लाग्ने		
३.	बंगुरको दाना उत्पादन		लाग्ने		
४.	यूरिया मोलासेस मिनरल ब्लक उत्पादन		लाग्ने		

७. संस्था स्थापना भएपछि हाल सम्म हाँसिल भएका मूख्य मूख्य उपलब्धिहरू

हाडको धुलो (वोनमिल) उत्पादन, मिटमिल उत्पादन, विभिन्न पशुपंक्षीको दाना उत्पादन र यूरिया मोलासेस मिनरल ब्लक उत्पादन हुँदै आएकोमा आ.व. ०६७/०६८ देखि जीर्ण मेसिनरीको कारण हाडको धुलो उत्पादन कार्य बन्द रहेको छ। यस समितिबाट विगतका ५ आर्थिक बर्षमा उत्पादित पशुपंक्षीको दाना तथा बोनमिलको विवरण निम्नानुसार रहेको छ। उत्पादन : के.जी.मा

सि. नं.	दानाको प्रकार	आ.ब.				
		०६३/६४	०६४/६५	०६५/६६	०६६/६७	०६७/६८
१	गाईभैंसीको दाना	६९२१५०	९७७७८०	८४८६६५	११४३९९०	१०५३९३०
२	बंगुरको दाना	१४५००	२५३००	३५१७०	१९७००	३६७५०

सि. नं.	दानाको प्रकार	आ.ब.				
		०६३/६४	०६४/६५	०६५/६६	०६६/६७	०६७/६८
३	भेडाबाखाको दाना	२४१००	–	–	–	–
४	भेडाबाखाको दाना	८८८०	१२२४०	७२५५	५४७०	१०२०
५	१ नं.कुखुराको दाना	११६४५	७०७५	४५००	१०२०	–
६	२ नं. कुखुराको दाना	३६८३०	३६७७०	३१८६०	२८१९६	८२८५
७	३ नं. कुखुराको दाना	९०००	३५००	५५५०	४०००	४०००
८	२५ प्रतिशत माछाको दाना	८०००	३०००	५०००	–	–
९	३० प्रतिशत माछाको दाना	६५००	–	–	–	–
१०	३ नं. माछाको दाना	२५०	–	–	–	–
११	यूरिया मोलासेस ब्लक	–	–	४०१००	–	७१०२
	जम्मा	**८११८५५**	**१०६५६६५**	**९७८१००**	**१२०२३७६**	**१११११०८७**
१२	बोनमिल	९२०३०	१३१६००	७८८६०	२४९३५	–

साथै उपरोक्त परिमाणका दाना विक्रीबाट आम्दानी भएको मूल्यको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

मूल्य रु.मा

सि. नं.	दानाको प्रकार	आ.ब.				
		०६३/६४	०६४/६५	०६५/६६	०६६/६७	०६७/६८
१	दाना	१०९५८०००	१५६०३९९७	१९१४६००१	२३६०७२९९	२३७९४४६८
२	बोनमिल	१६५६५४०	२०१३०३०	१४०४३९०	९४५४१४	१२८२५०

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना : पशु आहारा उत्पादन विकास समिति, न्यूरेनी, विजय मार्ग, हेटौंडा-१०, मकवानपुर
फोन नं. : ०५७५२०३८५
फ्याक्स नम्बर : ०५७५२००७०, ०५७५२०३८५
बेब साइट :
इमेल :
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम : श्री नन्दकिशोर प्रसाद
सम्पर्क फोन नं. : ०५७५२०३८५, ९८४५१०४४३५
प्रवक्ता/सूचना अधिकारीको नाम : श्री कृष्ण ठाकुर
सम्पर्क फोन नं. : ०५७५२०३८५, ९८४५०७१०१५
गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम : श्री बेदबहादुर के.सी.
सम्पर्क फोन नं. : ०५७५२०३८५, ९८४१५८३७२७

ट) चन्द्रडाँगी बीउ बिजन तथा दुग्ध विकास समिति

१. परिचय

पृष्ठभूमि

२०३२ सालमा कन्काई सिंचाई आयोजना अर्न्तगत स्थापना भएको कन्काई कृषि डिभिजनको २०५० सालमा जलस्रोत मन्त्रालयले तत्कालिन कृषि मन्त्रालयलाई हस्तान्तरण गरेपछि २०५२ सालमा विकास समिति ऐन २०१३ अर्न्तगत यस समितिको ।

दृष्टिकोण

गुणस्तरीय बीउ बिजन उत्पादन, माछा भुरा उत्पादन, पशु नश्ल सुधार जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी कृषकहरुको सेवा गर्ने अभिप्रायले स्थापित ।

उद्देश्य

- खाद्यन्न बाली सम्बन्धी बीउ बिजन उत्पादन गर्ने ।
- उन्नत जातका गाई तथा भैसीका बाछा, पाडी उत्पादन गर्ने ।
- माछाका भुरा उत्पादन गर्ने ।
- फलफुल तथा रुखका बोट विरुवा उत्पादन गर्ने ।
- कृषकहरुबाट उत्पादित दुध संकलन गरी दुध प्रशोधन कारखानालाई उपलब्ध गराउने ।
- स्थानीय गाई, भैसीको नश्ल सुधारु गर्ने, गराउने ।
- बीउ बिजन तथा दुग्ध विकास सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

रणनिति

गुणस्तरीय बीउको अभावमा कृषकहरुलाई कुनै समस्या नरहोस् र बीउ बिजनको क्षेत्रका आत्मनिर्भर बनाउने रणनिति लिइएको ।

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी/कार्यक्षेत्र

मुख्य रुपमा पूर्वाञ्चलका जिल्लाहरुलाई बीउ बिजनमा आत्मनिर्भर बनाउने र श्रोत केन्द्र रुपमा रही कार्य सञ्चालन गर्ने ।

२. संगठनात्मक स्वरूप

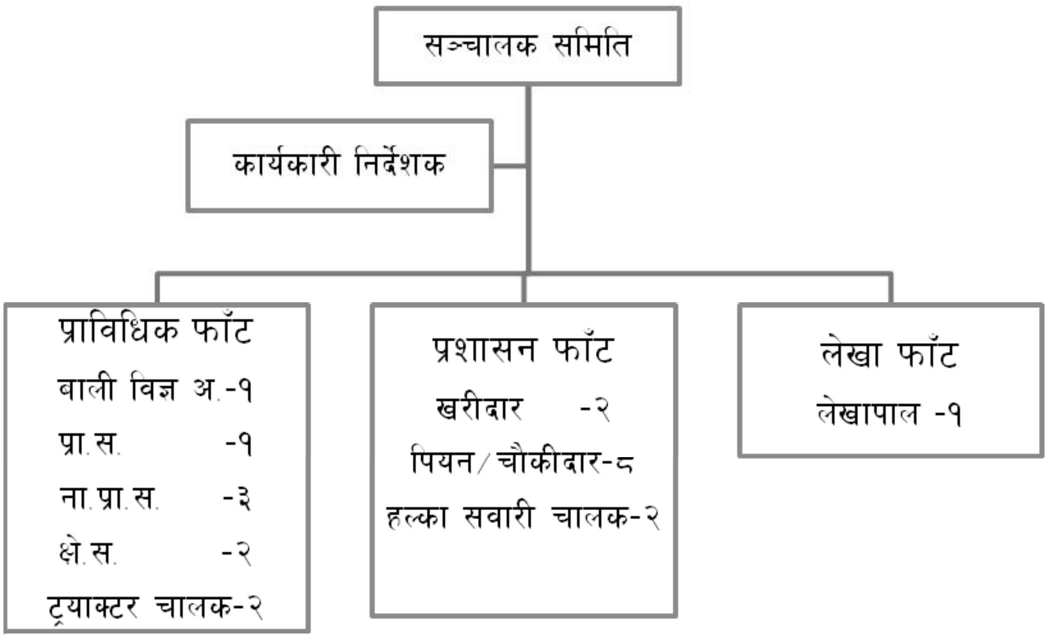

३. संचालक समितिका हाल बहालबाला पदाधिकारीहरूको नामावली

क्र. स.	पद	हाल वहालवाला पदाधिकारीहरूको नाम	नियुक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	कैफियत
१.	अध्यक्ष	श्री मोहितलाल कामत	२०६८।७८ (बढीमा २ वर्ष अवधिको लागि)	राधनदुव्वा गा.वि.स.-२ झापा ।	नेपाल सरकार, मं.प. तोकेको व्यक्ति,
२	सदस्य	श्री तेज प्रसाद दवाडी, वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	२०६०।४।२६ देखि अर्को व्यवस्था नभएसम्म जि.क.वि.का. झापाका व.कृ.वि.अ. लाई तोकिएको	जि.कृ.वि.का झापा	प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय
३.	सदस्य	श्री नारायण ढकाल, प्रमुख कर अधिकृत	२०६८।१।२९ (अर्को व्यवस्था नभएसम्म)	आ.रा.का. भद्रपुर, झापा	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय
४	सदस्य	श्री सहनाज रहमान	२०६८।५।२ (बढीमा २ वर्ष अवधिको लागि)	झापा	कृषि विकास मन्त्रालयले तोकेको सम्वन्धित विषय विशेषज्ञ
५	सदस्य सचिव	श्री तेज प्रसाद दवाडी	२०६९/२/२५ देखि कार्यरत (अवधि नतोकिएको)	जि.कृ.वि.का झापा	२०६८।७।३० को मं.प.को निर्णय बमोजिम हाललाई जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, झापाका बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृतलाई का.नि.को समेत कार्य गर्न तोकिएको

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

बजेट रु.हजारमा

आ.व.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सरकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/०६५	–	८००	–		
२०६५/०६६	२३८६	७००	–		
२०६६/०६७	२९३६	१४००	–		
२०६७/०६८	२७२१	२१६७	–		
२०६८/०६९	–	–	–		

५. अर्न्तगतका निकाय/कार्यालयहरूको विवरण

यस अन्तर्गत कुनै पनि कार्यालयहरु छैनन् ।

६. हाल प्रदान गरिएका सेवाहरू

क्र.स.	सेवाको किसिम	लक्षित समुदाय	शुल्क लाग्ने/नलाग्ने	सेवा लिने मुख्य प्रक्रियाहरू	कैफियत
१.	बीउ बिजन बिक्री	कृषकहरु	शुल्क लाग्ने	बिक्रि खुल्ला भएको समयमा	सम्पर्क गरी लैजाने
२.	पशु प्रजनन्	"	" "	आवश्यकता अनुसार	
३.	माछा भुरा विक्री वितरण	"	" "	सिजनमा बिल काटी लैजाने	
४.	प्राविधिक सरसल्लाहहरु	"	शुल्क नलाग्ने		

७. संस्था स्थापना भएपछि हालसम्म हाँसिलभएका मूख्य मूख्य उपलब्धिहरू

- गुणस्तरीय बीउ बिजन सम्बन्धी कृषकहरुलाई जानकारी खाद्यान्न उत्पादनमा बृद्धि भएको ।
- पशु नश्ल सुधारबाट बिभिन्न उन्नत जातका बाछा, पाडीहरुको संख्यामा बृद्धि भै दुग्ध विकासमा बृद्धि भएको ।
- माछा उत्पादनमा बृद्धि भएको ।
- स्थानीय स्तरमा बेरोजगारी समस्या केहि हल भएको ।

चन्द्रडांगी बीउबिजन तथा दुग्ध विकास समिति शिवगञ्ज, झापाको विगत ५ वर्ष देखि हाल सम्म बीउ बिजन उत्पादन तथा परिमाण

आ.व. २०६८/०६९

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	हर्दिनाथ - १	मूल	३.०६०	
धान	हर्दिनाथ - १	प्रथम पुस्ता	८.२२५	
धान	मंसुली	मूल	८.८८०	
धान	मंसुली	प्रथम पुस्ता	१०.१२०	
धान	राधा-१२	प्रथम पुस्ता	२९.२००	

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	आर.पी.१०१७	उन्नत	६.८८०	
धान	कान्छी मंसुली	उन्नत	६.८००	
धान	लोकतन्त्र	प्रथम पुस्ता	२.०४०	
धान	राधा-१२	उन्नत	१.०१०	
धान	चैत-२	उन्नत	१.०१०	
गहुँ	एन.एल.२९७	मूल		ग्रेडिङ्ग तथा तौल हुन बाँकी
गहुँ	गौतम	मूल		
गहुँ	एन.एल.२९७	प्रथम पुस्ता		
मकै	रामपुर कम्पोजिट	प्रथम पुस्ता		
जईधाँस	केण्ड	उन्नत		

आ.व. २०६७/०६८

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	हर्दिनाथ - १	मूल बीउ	१.८३०	
धान	हर्दिनाथ - १	प्रथम पुस्ता	९.७७१	
धान	चैते	प्रथम पुस्ता	०.२५०	
धान	मंसुली	मूल	२.६८०	
धान	मंसुली	प्रथम पुस्ता	८.३६०	
धान	लोकतन्त्र	मूल	१.८९८	
धान	राधा-१२	मूल	४.७६०	
धान	राधा-१२	उन्नत	३७.९१३	
धान	राधा-११	उन्नत	४.०८०	
			७१.५४२	
गहुँ	एन.एल.२९७	प्रथम पुस्ता	०.९७०	
गहुँ	विजय	मूल	०.६७५	
गहुँ	आदित्य	मूल	०.९७५	
मकै	रामपुर कम्पोजिट	प्रथम पुस्ता	०.९१२	
जईधाँस	केण्ड	उन्नत	१.१२०	

आ.व. २०६६/०६७

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	हर्दिनाथ - १	मूल बीउ	२.७२०	

धान	हर्दिनाथ - १	प्रथम पुस्ता	२२.३००	
धान	चैते-२	प्रथम पुस्ता	२.२०	
धान	राधा-११	उन्नत	३४.६८५	
धान	आर.पि.१०१७	उन्नत	३.६४०	
धान	मंसुली	मूल	३.०८०	
धान	मंसुली	प्रथम पुस्ता	५.८३५	
			७८.२८०	
गहुँ	एन.एल.२९७	मूल बीउ	२.१८८	
गहुँ	एन.एल.२९७	प्रथम पुस्ता	१.७५०	
गहुँ	वि.एल.१४७३	मूल	१.४००	
मकै	रामपुर कम्पोजिट	प्रथम पुस्ता	०.२६५	
जईधाँस	केण्ड	उन्नत	१.०७५	

आ.व. २०६५/०६६

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	आर.पि.१०१७	उन्नत	४.१६०	
धान	राधा - १२	प्रथम पुस्ता	३०.५२०	
धान	राधा - ११	उन्नत	३.८००	
धान	हर्दिनाथ - १	प्रथम पुस्ता	१८.६७६	
धान	चैते - २	मूल	१.३६०	
धान	चैते - २	प्रथम पुस्ता	१.७००	
धान	वर्षे ३००४	प्रथम पुस्ता	१.९२०	
धान	सुनौलो सुगन्धा	प्रथम पुस्ता	१.२१५	
धान	वर्षे ३०१९	प्रथम पुस्ता	०.९००	
धान	मंसुली	मूल	०.३९०	
धान	मंसुली	प्रथम पुस्ता	१४.९००	
			७९.५४१	
गहुँ	एन.एल.२९७	मूल बीउ	१.५९६	
गहुँ	वि.एल.१४७३	मूल	०.६३७	
गहुँ	एन.एल.२९७	प्रथम पुस्ता	३.०१७	
मकै	रामपुर कम्पोजिट	मूल बीउ	१.०९६	
जईधाँस	केण्ड	उन्नत	१.०७५	

आ.व. २०६४/०६५

वाली	जात	स्तर	उत्पादन (मे.टन.)	कैफियत
धान	मंसुली	मूल बीउ	३.४३२	
धान	मंसुली	प्रथम पुस्ता	८.०४०	
धान	मंसुली	उन्नत	३.०२३	
धान	राधा - १२	मूल	१.५९७	
धान	राधा - १२	प्रथम पुस्ता	३२.४४३	
धान	आर.पि.१०१७	उन्नत	०.२८३	
धान	राधा - ११	प्रथम पुस्ता	२.३०१	
धान	हर्दिनाथ-१	मूल	२.०६७	
धान	हर्दिनाथ-१	उन्नत	१०.३७९	
धान	मिथिला	प्रथम पुस्ता	१.५११	
धान	चैते - २	मूल	०.१६०	
धान	चैते - २	प्रथम पुस्ता	२.२६३	
			६७.४९९	
गहुँ	वि.एल.१४७३	प्रथम पुस्ता	३.१६०	
गहुँ	एन.एल.२९७	मूल	३.४००	
मकै	रामपुर कम्पोजिट	प्रथम पुस्ता	४.८००	
जईधाँस	केण्ड	उन्नत	३.०३४	

८. मुख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना : चन्द्रडाँगी बीउ बिजन तथा दुग्ध विकास समिति, शिवगंज-८, झापा
फोन नं. : ०२३-६९२४२०
सम्पर्क व्यक्ति/फोकल
पर्सनको नाम : देवचन्द्र शाह
सम्पर्क फोन नं. : ९८०४९०१६९६, ०२३- ६९२४२०
प्रवक्ता/सूचना
अधिकारीको नाम : देवचन्द्र शाह
सम्पर्क फोन नं. : ९८०४९०१६९६, ०२३- ६९२४२०
गुनासो सुन्ने अधिकारीको
नाम : देवचन्द्र शाह
सम्पर्क फोन नं. : ९८०४९०१६९६, ०२३- ६९२४२०

ठ) उखु तथा चिनी विकास समिति

१. परिचय

पृष्ठभूमि

उखु खेती तथा उखुमा आधारित उद्योगहरुको विकासका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिका सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सुझाव पेश गर्ने तथा उखु खेतीमा संलग्न कृषकहरुको आयस्तरमा सुधार गर्न आवश्यक पहल गर्ने उद्देश्यले नेपाल सकारले आ.व. २०६७/६८ मा उखु तथा चिनी विकास समिति (गठन) आदेश, २०६७ (विकास समिति ऐन, २०१३ अन्तर्गत) मार्फत २०६७ साउन १७ गतेको नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरी नेपाल उखु चिनी विकास समितिको गठन गरेको हो। समितिको मुख्य काम कर्तव्य र अधिकार निम्नानुसार रहेका छन्

- उखु खेती तथा उखुमा आधारित उद्योगहरुको विकासका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिका सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सुझाब पेश गर्ने,
- उखु खेती गर्ने कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने कृषि सामग्री तथा प्राविधिक सेवाको व्यवस्था गर्ने, गराउने,
- उखु खेतीको अनुसन्धान, विकास, प्रबर्द्धन तथा चिनी उत्पादनको क्षेत्रमा संलग्न निकायहरु वीच समन्वय गर्ने,
- उखु खेतीको विकास तथा त्यसको प्रशोधनको नयाँ प्रविधि पहिचान गरी त्यसको व्यवहारिक प्रयोगमा ल्याउने,
- उखु उत्पादन लागत तथा मूल्य सम्बन्धी अध्ययन विश्लेषण गर्ने,
- चिनी तथा उखुको माग एवं आपूर्तिको अवस्थाको अध्ययन गरी सो सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने,
- उखु उत्पादन तथा चिनी उद्योगको क्षेत्रमा रहेका समस्याहरुको अध्ययन गरी समाधानका उपाय सहित नेपाल सरकार समक्ष सुझाव पेश गर्ने,
- उखु खेतीको व्यवसायिक विकासका लागि प्रबर्द्धनात्मक कार्य गर्ने,
- उखु खेतीलाई मुलुकको एक प्रमुख नगदेवालीको रुपमा विकास गर्न त्यसको बजार अध्ययन गरी कृषकलाई आवश्यकता अनुसार परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने,
- चिनीको उत्पादनदेखि उपभोक्ता समक्ष पुग्ने अवस्थासम्मको मूल्य अभिवृद्धि वारे अध्ययन गरी व्यवसाय प्रबर्द्धन गर्न योगदान पुऱ्याउने,
- चिनी उत्पादनको क्रममा उत्पादन हुने अन्य उपउत्पादन (वाईप्रडक्ट) को प्रयोग तथा उपयोगका सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- उखु उत्पादक तथा चिनी उद्योगको वीच कुनै समस्या तथा विवाद उत्पन्न भएमा सोको समाधानका लागि आवश्यक पहल गर्ने,
- समितिबाट प्रदान गरीने सेवा तथा सुविधाको शुल्क निर्धारण गरी असुल गर्ने,
- समितिको योजना, कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृत गर्ने,
- उखु खेतीको व्यवासयिक विकास तथा विस्तार सम्बन्धी अन्य आवश्यक काम गर्ने, गराउने,
- चिनी आयात, उत्पादन र उखु खरिदको आधारमा समितिले निर्धारण गरे बमोजिमको शुल्क उठाउने र सो रकमलाई उखु विकास तथा अनुसन्धानको कार्यमा लगाउने,

- उखु तथा चिनी विकास बोर्ड सम्बन्धी ऐन र नियमावली तर्जुमा गरी आफ्नो सिफारिस सहित नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने ।

दृष्टिकोण

उखु खेतीको विकास गरी उखु तथा चिनीको उतपादकत्वमा वृद्धि गर्न एवं चिनीको निकासी पैठारी व्यवस्थित गरी चिनीको आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने

रणनीति

- उखु खेतीको अनुसन्धान, विकास, प्रवर्द्धन तथा चिनी उत्पादनको क्षेत्रमा संलग्न निकायहरु वीच समन्वय गर्ने,
- चिनीको उत्पादन देखि उपभोक्ता समक्ष पुग्ने अवस्थासम्मको मूल्य अभिवृद्धि वारे अध्ययन गरी व्यवशाय प्रवर्द्धन गर्न योगदान पुयाउने,

तोकिएको कार्य जिम्मेवारी / कार्यक्षेत्र

यस समितिको कार्यक्षेत्र नेपालभर तोकिएको छ ।

हाल यस समितिको संचालन कार्यविधि, आर्थिक प्रशासन नियमावली, कर्मचारी प्रशासन तयार पारी समितिले स्विकृतीको लागि कृषि विकास मन्त्रालयमा पेश गरेको छ ।

२. संगठनात्मक स्वरुप

हालसम्म यस समितिको संगठनात्मक स्वरुप तयारी भईसकेको छैन । हाल कार्य संचालनको लागि करार सेवामा निम्न कर्मचारीहरुको व्यवस्था गरी काम काज भइरहेको छ ।

क) कम्प्यूटर अपरेटर- १ जना

ख) हलुका सवारी चालक - १ जना

ग) कार्यालय सहयोगी - १ जना

३. संचालक समितिका हाल बहालवाला पदधिकारीहरूको नामावली

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाल पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
१	अध्यक्ष	श्री राजनरायण राय	२०६७।३।२ (२०६९।३।१ देखि कार्यकाल समाप्त)	हरिपुर्वा ४, सर्लाही	९८५११३२९१०	उखु उत्पादन तथा विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पु¥याएका व्यक्ति वा सो सम्वन्धी विज्ञ मध्येबाट नेपाल सरकारद्वारा नियुक्त (२ बर्षे अवधि)
२	सदस्य, पदेन	श्री वीरेन्द्र राज पराजुली, बाली विकास अधिकृत	२०६७।९।९	राष्ट्रिय औद्योगिक बाली विकास कार्यक्रम, हरिहरभवन	९८४१४५२७८९	प्रतिनिधि, कृषि विकास मन्त्रालय, (विभागीय मन्त्रीस्तरको निर्णयानुसार नियुक्त)

क्र. सं.	पद	हाल बहालवाल पदाधिकारीको नाम	नियूक्ती मिति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क फोन नम्बर	कैफियत
३	सदस्य, पदेन	श्री रेवती रमण चौधरी	२०६७।९।२६	राष्ट्रिय तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नवलपुर सर्लाही	९८४१५६६१५	प्रतिनिधि, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्
४	सदस्य, पदेन	श्री दीपक पहाडी, प्रमुख कर अधिकृत	२०६७।८।२३	आन्तरिक राजस्व कार्यलय सिमरा	८८४१५३०६४१	प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय
५	सदस्य	श्री धर्म वीर प्रसाद यादव	२०६८।४।१०	कबहीगोठ -७, बारा	९८१६२९२८१८	उखु उत्पादक कृषकहरुसंग सम्वन्धित संघ वा संस्थाहरु मध्येबाट नेपाल सकारले तोकेका दुईवटा संघ वा संस्थाको तर्फबाट एक एक जना प्रतिनिधिका दरले २ जना (४ बर्षे अवधि)
६	सदस्य	श्री राजनारायण यादव	२०६८।४।१०	सोनामाई-५, महोत्तरी	९८४१२०४७०६	
७	सदस्य	श्री योगेन्द्र सहनी	२०६८।४।१०	वीरगंज उ.म.न.पा.-१२, पर्सा	९८४५१८९५१६	चिनी उद्योगसंग सम्वन्धित संघ वा संस्थाहरु मध्येबाट नेपाल सकारले तोकेको दुई जना (४ बर्षे अवधि)
८	सदस्य	रिक्त				
९	सदस्य सचिव	श्री महेन्द्र प्रसाद चौधरी, वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत एवं समितिको कार्यकारी निर्देशक	२०६७।७।१२	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, बारा	९८५५०२५०२८	नेपाल सरकारले नेपाल निजामती सेवाको कम्तीमा राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीको कर्मचारीलाई समितिको प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा काम गर्ने गरी कार्यकारी निर्देशकको पदमा तोक्ने प्रावधान अनुरुप नेपाल सरकार, विभागीय मन्त्रीस्तर निर्णयअनुसार अर्को व्यवस्था नभए सम्म जि.कृ.वि.का. बारा लगायत का.नि.को समेत कार्य गर्न तोकिएको

४. बजेट रकम र श्रोतहरू

रु. हजारमा

आ.व.	आफ्नै श्रोत	नेपाल सकार	अन्य श्रोत	जम्मा	कैफियत
२०६४/ ६५					
२०६५/ ६६					
२०६६/ ६७					
२०६७/ ६८		२४,५००		२४,५००	
२०६८/ ६९		२५,०००		२५,०००	

५. अर्न्तगतका निकाय र कार्यलयहरूको विवरण

क्र. स.	निकाय र कार्यालय	मुख्यकार्यहरू र प्रदान गरीने सेवाहरू	ठेगाना	सर्म्पक व्यक्तिको नाम	फोन नम्बर	फ्याक्स नम्बर	वेब साईट तथा ईमेल
१	सम्पर्क कार्यालय	उखु तथा चिनी संग सम्बन्धित	हरिहरभवन, ललितपुर	वीरेन्द्र राज पराजुली	९८४१४५२७६९		

६. हाल प्रदान गरिएको सेवाहरू

कृषि विकास मन्त्रालयमा समितिबाट सम्पादन हुन कार्यहरुको स्विकृतीको लागि मस्यौदा नियमावली तयार पेश गरिएको छ ।

७. संस्था स्थापना भए पछि हालसम्म हाँसिल भएका मुख्य-मुख्य उपलब्धिहरू

क) उखु तथा चिनी विकास बोर्डको ऐनको मस्यौदा स्विकृतीको लागि कृषि विकास मन्त्रालयमा पेश भएको ।

ख) समितिको विनियमावलीहरु स्विकृत भएको ।

ग) उखु नर्सरी स्थापना भएको ।

घ) राष्ट्रियस्तरको सरोकारवालाहरुको गोष्ठी सम्पन्न भएको ।

८. मूख्य कार्यालयको ठेगाना

पुरा ठेगाना : उखु तथा चिनी विकास समिति
परवानीपुर बारा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिसर

सम्पर्क व्यक्ति/फोकल पर्सनको नाम तथा सर्म्पक फोन नम्बर : महेन्द्र प्रसाद चौधरी, ९८५५०२५०२८

सम्पर्क कार्यालयको ठेगाना : हरिहरभवन, ललितपुर